

Na osnovu člana 34 stav 3 Zakona o državnoj imovini ("Službeni list CG", broj 21/09) Vlada Crne Gore, na sjednici od 9. maja 2019. godine, donijela je

**ODLUKU
O DAVANJU PRETHODNE SAGLASNOSTI GLAVNOM GRADU PODGORICA ZA
OTUĐENjE NEPOKRETNOSTI**

1. Daje se prethodna saglasnost Gradu Podgorica za otuđenje nepokretnosti i to:

- urbanističke parcele UP 1, površine 1.914 m², u zahvatu DUP-a „Konik - Stari Aerodrom Faza III“ - Izmjene i dopune, koju čine katastarska parcela broj 2090/1514, površine 1.101 m², upisana u list nepokretnosti broj 3217, KO Podgorica III i katastarska parcela broj 7893/42, površine 813 m², upisana u list nepokretnosti broj 5781, KO Podgorica III, po procijenjenoj vrijednosti od 445.962,00 €,

- urbanističke parcele UP 3, površine 2.110 m², u zahvatu DUP-a „Konik - Stari Aerodrom Faza III“ - Izmjene i dopune, koju čini katastarska parcela broj 7893/43, površine 2.110 m², upisana u list nepokretnosti broj 5781, KO Podgorica III, po procijenjenoj vrijednosti od 491.630,00 € i,

- urbanističke parcele UP 5, površine 1.797 m², u zahvatu DUP-a „Konik - Stari Aerodrom Faza III“ - Izmjene i dopune, koju čini katastarska parcela broj 7893/44, površine 1.797 m², upisana u list nepokretnosti broj 5781, KO Podgorica III, po procijenjenoj vrijednosti od 418.701,00 €.

2. Odluka će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 07-1724

Podgorica, 9. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Odluka Ustavnog suda Crne Gore kojom se ukida odredba člana 22. stav 2. alineja 2., u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa" Odluke o rješavanju stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika Glavnog grada ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", broj 53/17.), koju je donijela Skupština Glavnog grada - Podgorice, na sjednici od 21. decembra 2017. godine i prestaje da važi danom objavlјivanja ove odluke

Ustavni sud Crne Gore, u sastavu: predsjednik Dragoljub Drašković i sudije - Milorad Gogić, Miodrag Iličković, Desanka Lopičić, Mevlida Muratović, Hamdija Šarkinović i Budimir Šćepanović, na osnovu odredaba člana 149. stav 1. tačka 2. Ustava Crne Gore i člana 48. tačka 2. Zakona o Ustavnom суду Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", broj 11/15.), na sjednici od 28. marta 2019. godine, donio je

O D L U K U

I UKIDA SE odredba člana 22. stav 2. alineja 2., u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa" Odluke o rješavanju stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika Glavnog grada ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", broj 53/17.), koju je donijela Skupština Glavnog grada - Podgorice, na sjednici od 21. decembra 2017. godine i prestaje da važi danom objavlјivanja ove odluke.

II Ova odluka objaviće se u "Službenom listu Crne Gore" i na način na koji je objavljena Odluka.

O b r a z l o ž e n j e

11. Rješenjem Ustavnog suda U-I br. 1/18, od 30. novembra 2018. godine, po inicijativi, Budimira Jovanovića, iz Podgorice, pokrenut je postupak za ocjenu ustavnosti i zakonitosti odredbe člana 22. stav 2. alineja 2., u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa", Odluke, označene u izreci.

2. U odgovoru Skupštine Glavnog grada – Podgorice, u suštini, navedeno je: da je obrazloženje Rješenja o pokretanju postupka, kontradiktorno, nejasno i nerazumljivo; da je osporenem dijelom odredbe člana 22. stav 2. alineja 2. Odluke propisano priznavanje faktičkog podstanarskog statusa koji bi bez zaključenog i ovjenjenog ugovora o zakupu omogućio zakupodavcu utaju poreza, što je suprotno zakonu; da se propisivanjem minimalnog trajanja ugovora o zakupu sprječava zloupotreba prava na rješavanje stambenog pitanja zaposlenog koji je imao rješeno stambeno pitanje u momentu kada Skupština Glavnog grada doneše odluku o raspolažanju određenom nepokretnošću u svrhu raspodjele stanova, pa je u periodu do objavlјivanja oglasa za raspodjelu stanova zaposleni stan otuđio (prodao, poklonio) kako bi po tom osnovu dobio još jedan stan i da se utvrđivanjem nesaglasnosti s Ustavom i zakonom osporenog dijela odredbe otvara prostor za suštinsku diskriminaciju zaposlenih koji su podstanari u odnosu na zaposlene koji izigravaju propise.

3. Osporenom odredbom Odluke propisano je:

"Član 22. stav 2. alineja 2.

Dokazi za kupovinu stana ili dobijanje stambenog kredita za kupovinu stana na tržištu su:

- dokaz o postojećoj stambenoj situaciji (ugovor o zakupu stana, odnosno porodične stambene zgrade ovjeren kod nadležnog organa najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa; dokaz o vlasništvu nad neodgovarajućem stanu ili porodičnoj stambenoj zgradi; ovjerena izjava zaposlenog da živi kod roditelja ili roditelja bračnog druga)."

4. Ustavni sud je, nakon razmatranja sadržine osporene odredbe člana 22. stav 2. alineja 2. Odluke, utvrdio da, u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa", nije u saglasnosti s Ustavom i zakonom i da su se stekli uslovi za njeno ukidanje.

5. Za odlučivanje u ovom predmetu relevantne su odredbe sljedećih propisa:

Ustava Crne Gore:

"Član 1. stav 2.

Crna Gora je građanska, demokratska, ekološka i država socijalne pravde, zasnovana na vladavini prava.

Član 8. st. 1. i 2.

Zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu.

Neće se smatrati diskriminacijom propisi i uvođenje posebnih mjera koji su usmjereni na stvaranje uslova za ostvarivanje nacionalne, rodne i ukupne ravnopravnosti i zaštite lica koja su po bilo kom osnovu u nejednakom položaju.

"Član 17. stav 2.

Svi su pred zakonom jednaki bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.

Član 145.

Zakon mora biti saglasan sa Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, a drugi propis mora biti saglasan sa Ustavom i zakonom.

Član 149. stav 1. tačka 2 .

Ustavni sud odlučuje:

2) o saglasnosti drugih propisa i opštih akata sa Ustavom i zakonom."

Zakona o lokalnoj samoupravi ("Službeni list Crne Gore", broj 2/18.):

,,Član 38. tačka 2.

Skupština:

2) donosi propise i druge opšte akte."

Zakona o održavanju stambenih zgrada ("Službeni list Crne Gore", br. 41/16. i 84/18.) propisano je:

"Član 28.

Država, odnosno jedinice lokalne samouprave obezbjeđuju sredstva za rješavanje stambenih potreba zaposlenih u državnim organima, odnosno organima lokalne samouprave, u skladu sa potrebama i mogućnostima.

Član 29. stav 1.

Postupak, način i kriterijumi za rješavanje stambenih potreba lica čiji je rad od interesa za državu, odnosno jedinicu lokalne samouprave utvrđuju se propisom Vlade, odnosno nadležnog organa lokalne samouprave."

6. Jedna od najviših ustavnih vrijednosti je princip vladavine prava koji se ostvaruje primjenom načela saglasnosti pravnih propisa (član 145. Ustava). Ovo načelo podrazumijeva da zakon mora biti saglasan s Ustavom i potvrđenim međunarodnim ugovorima, kao i da drugi propis mora biti saglasan s Ustavom i zakonom. Posljedica ovakvih ustavnih određenja je da su organi vlasti vezani Ustavom i zakonom, kako u pogledu svojih normativnih, tako i drugih ovlašćenja i podrazumijeva da se podzakonski propis donosi na osnovu normativno utvrđenog ovlašćenja donosioca akta. Pri uređivanju pravnih odnosa, donosilac akta je dužan da uvaži granice koje pred njega postavlja Ustav, a posebno one koje proizilaze iz načela vladavine prava i one kojima se štite određena ustavna dobra i vrijednosti. U konkretnom slučaju to je načelo zabrane diskriminacije i načelo jednakosti, iz odredaba člana 8. stav 1. i člana 17. stav 2. Ustava.

7. Ustavni sud je utvrdio da je Odluku, čija je odredba osporena, donijela Skupština Glavnog grada, na osnovu ovlašćenja iz odredbe člana 29. stav 1. Zakona o održavanju stambenih zgrada (“Službeni list Crne Gore”, broj 41/16.), kojom je propisano da se postupak, način i kriterijumi za rješavanje stambenih potreba lica čiji je rad od interesa za državu, odnosno jedinicu lokalne samouprave utvrđuju propisom Vlade, odnosno nadležnog organa lokalne samouprave. Iz navedene odredbe člana 29. stav 1. Zakona proizilazi da je jedinica lokalne samouprave ovlašćena da, u skladu sa svojim potrebama i mogućnostima, uredi pitanje rješavanja stambenih potreba zaposlenih, odnosno donese akt kojim će autonomno utvrditi postupak, način i kriterijume za rješavanje stambenih potreba zaposlenih, na način koji će obezbijedi njihovu jednaku primjenu na sve zaposlene. Saglasno navedenom ovlašćenju, Skupština Glavnog grada je donijela Odluku kojom su utvrđeni uslovi, način i postupak rješavanja stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika u organima uprave, posebnim i stručnim službama Glavnog grada.

7.1. Ustavni sud je utvrdio da su osporenom odredbom člana 22. stav 2. Odluke, u dijelu koji glasi: “najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa”, povrijeden ustavni principi o zabrani diskriminacije neposredne ili posredne, po bilo kom osnovu i jednakosti, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo, iz odredaba člana 8. stav 1. i člana 17. stav 2. Ustava.

7.1.1. Odredbom člana 8. stav 1. Ustava zabranjena je svaka neposredna ili posredna diskriminacija, po bilo kom osnovu. Zabrana diskriminacije, prema Ustavu ima opšte značenje i nije ograničena samo na uživanje ustavnih prava i sloboda. Određenje diskriminacije, kao i diskriminatorske osnove u crnogorskom pravu sadržane su u Zakonu o zabrani diskriminacije i obuhvataju sve diskriminatorske osnove navedene u članu 14. Evropske konvencije i članu 1. Protokola broj 12. uz Evropsku konvenciju, kao i druge posebne oblike diskriminacije. U tom smislu, odredbama člana 2. st. 2. i 3. Zakona o zabrani diskriminacije propisano je da je diskriminacija svako neopravdano, pravno ili faktičko, neposredno ili posredno pravljenje razlike ili nejednako postupanje, odnosno propuštanje postupanja prema jednom licu, odnosno grupi lica u odnosu na druga lica, kao i isključivanje, ograničavanje ili davanje prvenstva nekom licu u odnosu na druga lica, koje se, pored ostalog, zasniva na bračnom ili porodičnom stanju (...), kao i drugim ličnim svojstvima i da neposredna diskriminacija postoji ako se aktom, radnjom ili nečinjenjem lice ili grupa lica, u istoj ili sličnoj situaciji, dovode ili su dovedeni, odnosno mogu biti dovedeni u nejednak položaj u odnosu na drugo lice ili grupu lica po nekom od prethodno navedenih osnova. Iz načela jednakosti, garantovanog odredbom člana 17. stav 2. Ustava, za donosioca propisa, takođe, proizilazi obaveza zabrane proizvoljnog postupanja, odnosno obaveza strogog vezanja načelom srazmjernosti u slučaju različitog tretiranja lica ili grupe lica, po ličnim svojstvima, koja se nalaze u istoj ili sličnoj pravnoj ili činjeničnoj situaciji.

7.1.2. Ustavni sud je utvrdio da osporena odredba člana 22. stav 2. alijnea 2. Odluke, u dijelu koji glasi: “najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa”, nije u saglasnosti s ustavnim principom o opštoj zabrani diskriminacije, neposredne ili posredne, po bilo kom osnovu, iz odredbe člana 8. stav 1. Ustava. Naime, iz dijela osporene odredbe člana 22. stav 2. alineja 2. Odluke, po ocjeni Ustavnog suda, proizilazi da je zaposleni koji nema dokaz o zakupu stana, odnosno porodične stambene zgrade, ovjeren kod nadležnog organa najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa, lišen mogućnosti da bude bodovan po osnovu kriterijuma “postojeća stambena situacija”, iako je u tom periodu faktički bio podstanar. Na taj način su zaposleni koji nemaju dokaz o zakupu stana (...), ovjeren kod nadležnog organa najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa (...), iako žive kao podstanari, primjenom te odredbe dovedeni u nepovoljniji položaj u odnosu na zaposlene koji taj dokaz posjeduju. Svim zaposlenima koji nemaju rješeno stambeno pitanje, po ocjeni Ustavnog suda, treba omogućiti učešće u postupku rješavanja stambenih potreba pod istim, jednakim uslovima,

odnosno omogućiti jednaku primjenu svih kriterijuma pa i kriterijuma "postojeća stambena situacija". Ustavom zajemčena jednakost (nediskriminacija) podrazumijeva jednakost prava i obaveza u istovjetnom pravnom položaju, a princip zabrane diskriminacije uspostavljen je tako da zabranjuje da se ono što je isto ili slično nejednako pravno tretira. Ustavni sud je, stoga utvrdio da osporena odredba 22 stav 2. alineja 2. Odluke, u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa", nije u saglasnosti s odredbama člana 8. stav 1. i člana 17. stav 2. Ustava i da su se stekli uslovi za njeno ukidanje.

7.1.3. Ukazivanje donosioca akta na nesaglasnost osporene odredbe člana 22. stav 2. alineja 2. Odluke s odredbama člana 34. tačka 1., člana 36. i člana 49.a Zakona o porezu na dohodak fizičkih lica¹, kojima je propisano šta se smatra prihodima od imovine, što je oporezivi prihod i način akontacionog plaćanja poreza na prihode od imovine i imovinskih prava, Ustavni sud je ocjenio irelevantnim za ocjenu njene ustavnosti, jer se te odredbe Zakona ne mogu dovesti u pravnu vezu s osporenom odredbom Odluke, kojom je propisan postupak dokazivanja podstanarskog odnosa u postupku rješavanja stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika u organima uprave, posebnim i stručnim službama Glavnog grada.

8. Na osnovu iznijetih razloga, odlučeno je kao u izreci.

II1. Odluka o prestanku važenja osporene odredbe člana 22. stav 2. alineja 2., u dijelu koji glasi: "najmanje jednu godinu prije raspisivanja oglasa", Odluke o rješavanju stambenih potreba lokalnih službenika i namještenika Glavnog grada i o objavljivanju ove odluke zasnovana je na odredbama člana 151. stav 2., člana 152. stav 1. Ustava Crne Gore i člana 51. stav 1. Zakona o Ustavnom суду Crne Gore.

U-II br. 1/18

Podgorica, 28. mart 2019. godine

Predsjednik,
dr **Dragoljub Drašković**, s.r.

---

1 "Službeni list Republike Crne Gore", br. 65/01, 12/02, 37/04, 78/06, 4/07 i "Službeni list Crne Gore", br. 86/09, 14/12, 6/13, 62/13, 60/14, 79/15 i 83/16.

Na osnovu člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list CG", broj 36/17), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici od 06. juna 2019. godine, utvrdio je

METODOLOGIJU ZA UTVRDJIVANJE REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA ZA KORIŠĆENJE PRENOSNOG SISTEMA ELEKTRIČNE ENERGIJE

I OPŠTE ODREDBE

Predmet i obim primjene

Član 1

- (1) Ovom metodologijom utvrđuju se uslovi, način i postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena operatora prenosnog sistema (u daljem tekstu: operator), alokacija regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike sistema, elementi za obračun (u daljem tekstu: tarifni elementi) i način izračunavanja cijena po kojima se plaćaju usluge prenosa električne energije.
- (2) Cijene utvrđene na osnovu ove metodologije primjenjuju se na:
  - 1) proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem kao korisnike prenosnog sistema za potrebe prenošenja proizvedene električne energije (g-komponenta), i
  - 2) ostale korisnike koje čine:
    - a) kupci čiji su objekti priključeni na prenosni sistem koje snabdijevaju snabdjevači na osnovu ugovora;
    - b) kupci samosnabdjevači čiji su objekti priključeni na prenosni sistem;
    - c) operatori distributivnih sistema;
    - d) operatori zatvorenih distributivnih sistema čiji su sistemi priključeni na prenosni sistem.
- (3) Cijene utvrđene na osnovu ove metodologije ne primjenjuju se na tranzit električne energije.

Principi

Član 2

Ova metodologija zasniva se na principima:

- 1) Ravnoteže između interesa operatora i korisnika prenosnog sistema;
- 2) Transparentnog i nediskriminatornog pristupa treće strane prenosnom sistemu;
- 3) Korisnik plaća;
- 4) Utvrđivanja cijena na transparentan i nepristrasan način na osnovu objektivnih i nediskriminatornih kriterijuma;
- 5) Stvaranja povoljnih uslova za investiranje u prenosni sistem;
- 6) Obezbeđivanja da se energetska djelatnost koju obavlja operator kao javnu uslugu vrši na nediskriminoran, transparentan i lako provjerljiv način;
- 7) Podsticanja energetske i ekonomske efikasnosti;

- 8) Podsticanja obavljanja energetske djelatnosti na način koji doprinosi smanjenju troškova poslovanja;
- 9) Olakšavanja efikasne trgovine i konkurencije;
- 10) Sprečavanja međusobnog subvencionisanja između pojedinih djelatnosti koje obavlja operator i između pojedinih korisnika ili grupa korisnika sistema; i
- 11) Obezbeđivanja održivosti prenosnog sistema.

Način regulacije cijene

Član 3

- (1) Kod utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda primjenjuje se:
  - 1) Hibridni regulatorni metod, kao vrsta ekonomske regulacije koja ima za cilj da ograniči dozvoljeni prihod operatora, stvoru preduslove za povećanje njegove efikasnosti primjenjujući regulatorne periode koji su po pravilu duži od jedne godine, tokom kojih je operatoru dozvoljeno da zadrži uštede od smanjenja troškova poslovanja na koje može uticati, koje Agencija uzima u obzir prilikom utvrđivanja dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period, uz podjelu rizika promjene energetskih veličina između operatora i korisnika sistema;
  - 2) Utvrđivanje opravdanih troškova koji su vezani za obavljanje energetske djelatnosti i način uzimanja u obzir troškova i prihoda u vezi sa obavljanjem neenergetskih djelatnosti;
  - 3) Podsticanje investicija, uključenjem investicija u regulatornu osnovu sredstava, uz primjenu korekcija ako se investicije ne realizuju u planiranom obimu.
- (2) Regulatorno dozvoljeni prihod ostvaruje se alokacijom elemenata regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike prenosnog sistema.
- (3) Cijena po kojoj se plaća korišćenje prenosnog sistema formira se po principu "poštanska marka" prema kojem, bez obzira na dužinu prenosnog puta, korisnici iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije, plaćaju korišćenje prenosnog sistema po istim cijenama po kilovatu (kW).
- (4) Proizvođači električne energije u Crnoj Gori priključeni na prenosni sistem plaćaju operatoru korišćenje prenosnog sistema po istoj cijeni po MW ukupne maksimalne raspoložive snage elektrana planirane energetskim bilansom i po istoj cijeni po MWh proizvedene električne energije.

Izrazi

Član 4

- (1) Izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju značenje utvrđeno Zakonom o energetici (u daljem tekstu: Zakon).
- (2) U ovoj metodologiji se koriste izrazi koji imaju sljedeće značenje:
  - 1) **Regulatorni period** čine jedna ili više kalendarskih godina za koje se utvrđuju regulatorno dozvoljeni prihod i cijene;
  - 2) **Prethodni regulatorni period** je regulatorni period koji prethodi regulatornom periodu u kojem se podnosi zahtjev;
  - 3) **Obračunski period** je vremenski period za koji se vrši obračun izvršenih usluga operatora, koji je, po pravilu, kalendarski mjesec;

- 4) **Godina podnošenja zahtjeva** je godina u kojoj operator podnosi zahtjev i Agencija utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i cijene za naredni regulatorni period, po pravilu se podudara sa poslednjom godinom tekućeg regulatornog perioda i u indeksu formula se označava sa „t“;
  - 5) **Tarifni elementi** su obračunske veličine na koje se raspoređuje regulatorno dozvoljeni prihod operatora, koji je utvrđen za regulatorni period u skladu sa ovom metodologijom;
  - 6) **Tarifa** je cjenovni izraz koji se primjenjuje na svaki od tarifnih elemenata;
  - 7) **Ugovorena snaga** je snaga sadržana u ugovoru o priključenju kod korisnika kod kojih se snaga mjeri, koja ne može biti veća od odobrene u saglasnosti za priključenje;
  - 8) **Priključna snaga** je snaga sadržana u ugovoru o priključenju;
  - 9) **Inflacija (I)** je projektovana inflacija u Crnoj Gori, koju objavljuje nadležna institucija;
  - 10) **Proporcionalni metod obračuna amortizacije** je metod prema kojem je godišnji trošak amortizacije po osnovnom sredstvu isti u toku vijeka trajanja sredstva.
- (3) Pri izračunavanju prema formulama u ovoj metodologiji, sve vrijednosti koje se izražavaju u procentima se dijele sa 100.

Trajanje regulatornog perioda

Član 5

Trajanje regulatornog perioda Agencija će posebnom odlukom utvrditi najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 32 ove metodologije.

II REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD

Elementi regulatorno dozvoljenog prihoda

Član 6

- (1) Regulatorno dozvoljeni prihod (u daljem tekstu: prihod), koji se ostvaruje obavljanjem energetske djelatnosti na godišnjem nivou RDP_{t+n} , izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$RDP_{t+n} = TP_{t+n} + A_{t+n} + PS_{t+n}$$

gdje su elementi:

TP_{t+n} - troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 7 ove metodologije,

A_{t+n} - amortizacija utvrđena za regulatorne potrebe iz člana 12 ove metodologije,

PS_{t+n} - povrat na sredstva iz člana 13 ove metodologije,

n - 1,2,3...

- (2) Elementi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u godini t za svaku godinu regulatornog perioda.
- (3) Za transponovanje u cijene, prihod iz stava 1 ovog člana za svaku godinu regulatornog perioda umanjuje se za utvrđene ostale prihode iz člana 16 ove metodologije.

- (4) Pri utvrđivanju prihoda za transponovanje u cijene uzimaju se u obzir korekcije po osnovu odstupanja ostvarenih energetskih i finansijskih veličina od utvrđenih izvršene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija.
- (5) Ako snaga planirana energetskim bilansom odstupa od prosjeka snaga računatog na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u dvanaestogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, uticaj te promjene se ravnomjerno dijeli između operatora i korisnika primjenom parametra α na $\mathbf{TP}_{t+n}$ iz stava 1 ovog člana na sljedeći način:

$$\mathbf{TP}_{t+n}^{\text{TUT}} = \mathbf{TP}_{t+n} * (1 - \alpha_{t+n})$$

$$\alpha_{t+n} = \frac{1}{2} * \frac{\mathbf{MKos} - \mathbf{MKpl}_{t+n}}{\mathbf{MKos}}$$

gdje je:

$\mathbf{TP}_{t+n}^{\text{TUT}}$ – troškovi poslovanja za energetsku djelatnost koji se transponuju u tarife, (€)

$\mathbf{TP}_{t+n}$ – utvrđeni troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 7 ove metodologije, (€)

$\mathbf{MKpl}_{t+n}$ – godišnji prosjek maksimalnih snaga ostalih korisnika iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije planiranih energetskim bilansom za svaku godinu regulatornog perioda, (MW)

$\mathbf{MKos}$ – prosjek ostvarenih snaga računat na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u dvanaestogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, isključujući godine sa najviše i najmanje ostvarenom maksimalnom snagom, (MW).

Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost

Član 7

- (1) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost obuhvataju tehno-ekonomski opravdane troškove koji su u funkciji obavljanja energetske djelatnosti, utvrđene za svaku regulatornu godinu.
- (2) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 33 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojom raspolaže Agencija.
- (3) Operator je dužan da troškove poslovanja evidentira u skladu sa regulatornim kontnim planom i iste dokazuje računovodstvenom dokumentacijom i evidencijama koje se vode u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo, računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i računovodstvenim politikama operatora.
- (4) Kod utvrđivanja prihoda, u troškove poslovanja ne uključuju se:
- 1) kazne koje izriču nadležni organi, kao i kamate na odložena, neizvršena i druga plaćanja koja se odnose na neizvršavanje obaveza iz zaključenih ugovora,
  - 2) troškovi po osnovu naknade šteta, koji su posledica propusta operatora,
  - 3) troškovi priključenja na mrežu, koje kroz naknadu za priključenje plaća korisnik sistema u skladu sa Zakonom,

- 4) troškovi koji nijesu u funkciji obavljanja energetske djelatnosti.
- (5) Za potrebe utvrđivanja prihoda i radi stvaranja uslova za povećanje efikasnosti troškovi poslovanja se dijele na:
- 1) troškove poslovanja na koje se može uticati,
  - 2) troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati, i
  - 3) troškove poslovanja na koje se ne može uticati.

Troškovi poslovanja na koje se može uticati

Član 8

- (1) Troškovi poslovanja na koje se može uticati TPu_{t+n} obuhvataju troškove zarada, naknada zarada i ostale lične rashode, troškove materijala, troškove proizvodnih usluga, nematerijalne troškove osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije i ostale rashode.
- (2) Ako je suma ukupnih troškova poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, ostvarena u iznosu manjem od sume utvrđenih, za prvu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+1} = \left\{ \frac{1}{m} * \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{os} + \frac{1}{2} * \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{ut} - \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{os} \right) \pm Z_s \right\} * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$$

gdje je:

TPu_{t+1} - ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati utvrđeni za prvu godinu regulatornog perioda,

TPu_{t-i}^{os} - ostvareni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

TPu_{t-i}^{ut} - utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

I_{t+1} - projektovana inflacija, (%)

X - faktor efikasnosti,

Z_s - trajna promjena troškova poslovanja na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje operator nije mogao kontrolisati (promjena zakona), kao i uticaja realizacije razvojnih projekata odobrenih od strane Agencije, u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€)

Z_j - jednokratna promjena troškova na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje operator nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati, u poslednjoj godini prethodnog

regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€)

- m** - broj godina regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev.
- (3) Parametre Z_s i Z_j iz stava 2 ovog člana, koje predlaže operator, Agencija utvrđuje na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda.
  - (4) Ako je suma ukupnih troškova poslovanja iz stava 1 ovog člana u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, ostvarena u iznosu većem od sume utvrđenih, za prvu godinu regulatornog perioda utvrđuju se na osnovu sljedeće formule:

$$TPu_{t+1} = (TPu_t^{ut} \pm Z_s) * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$$

gdje je:

TPu_t^{ut} - utvrđeni ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati za godinu podnošenja zahtjeva.

- (5) Troškovi iz stava 1 ovog člana za drugu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+2} = (TPu_{t+1} \mp Z_j) * (1 + I_{t+2} - X)$$

- (6) Troškovi iz stava 1 ovog člana za treću i svaku narednu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+n} = TPu_{t+n-1} * (1 + I_{t+n} - X)$$

gdje je:

n - 3...

- (7) Faktor efikasnosti iz st. 2, 4, 5 i 6 ovog člana izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$X = X_1 + X_2$$

gdje je:

X₁ - mjera neefikasnosti koji se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$X_1 = \frac{TPu^{os}}{TPu^{ut}} * \frac{1}{100}$$

gdje je:

TPu^{os} - prosječno ostvareni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

TP_u^{ut} - prosječno utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati za poslednju godinu prethodnog regulatornog perioda i sve godine regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci.

X₂ - mjera efikasnosti postignuta primjenom novih tehnologija i iznosi 0,005.

- (8) U slučaju iz stava 2 ovog člana faktor efikasnosti jednak je mjeri efikasnosti postignutoj primjenom novih tehnologija X₂ i iznosi 0,005.

Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati

Član 9

- (1) Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati (u daljem tekstu: troškovi gubitaka) **TPg_{t+n}** obuhvataju trošak električne energije nabavljene za pokrivanje opravdanih gubitaka u prenosnom sistemu.
- (2) Troškovi iz stava 1 ovog člana izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TPg_{t+n} = Ce_{t+n}^{ut} * \frac{g_p}{100 - g_p} * E_{t+n}^{os}$$

gdje je:

Ce_{t+n}^{ut} - utvrđena cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka, (€/MWh)

g_p - opravdana stopa gubitaka u prenosnom sistemu, (%)

E_{t+n}^{os} - električna energija, planirana energetskim bilansom za svaku kalendarsku godinu regulatornog perioda za isporuku iz prenosnog sistema na mjestima isporuke ostalim korisnicima iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije, (MWh)

n - 1, 2, 3...

- (3) Opravdanu stopu gubitaka u prenosnom sistemu iz stava 2 ovog člana za svaku godinu regulatornog perioda Agencija utvrđuje uzimajući u obzir rezultate studije gubitaka, revidovane i ažurirane u skladu sa Zakonom, koju je operator dužan da dostavi uz zahtjev iz člana 32 ove metodologije.
- (4) Studija iz stava 3 ovog člana obavezno treba da sadrži: prikaz postojećeg stanja, mjere i dinamiku dostizanja nivoa gubitaka utvrđenog u studiji za posmatrani period, kao i sredstva potrebna za te namjene.
- (5) Ako operator ne dostavi studiju gubitaka iz stava 3 ovog člana opravdana stopa gubitaka utvrđuje se na osnovu:

- 1) ostvarenih gubitaka u prenosnom sistemu **g_{ost}** (%), koji nastaju uslijed prenosa električne energije za potrebe domaće potrošnje, koji ne uključuju gubitke po osnovu tranzita i izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$g_{ost} = \frac{(1 - g^{tr}) * G^P}{E^{isp} + (1 - g^{tr}) * G^P} * 100$$

gdje je:

g^{tr} - koeficijent koji odražava učešće gubitaka nastalih uslijed tranzita energije u ukupnim gubicima u prenosnom sistemu, koji se utvrđuje kao prosjek za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva, na osnovu podataka dobijenih po osnovu realizacije Ugovora o kompenzaciji i poravnanju (ITC),

G^P - ukupni gubici u prenosnom sistemu, utvrđeni kao razlika ukupne energije koja uđe u prenosni sistem i energije koja izađe iz prenosnog sistema, izračunati kao prosjek ostvarenja za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva, (MWh)

E^{isp} - električna energija isporučena iz prenosnog sistema na mjestima isporuke ostalim korisnicima iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije, koja se utvrđuje kao prosjek za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva, (MWh)

- 2) ostvarenja gubitaka za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva i njihovog obrazloženja od strane operatora,
- 3) ostvarenih investicija za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva i planiranih investicija za naredni regulatorni period u cilju smanjenja gubitaka, obrazložene u planu razvoja prenosnog sistema, koji je odobrila Agencija.

(6) Cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka Ce_{t+n}^{ut} određuje se na način definisan Zakonom.

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati

Član 10

- (1) Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati $TPnu_{t+n}$ izračunavaju se primjenom sljedeće formule i iskazuju u eurima, (€):

$$TPnu_{t+n} = Tp_{t+n} + Tpb_{t+n} + Tmu_{t+n} + Tzs_{t+n} + Tot_{t+n} + To_{t+n}$$

gdje je:

Tp_{t+n} - troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom,

Tpb_{t+n} - troškovi za obezbjeđenje pomoćnih usluga i usluga balansiranja,

Tmu_{t+n} - troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora,

Tzs_{t+n} - troškovi za zaštitu životne sredine,

Tot_{t+n} - troškovi koji se odnose na naknadu za rad operatora tržišta,

To_{t+n} - ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom,

n - 1, 2, 3...

- (2) Troškovi usluga prekogranične dodjele kapaciteta, koji čine dio troškova koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora, utvrđuju se uzimajući u obzir opciju dodjele kapaciteta koja ispunjava neophodne tehničke zahtjeve i koja ima najpovoljniji uticaj na korisnike prenosnog sistema.

- (3) Operator je dužan da dostavi analizu raspoloživih opcija dodjele kapaciteta iz stava 2 ovog člana, koja sadrži detaljno obrazloženje mogućnosti realizacije usluga prekogranične dodjele kapaciteta, prednosti i nedostatke opcija i njihov uticaj ponuda na troškove poslovanja, prihod i cijene za korišćenje prenosnog sistema električne energije.
- (4) Troškovi iz st. 1 i 2 ovog člana utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 33 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija.

Troškovi neenergetske djelatnosti

Član 11

- (1) Troškovi poslovanja, amortizacija i povrat na sredstva, koji su zajednički za obavljanje energetskih i neenergetskih djelatnosti, alociraju se na djelatnosti na osnovu objektivnih i transparentnih pravila (ključevi), koja na predlog operatora utvrđuje Agencija.
- (2) Ako za neenergetska djelatnost nije moguće izvršiti obračun troškova iz stava 1 ovog člana, dio prihoda od neenergetske djelatnosti, alociran na ovu djelatnost po ključu, koji na predlog operatora utvrđuje Agencija, uključuje se u ostale prihode iz člana 16 ove metodologije.
- (3) Predlog ključeva iz st. 1 i 2 ovog člana, sa ekonomskom analizom na osnovu koje su predloženi, operator dostavlja Agenciji u postupku odobravanja obavljanja neenergetske djelatnosti.

Trošak amortizacije

Član 12

- (1) Trošak amortizacije za regulatornu godinu utvrđuje se na osnovu:
  - 1) nabavne vrijednosti osnovnih sredstava koja su u funkciji na kraju godine $t+n-2$ ($n - 1, 2, 3\dots$) utvrđene u skladu sa Zakonom i ovom metodologijom,
  - 2) korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava, i
  - 3) primjene proporcionalnog metoda amortizacije.
- (2) Korisni vijek upotrebe osnovnih sredstava određuje se na osnovu tehničkog i ekonomskog vijeka upotrebe različitih grupa osnovnih sredstava, koji je korišćen u posljednjoj procjeni prihvaćenoj od strane Agencije.
- (3) Na utvrđeni trošak amortizacije se primjenjuje projektovana inflacija za godinu $t+n$ za koju se utvrđuje vrijednost.
- (4) Indeksacija projektovanom inflacijom se neće primjenjivati ako nije izvršena procjena vrijednosti osnovnih sredstava u skladu sa rokovima propisanim Zakonom.

Povrat na sredstva

Član 13

Povrat na sredstva $\mathbf{PS}_{t+n}$ je dio prihoda koji se ostvaruje po osnovu uloženog kapitala i izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\mathbf{PS}_{t+n} = \mathbf{ROS}_{t+n} * \mathbf{SPK}$$

gdje je:

ROS_{t+n} - regulatorna osnova sredstava iz člana 14 ove metodologije, (€)

SPK - stopa povrata na kapital iz člana 15 ove metodologije, (%)

n - 1, 2, 3...

Regulatorna osnova sredstava

Član 14

- (1) Regulatorna osnova sredstava **ROS_{t+n}** je vrijednost sredstava u odnosu na koju se računa povrat na sredstva za regulatornu godinu, a izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$\mathbf{ROS}_{t+n} = \mathbf{OS}_{t+n-2}^{\text{net}} + \mathbf{I}_{t+n} + \mathbf{RK}_{t+n}$$

gdje je:

OS_{t+n-2}^{net} - neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju godine, utvrđena na osnovu posljednje procjene prihvaćene od strane Agencije.

I_{t+n} - investicije za regulatornu godinu,

RK_{t+n} - radni kapital za regulatornu godinu,

n - 1, 2, 3...

- (2) Za svaku godinu regulatornog perioda iz neto vrijednosti osnovnih sredstava **OS_{t+n-2}^{net}** isključuje se vrijednost sredstava koja nijesu odobrena od strane Agencije u postupku davanja saglasnosti na investicione planove, vrijednost sredstava stavljenih van upotrebe i vrijednost sredstava pribavljenih putem kapitalnog doprinosa (poklon, donacija, naknada za priključenje iz člana 180 stav 1 Zakona).

- (3) Ako operator ne dostavi podatke o vrijednosti sredstava pribavljenih putem naknade za priključenje iz člana 180 stav 1 Zakona, vrijednost tih sredstava na kraju godine t+n-2 utvrđuje se u visini ostvarenih prihoda po osnovu naknade za priključenje u godini t+n-2 i amortizuje se po prosječnoj stopi amortizacije različitih grupa osnovnih sredstava iz posljednje procjene prihvaćene od strane Agencije (građevinski objekti i oprema).

- (4) Za naredni regulatorni period nakon izvršene procjene vrijednosti osnovnih sredstava, neto vrijednost tih sredstava utvrđuje se na sljedeći način:

- 1) Ako je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena Agenciji najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 32 ove metodologije, neto vrijednost osnovnih sredstava za prvu godinu narednog regulatornog perioda je neto vrijednost koju Agencija utvrdi na osnovu procjene.
- 2) Ako je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena Agenciji u roku koji je kraći od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 32 ove metodologije ili Agencija ne izvrši procjenu prije donošenja odluke po zahtjevu iz razloga na koje ne može uticati, neto vrijednost osnovnih sredstava za naredni regulatorni period je neto vrijednost sredstava utvrđena na osnovu posljednje procjene prihvaćene od strane Agencije.

- (5) Na neto vrijednost osnovnih sredstava utvrđenu u skladu sa ovim članom primjenjuje se projektovana inflacija za godinu $t+n$ za koju se utvrđuje vrijednost.
- (6) Indeksacija projektovanom inflacijom iz stava 5 ovog člana se ne primjenjuje ako nije izvršena procjena vrijednosti osnovnih sredstava u skladu sa rokovima propisanim Zakonom.
- (7) Vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana izračunava se na sljedeći način i iskazuje u eurima, (€):

$$I_{t+n}^{oa} = I_{t+n-1}^{oa}$$

gdje je:

I_{t+n-1}^{oa} - vrijednost odobrenih investicija u sredstva čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$.

- (8) Vrijednost investicija iz stava 7 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda, umanjuje se za vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.
- (9) U regulatornu osnovu sredstava je uključen radni kapital koji predstavlja sredstva neophodna za nesmetano tekuće poslovanje operatora.
- (10) Za svaku godinu regulatornog perioda radni kapital će se utvrditi u iznosu 1/12 utvrđenih troškova poslovanja iz člana 7 ove metodologije.

Stopa povrata na kapital

Član 15

- (1) Stopa povrata na kapital **SPK** utvrđuje se za regulatorni period kao trogodišnji prosjek ponderisanih prosjeka troška kapitala **PPTK_{t+n}**, koji uključuje trošak vlasničkog kapitala i trošak pozajmljenog kapitala, ponderisanih prema njihovom udjelu u ukupnom kapitalu operatora, a koji se izračunava za godine regulatornog perioda primjenom sljedeće formule:

$$PPTK_{t+n} = \frac{1 + SP_{VK} * \frac{VK_{UDIO}}{1 - SP_t} + SP_{PK} * D_{UDIO}}{1 + I_{t+n}} - 1$$

gdje je:

PPTK_{t+n} - ponderisani prosječni trošak kapitala (realni, prije oporezivanja), (%)

SP_{VK} - stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja), (%)

VK_{UDIO} - vlasnički kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_{PK} - stopa povrata na pozajmljeni kapital (nominalna), (%)

D_{UDIO} - pozajmljeni kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_t - stopa poreza na dobit pravnih lica,

I_{t+n} - projektovana inflacija.

- (2) Stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja) **SP_{VK}** izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$SP_{VK} = rf + \beta * PRRT + PRZ$$

gdje je:

rf - stopa oslobođena rizika (nominalna), (%)

β - beta kompanije,

PRRT - premija rizika razvijenog tržišta,

PRZ - premija rizika zemlje, (%).

- (3) Elementi formule iz stava 2 ovog člana izračunavaju se na osnovu parametara sa tržišta kapitala u Crnoj Gori, a ukoliko to nije moguće, na osnovu parametara sa razvijenih tržišta iz izvora navedenih u st. 4, 5, 6 i 7 ovog člana.
- (4) Ako se stopa oslobođena rizika **rf** ne može utvrditi na osnovu parametara raspoloživih u Crnoj Gori, ova stopa će biti jednaka prosječnoj godišnjoj stopi prinosa na njemačke državne obveznice za godinu koja prethodi godini podnošenja zahtjeva sa rokom dospijeća od deset godina.¹
- (5) Beta kompanije **β** predstavlja rizik kompanije poređen sa rizikom ukupnog tržišta, a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\beta = \beta_{bd} * \left(1 + \frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}} \right)$$

gdje je:

β_{bd} - prosječna beta, računata bez duga, energetskih kompanija na tržištima u razvoju,²

$\frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}}$ - odnos pozajmljenog i vlasničkog kapitala utvrđen na 50:50.

- (6) Premija rizika razvijenog tržišta **PRRT** je premija rizika kapitala (S&P 500 indeks).³
- (7) Premija rizika zemlje **PRZ** jednaka je premiji za rizik od neplaćanja zemlje, pomnoženoj koeficijentom volatilnosti tržišta kapitala u zemljama u razvoju.⁴
- (8) Stopa povrata na pozajmljeni kapital **SPpk** utvrđuje se kao trogodišnji ponderisani prosjek kamatnih stopa ugovorenih na aktivna dugoročna kreditna zaduženja mrežnih operatora u Crnoj Gori na kraju godine t-1, t-2 i t-3.

Ostali prihodi

Član 16

- (1) Ostali prihodi su prihodi koji nijesu posebno specificirani, a mogu se pojaviti u poslovanju uključujući i prihode po osnovu realizacije međunarodnih ugovora i prihode po osnovu aukcije prekograničnih kapaciteta.
- (2) Prihodima iz stava 1 ovog člana smatra se i dio prihoda od neenergetske djelatnosti ako nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti.

¹ Izvor: <http://www.ecb.int/stats/money/long/html/index.en.html>

² Izvor: <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/betaemerg.xls>

³ Izvor : <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

⁴ Isti izvor kao pod ³

- (3) Prihodi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 33 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija.
- (4) Ostali prihodi iz st. 1 i 2 ovog člana računaju se kao odbitna stavka za utvrđivanje prihoda ako su pripadajući troškovi priznati prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda.

III OBEZBJEĐENJE REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA

Angažovanje prenosnog kapaciteta i gubici u prenosu

Član 17

Prihod operatora obezbeđuje se iz naknada za angažovanje prenosnog kapaciteta i naknada za gubitke električne energije u prenosnom sistemu koje plaćaju korisnici iz člana 1 stav 2 ove metodologije.

Naknada za korišćenje prenosnog kapaciteta

Član 18

- (1) Naknada za angažovanje prenosnog kapaciteta (TAK_{t+n}^{TUT}), izračunava se na osnovu troškova amortizacije, povrata na sredstva i troškova poslovanja na koje se može uticati i na koje se ne može uticati nakon primjene parametra α iz člana 6 stav 5 ove metodologije, umanjeno za ostale prihode i naknadu za rad operatora tržišta, uz primjenu odgovarajućih korekcija navedenih kategorija troškova i prihoda.
- (2) Naknada iz stava 1 ovog člana raspoređuje se na:
  - 1) proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem iz člana 1 stav 2 tačka 1 ove metodologije (dio g-komponente koji se odnosi na troškove anagažovanja prenosnog kapaciteta), (TAK_{t+n}^{Proiz}) i
  - 2) ostale korisnike iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije (TAK_{t+n}^{Kup}).
- (3) Dio troškova poslovanja na koje se može uticati i na koje se ne može uticati (TAK_{t+n}^{Popex-}) i dio troškova gubitaka (TPg_{t+n}^{Proiz}) iz člana 20 ove metodologije raspoređuju se na proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem na osnovu tarifnog elementa aktivna energija za koji se utvrđuje tarifa u €/MWh.
- (4) Dio troškova amortizacije i povrata na sredstva (TAK_{t+n}^{Pcapex}) iz člana 20 ove metodologije raspoređuju se na proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem na osnovu tarifnog elementa maksimalno raspoloživa aktivna snaga proizvodnog objekta za koji se utvrđuje tarifa u €/MW.
- (5) Troškovi iz stava 2 tačka 2 ovog člana (TAK_{t+n}^{Kup}) raspoređuju se na ostale korisnike prenosnog sistema na osnovu tarifnog elementa priključna snaga za koji se utvrđuje tarifa u €/MW.
- (6) Pri izračunavanju troškova iz stava 1 ovog člana korekcije ne obuhvataju korekciju fakturisane realizacije, već se ista uzima u obzir u postupku utvrđivanja cijena iz člana 23 i člana 25 stav 3 ove metodologije.

Troškovi poslovanja, povrata na sredstva i troškovi amortizacije koji se transponuju u tarife

Član 19

- (1) Troškovi poslovanja na koje se može uticati i na koje se ne može uticati koji se transponuju u cijene (TAK_{t+n}^{opex-}) izračunavaju se na osnovu sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{opex-} = (TPu_{t+n} + TPnu_{t+n} - Tot_{t+n}) * (1 - \alpha_{t+n}) - K_{t+n}^{Tpnu-} - (OP_{t+n}^- - K_{t+n}^{Op-})$$

gdje je:

TPu_{t+n} – utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati, iz člana 8 ove metodologije

$TPnu_{t+n}$ – utvrđeni troškovi poslovanja na koje se ne može uticati, iz člana 10 ove metodologije

Tot_{t+n} – utvrđeni troškovi koji se odnose na naknadu za rad operatora tržišta, iz člana 10 ove metodologije,

α_{t+n} – parametar utvrđen u skladu sa članom 6 stav 5 ove metodologije,

K_{t+n}^{Tpnu-} – korekcije troškova poslovanja na koje se ne može uticati, osim korekcija troškova koji se odnose na naknadu za rad operatora tržišta, utvrđene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija.

OP_{t+n}^- – utvrđeni ostali prihodi iz člana 16 ove metodologije, osim prihoda po osnovu alokacije kapaciteta

K_{t+n}^{Op-} – korekcija ostalih prihoda osim prihoda po osnovu alokacije kapaciteta.

- (2) Troškovi amortizacije i povrat na sredstva koji se transponuju u cijene (TAK_{t+n}^{capex}) izračunavaju se na osnovu sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{capex} = (PS_{t+n} - K_{t+n}^{Ps}) + (A_{t+n} - K_{t+n}^A) - (OP_{t+n}^{ak} - K_{t+n}^{Opak})$$

gdje je:

PS_{t+n} – utvrđeni povrat na sredstva iz člana 13 ove metodologije,

A_{t+n} – utvrđeni troškovi amortizacije iz člana 12 ove metodologije,

K_{t+n}^{Ps} – korekcija povrata na sredstva, utvrđena u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija,

K_{t+n}^A – korekcije troškova amortizacije, utvrđena u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija,

OP_{t+n}^{ak} – utvrđeni ostali prihodi po osnovu alokacije kapaciteta,

K_{t+n}^{Opak} – korekcija ostalih prihoda u dijelu prihoda po osnovu alokacije kapaciteta.

- (3) Troškovi gubitaka koji se transponuju u cijene (TPg_{t+n}^{TUT}) izračunavaju se na osnovu sljedeće formule:

$$TPg_{t+n}^{TUT} = TPg_{t+n} * (1 - \alpha_{t+n}) - K_{t+n}^{TpG}$$

gdje je:

TPg_{t+n} – utvrđeni troškovi gubitaka iz člana 9 ove metodologije,

α_{t+n} – parametar utvrđen u skladu sa članom 6 stav 5 ove metodologije,

K_{t+n}^{TpG} – korekcije troškova gubitaka, utvrđene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija.

IV ALOKACIJA TROŠKOVA ZA KORIŠĆENJE PRENOSNOG SISTEMA

Troškovi za korišćenje prenosnog kapaciteta koji se alociraju na proizvođače

Član 20

Troškovi iz člana 18 stav 2 tačka 1 ove metodologije, koji se alociraju na proizvođače TAK_{t+n}^{Proiz} , izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{Proiz} = TAK_{t+n}^{Popex-} + TAK_{t+n}^{Pcapex} + TPg_{t+n}^{Proiz}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{Popex-} – dio troškova poslovanja na koje se može uticati i na koje se ne može uticati, iz člana 21 ove metodologije, koji se alocira na proizvođače (€);

TAK_{t+n}^{Pcapex} – dio troškova amortizacije i povrata na sredstva, iz člana 22 ove metodologije, koji se alocira na proizvođače (€);

TPg_{t+n}^{Proiz} – dio troškova gubitaka iz člana 27 stav 1 ove metodologije koji se alocira na proizvođače (€).

Dio troškova poslovanja koji se alociraju na proizvođače

Član 21

Učešće proizvođača u pokrivanju dijela troškova iz člana 19 stav 1 ove metodologije (TAK_{t+n}^{Popex-}) za regulatornu godinu, izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{Popex-} = TAK_{t+n}^{opex-} * K_{t+n}^{Popex-}$$

gdje je:

K_{t+n}^{Popex-} - koeficijent koji odražava obavezu proizvođača za upravljanje, eksplotaciju i održavanje sredstava operatora, a izračunava se na osnovu sljedeće formule:

$$K_{t+n}^{Popex-} = \frac{E_{t+n}^{proiz}}{E_{t+n}^{proiz} + E_{t+n}^{os}}$$

E_{t+n}^{proiz} - proizvodnja električne energije za regulatornu godinu, planirana energetskim bilansom za svaku godinu regulatornog perioda (MWh)

E_{t+n}^{os} - električna energija, planirana energetskim bilansom za svaku godinu regulatornog perioda za isporuku iz prenosnog sistema na mjestima isporuke ostalim korisnicima, (MWh).

Povrat na sredstva i amortizacija koji se alociraju na proizvođače

Član 22

- (1) Učešće proizvođača u pokrivanju dijela utvrđenog povrata na sredstva i amortizacije za korišćenje kapaciteta prenosnog sistema iz člana 19 stav 2 ove metodologije (TAK_{t+n}^{Pcapex}) za regulatornu godinu izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{Pcapex} = K_{t+n}^{Pcapex} * TAK_{t+n}^{capex}$$

gdje je:

K_{t+n}^{Pcapex} - faktor učešća proizvođača u pokrivanju dijela utvrđenih kapitalnih troškova za korišćenje kapaciteta prenosnog sistema (%);

TAK_{t+n}^{capex} - troškovi amortizacije i povrat na sredstva koji se transponuju u cijene iz člana 19 stav 2 ove metodologije (€).

- (2) Faktor K_{t+n}^{Pcapex} iz stava 1 ovog člana izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$K_{t+n}^{Pcapex} = \frac{\left(\sum V_{ikdv_{t+n}} * \frac{E_{t+n}^{proiz}}{E_{t+n}^{proiz} + E_{t+n}^{os}} + \sum V_{dvel_{t+n}} + \sum V_{tsikdv_{t+n}}^{prem} + \sum V_{tsdvel_{t+n}}^{prem} \right)}{V_{dv_{t+n}} + V_{ts_{t+n}}}$$

gdje je za svaku trafostanicu operatora:

$V_{ikdv_{t+n}}$ - vrijednost postojećeg interkonektora na kraju godine $t+n-2$, kao i vrijednost novog interkonektora čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$ (€);

$V_{dvel_{t+n}}$ - vrijednost postojećeg priključnog dalekovoda elektrane na kraju godine $t+n-2$, kao i vrijednost novog priključnog dalekovoda elektrane čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$ u trafostanici operatora (€);

$V_{tsikdv_{t+n}}^{prem}$ - dio ukupne vrijednosti odnosne trafostanice prenosnog sistema na kraju godine $t+n-2$ srazmjeran učešću prenosne moći priključenog interkonektora u ukupnoj prenosnoj moći svih dalekovoda priključenih u toj trafostanici (€);

$V_{tsdvel_{t+n}}^{prem}$ - dio ukupne vrijednosti odnosne trafostanice prenosnog sistema na kraju godine $t+n-2$ srazmjeran učešću prenosne moći priključnog dalekovoda elektrane u ukupnoj prenosnoj moći svih dalekovoda priključenih u toj trafostanici (€);

$V_{dv_{t+n}}$ - ukupna vrijednost dalekovoda u prenosnom sistemu Crne Gore na kraju godine $t+n-2$, kao i vrijednost dalekovoda čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$ (€);

$V_{ts_{t+n}}$ - ukupna vrijednost trafostanica u prenosnom sistemu Crne Gore na kraju godine $t+n-2$, kao i vrijednost trafostanica čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$ (€).

- (3) Ako je u jednoj trafostanici priključeno više interkonektora i/ili više priključnih dalekovoda elektrana i ako će u toj trafostanici shodno planu investicija biti priključeni novi dalekovodi čija će se vrijednost aktivirati u toku regulatornog perioda, faktor iz stava 2 ovog člana izračunava se uzimajući u obzir prenosnu moć svakog od tih dalekovoda.

Cijene za korišćenje prenosnog sistema koju plaćaju proizvođači

Član 23

Cijene za korišćenje kapaciteta prenosnog sistema koju plaćaju proizvođači izračunavaju se primjenom sljedećih formula:

$$Cke_{t+n}^{Proiz} = \frac{(TAK_{t+n}^{Popex-} + TPg_{t+n}^{Proiz} - K_{t+n}^{FReProiz})}{E_{t+n}^{proiz}}$$

$$Cks_{t+n}^{Proiz} = \frac{1}{12} * \frac{(TAK_{t+n}^{Pcapex} - K_{t+n}^{FRsProiz})}{MK_{t+n}^{Proiz}}$$

gdje je:

Cke_{t+n}^{Proiz} – cijena za korišćenje prenosnog sistema za proizvođače koja se naplaćuje po osnovu tarifnog elementa aktivna električna energija, (€/MWh)

Cks_{t+n}^{Proiz} – cijena za korišćenje prenosnog sistema za proizvođače koja se naplaćuje po osnovu tarifnog elementa maksimalno raspoloživa aktivna snaga, (€/MW/mjesec)

K_{t+n}^{FReProiz} – korekcija fakturisane realizacije koja se odnosi na proizvođače u dijelu odstupanja proizvedene električne energije proizvodnih objekata u odnosu na plan, izvršene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija, (€)

K_{t+n}^{FRsProiz} – korekcija fakturisane realizacije koja se odnosi na proizvođače, nastala uslijed odstupanja maksimalno raspoloživih aktivnih snaga proizvodnih objekata u odnosu na plan, izvršene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija, (€)

E_{t+n}^{proiz} – planirana proizvodnja električne energije za regulatornu godinu, (MWh)

MK_{t+n}^{Proiz} – maksimalno raspoloživa snaga svih proizvodnih objekata priključenih na prenosni sistem, (MW)

n – 1, 2, 3...

Troškovi za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se alociraju na ostale korisnike

Član 24

Troškovi iz člana 18 stav 2 tačka 2 ove metodologije, koji se alociraju na ostale korisnike **TAK_{t+n}^{Kup}** izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^{Kup} = TAK_{t+n}^{TUT} - TAK_{t+n}^{Popex-} - TAK_{t+n}^{Pcapex}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{TUT} - troškovi za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se transponuju u tarife iz člana 18 stav 1 ove metodologije, (€);

TAK_{t+n}^{Popex-} - troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 21 ove metodologije koji se alociraju na proizvođače (€);

TAK_{t+n}^{Pcapex} - dio kapitalnih troškova poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 22 ove metodologije koji se alociraju na proizvođače (€).

Cijena za angažovani prenosni kapacitet koju plaćaju ostali korisnici

Član 25

- (1) Troškovi iz člana 24 ove metodologije TAK_{t+n}^{Kup} alociraju se na ostale korisnike na osnovu proporcionalnog učešća priključne snage pojedinačnog korisnika priključenog na prenosni sistem u sumi priključnih snaga ostalih korisnika.
- (2) Troškovi iz stava 1 ovog člana koji se alociraju na pojedinačne korisnike TAK_{t+n}^s izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^s = TAK_{t+n}^{Kup} * \frac{MK_{t+1}^{Kup}}{MK_{t+n}}$$

gdje je:

MK_{t+1}^{Kup} - priključna snaga korisnika priključenog na prenosni sistem, (MW)

MK_{t+n} - suma priključnih snaga ostalih korisnika, (MW)

- (3) Tarifa za tarifni element aktivna snaga izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n} = \frac{1}{12} * \frac{(TAK_{t+n}^{Kup} + Tot_{t+n} - K_{t+n}^{FRos})}{MK_{t+n}}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{Kup} - dio troškova koje pokrivaju ostali korisnici, koji se nadoknađuju preko tarifnog elementa aktivna snaga, (€)

Tot_{t+n} - troškovi koji se odnose na naknadu za rad operatora tržišta, (€)

K_{t+n}^{FRos} - korekcija fakturisane realizacije koja se odnosi na ostale korisnike, (€) i

MK_{t+n} - suma priključnih snaga ostalih korisnika, (MW).

- (4) Maksimalno izmjerena snaga ostalih korisnika koji posjeduju uređaje za kontinuirano mjerjenje i registrovanje snage po petnaestominutnim periodima je najveće opterećenje koje se ostvari u trajanju od 15 minuta u toku mjesecnog obračunskog perioda, dok se kod korisnika koji posjeduju uređaje koji mijere i registriraju samo najveću dostignutu snagu, uzima ta registrovana snaga.
- (5) Maksimalna snaga izmjerena u periodu niže dnevne tarife se za potrebe obračuna koriguje faktorom potrošnje godišnjeg dijagrama B ostvarenog u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, a izračunava se na sljedeći način:

$$B = \frac{MK_{min}}{MK_{max}}$$

gdje je:

MK_{min} - minimalna snaga petnaestominutnog opterećenja ostalih korisnika izmjerena u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, (MW)

MK_{max} - maksimalna snaga petnaestominutnog opterećenja ostalih korisnika izmjerena u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, (MW).

- (6) Za svrhe obračuna koristi se priključna snaga, koja se odnosi na snagu definisanu pravilima koja uređuju funkcionisanje prenosnog sistema električne energije.
- (7) Izuzetno od odredbe iz stava 6 ovog člana, ako je korigovana snaga definisana stavom 5 ovog člana viša od maksimalne snage izmjerene u periodu više dnevne tarife, za svrhe obračuna koristiće se proizvod priključne snage i faktora B.
- (8) Ako zbog kvara na postrojenjima kupaca prouzrokovanih višom silom ili kvara na postrojenjima isporučioca, odnosno postupanja snabdjevača, dođe do ograničenja u isporuci električne energije u trajanju dužem od 24 časa neprekidno, kupcu koji ima odgovarajući mjerni uređaj, u tom obračunskom periodu vršno opterećenje će se u vremenu trajanja ograničenja posebno utvrditi.
- (9) Ako korisnik preuzima energiju na više mjesta izmjerena snaga se obračunava posebno za svako mjesto isporuke.
- (10) Izuzetno od odredbe stava 9 ovog člana, za svu isporučenu električnu energiju za potrebe električne vuče obračunava se istovremeno vršno opterećenje bez obzira na broj mjesta isporuke.

Troškovi opravdanih gubitaka u prenosnom sistemu

Član 26

Troškovi nabavke električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka u prenosnom sistemu iz člana 9 ove metodologije, raspoređuju se na proizvođače električne energije priključene na prenosni sistem i ostale korisnike iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije.

Troškovi opravdanih gubitaka u prenosnom sistemu za proizvođače

Član 27

- (1) Učešće proizvođača u plaćanju dijela utvrđenih troškova gubitaka (**TPg^{Proiz}**) izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\mathbf{TPg_{t+n}^{Proiz}} = (\mathbf{G_{t+n}^{Pdv}} + \mathbf{G_{t+n}^{Pts}}) * \mathbf{C_{e_{t+n}^{ut}}}$$

gdje je:

G_{t+n}^{Pdv} - dio gubitaka u dalekovodima za koje naknadu plaćaju proizvođači (MWh),

G_{t+n}^{Pts} - dio gubitaka u transformacijama za koje naknadu plaćaju proizvođači (MWh),

C_{e_{t+n}^{ut}} - cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka u prenosu, utvrđena u skladu sa članom 9 ove metodologije i primjenom člana 6 stav 5 ove metodologije (€/MWh).

- (2) Količina opravdanih gubitaka u prenosu za koju naknadu plaćaju proizvođači alocira se na dalekovode i transformacije prenosnog sistema korišćenjem podataka iz studije gubitaka iz člana 9 stav 3 ove metodologije, na osnovu:
  - 1) iznosa ili procentualnog učešća gubitaka u dalekovodima 400 kV, 220 kV i 110 kV u opravdanim gubicima,
  - 2) iznosa ili procentualnog učešća gubitaka u transformacijama 400/x kV/kV, 220/x kV/kV i 110/x kV/kV u opravdanim gubicima.

- (3) Izuzetno od stava 2 ovog člana, ako operator ne dostavi studiju gubitaka iz člana 9 stav 3 ove metodologije, količina opravdanih gubitaka u prenosu za koju naknadu plaćaju proizvođači alocira se na dalekovode i transformacije prenosnog sistema korišćenjem posljednjih dostupnih podataka iz ranijih studija uzimajući u obzir promjenu strukture dalekovoda i transformatora koje operator dostavlja uz detaljno tehničko obrazložnje.
- (4) Dio gubitaka u dalekovodima (G_{t+n}^{Pdv}), za koje naknadu plaćaju proizvođači, izračunava se:
- 1) u iznosu 100% izračunatih gubitaka u dalekovodima 220 kV i 110 kV, ako su tim dalekovodima elektrane povezane na dio prenosnog sistema sa malim potrošačkim konzumom (konsum sjevernog dijela elektroenergetskog sistema Crne Gore),
  - 2) u iznosu 100% izračunatih gubitaka u interkonektoru 220 kV, ako su elektrane tim interkonektorom povezane na susjedni sistem,
  - 3) u iznosu 100% izračunatih gubitaka u dalekovodima 220 kV i 110 kV, ako su elektrane povezane na prenosni sistem tim dalekovodom u "T" spolu.
  - 4) u iznosu izračunatih gubitaka, na koji se primjenjuje koeficijent $\frac{E_{t+n}^{proiz}}{E_{t+n}^{proiz} + E_{t+n}^{os}}$ za:
    - a) unutarsistemske dalekovode 400 kV i 220 kV,
    - b) priključne 110 kV dalekovode elektrana, ako su elektrane povezane tim dalekovodima na dio prenosnog sistema sa većim potrošačkim konzumom (konzumi središnjeg i južnog dijela elektroenergetskog sistema Crne Gore).
- (5) Dio gubitaka u transformacijama (G_{t+n}^{pts}), za koje naknadu plaćaju proizvođači, izračunava se u iznosu izračunatih gubitaka na koji se primjenjuje koeficijent $\frac{E_{t+n}^{proiz}}{E_{t+n}^{proiz} + E_{t+n}^{os}}$ za:
- 1) transformacije 400/x kV/kV i 220/x kV/kV,
  - 2) transformacije 110/x kV/kV ako imaju priključne dalekovode elektrana a locirane su u dijelu prenosnog sistema sa većim potrošačkim konzumom (konzumi središnjeg i južnog dijela elektroenergetskog sistema Crne Gore).

Cijena opravdanih gubitaka u prenosnom sistemu za ostale korisnike **Član 28**

(1) Cijena gubitaka koju plaćaju ostali korisnici $C_{g_{t+n}}^{os}$, izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$C_{g_{t+n}}^{os} = \frac{TP_{g_{t+n}}^{os}}{E_{t+n}^{os}}$$

gdje je:

$$TP_{g_{t+n}}^{os} = TP_{g_{t+n}} - TP_{g_{t+n}}^{Proiz}$$

$TP_{g_{t+n}}$ - troškovi gubitaka u prenosnom sistemu iz člana 9 ove Metodologije, (€)

$TP_{g_{t+n}}^{Proiz}$ - troškovi gubitaka koje plaćaju proizvođači električne energije priključeni na prenosni sistem, (€)

E_{t+n}^{os} - električna energija planirana energetskim bilansom za isporuku ostalim korisnicima, (MWh)

n - 1, 2, 3...

(2) Tarife za tarifni element aktivna energija za pokrivanje gubitaka određuje se na osnovu cijene iz stava 1 ovog člana $C_{g_{t+n}^{os}}$ prema sljedećoj formuli:

$$NTg = \frac{Cg_{t+n}^{os}}{Ant + ROvn * Avt}$$
$$VTg = ROvn * NTg$$

gdje je:

NTg – niža dnevna tarifa za aktivnu energiju, (€/kWh)

VTg – viša dnevna tarifa za aktivnu energiju, (€/kWh)

Cg_{t+n}^{os} – cijena gubitaka koju plaćaju ostali korisnici, (€/kWh)

Ant – učešće aktivne električne energije planirane energetskim bilansom za isporuku ostalim korisnicima tokom trajanja niže dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

Avt – učešće aktivne električne energije planirane energetskim bilansom za isporuku ostalim korisnicima tokom trajanja više dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

ROvn – relativni odnos više i niže dnevne tarife za aktivnu energiju.

(3) Odnos između tarifnih stavova za električnu energiju utrošenu u višoj i nižoj dnevnoj tarifi ne može biti veći od 3:1.

Tarife za tarifni element aktivna energija

Član 29

- (1) Za tarifni element aktivna energija za energiju gubitaka, u zavisnosti od doba dana isporuke električne energije, utvrđuju se dvije tarife:
  - 1) viša dnevna tarifa za aktivnu energiju, i
  - 2) niža dnevna tarifa za aktivnu energiju.
- (2) Viša dnevna tarifa za aktivnu energiju primjenjuje se na količinu električne energije isporučenu tokom obračunskog perioda od 7 h do 23 h u periodu kada se koristi zimsko računanje vremena, a od 08 h do 24 h u periodu kada se koristi ljetne računanje vremena.
- (3) Niža dnevna tarifa za aktivnu energiju primjenjuje se na količinu električne energije isporučene tokom obračunskog perioda od 23 h do 07 h narednog dana u periodu kada se koristi zimsko računanje vremena, a od 00 do 08 h u periodu kada se koristi ljetne računanje vremena.
- (4) Niža dnevna tarifa za aktivnu energiju primjenjuje se na količinu električne energije isporučene nedjeljom pod uslovom da je takvo mjerjenje obezbijeđeno.
- (5) Uklopni satovi dvotarifnih brojila električne energije su stalno podešeni po srednjeevropskom vremenu u zimskom periodu i pri prelasku na ljetne računanje vremena se ne prepodešavaju.

Način obračuna i naplate

Član 30

- (1) Usluga prenosa električne energije obračunava se proizvođačima električne energije koji su priključeni na prenosni sistem po cijenama iz člana 23 ove metodologije.
- (2) Usluga prenosa električne energije se obračunava ostalim korisnicima na osnovu tarifa iz člana 25 stav 3 i člana 28 st. 1 i 2 ove metodologije.
- (3) Način obračuna i naplate usluge prenosa električne energije, uređuju operator i korisnik sistema ugovorom u skladu sa Zakonom, propisima o uslovima isporuke i snabdijevanja električnom energijom, pravilima kojima se uređuje funkcionisanje prenosnog sistema, saglasnošću za priključenje na prenosni sistem i ovom metodologijom.

Korekcije iz prethodnog perioda

Član 31

Prilikom utvrđivanja prihoda i cijena za regulatorni peiod Agencija će izvršiti korekcije po osnovu razlika između odobrenih i ostvarenih veličina koje nijesu obuhvaćene prethodnim odlukama Agencije, na osnovu konačnih podataka.

V POSTUPAK UTVRĐIVANJA REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA

Sadržaj zahtjeva

Član 32

- (1) Postupak utvrđivanja prihoda i cijena pokreće se zahtjevom koji je operator dužan da podnese Agenciji u Zakonom propisanom roku.
- (2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavlja se na Obrascu P koji je objavljen na internet stranici Agencije.
- (3) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana operatora je dužan da dostavi sljedeću dokumentaciju:
  - 1) poslovni plan za naredni regulatorni period, po godinama, koji sadrži:
    - a) projekcije finansijskih iskaza,
    - b) projekcije kapitalnih ulaganja,
    - c) projekcije otplate kredita namijenjenih finansiranju planiranih investicionih ulaganja i očekivanih koristi od tih ulaganja,
    - d) planirani obim prenosa električne energije, stope gubitaka i opterećenje sistema,
    - e) projekcije troškova poslovanja i prihoda,
    - f) maksimalno raspoloživu snagu elektrana koje su priključene na prenosni sistem prema energetskom bilansu za godinu u kojoj se podnosi zahtjev,
    - g) ugovorene snage sa korisnicima prenosnog sistema, i
    - h) dokumentaciju za obračun elemenata iz člana 6 ove metodologije.
  - 2) troškove poslovanja za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva,
  - 3) pokazatelje efikasnosti poslovanja za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva, kao i projekciju za sve godine regulatornog perioda,

- 4) registar osnovnih sredstava, sa obračunom amortizacije za sve godine regulatornog perioda,
  - 5) obračun neto vrijednosti osnovnih sredstava za sve godine regulatornog perioda,
  - 6) obračun vrijednosti investicija za sve godine regulatornog perioda sa podacima o ID broju projekta, nazivu investicije, vrijednosti investicije i godini u kojoj će investicija biti završena i sredstva biti stavljeni u funkciju,
  - 7) podatak o vrijednosti investicija u toku na kraju godine koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, uz prikaz ID broja projekta, naziva investicije, vrijednosti investicije i godini u kojoj će investicija biti završena i sredstva biti stavljeni u funkciju,
  - 8) popis svih dugoročnih i kratkoročnih kredita sa podacima o valuti kredita, izvornoj vrijednosti kredita, vrijednosti kredita na kraju svake regulatorne godine, kamatnoj stopi i rasporedu otplate duga,
  - 9) detaljan obračun predloženog prihoda i cijena, u skladu sa ovom metodologijom,
  - 10) analizu raspoloživih opcija dodjele kapaciteta, koja sadrži detaljno obrazloženje mogućnosti realizacije usluga prekogranične dodjele kapaciteta, prednosti i nedostatke opcija i njihov uticaj ponuda na troškove poslovanja, prihod i cijene za korišćenje prenosnog sistema električne energije,
  - 11) studiju gubitaka u prenosnom sistemu urađenu u skladu sa Zakonom,
  - 12) podatke za obračune iz čl. 22 i 27 ove metodologije, i
  - 13) zaključni list za prethodnu godinu sa otvorenim saldima (nezaključen).
- (4) Operator je dužan da dostavi i druge podatke na zahtjev Agencije, sve do donošenja konačne odluke.

Način dostavljanja dokumentacije

Član 33

Dokumentacija iz člana 32 ove metodologije se dostavlja u pisanoj formi i u elektronskom obliku koji omogućava dalju obradu u skladu.

Razmatranje zahtjeva

Član 34

- (1) Agencija na internet stranici objavljuje zahtjev za utvrđivanje regulatornog prihoda i cijena, sa podnesenom dokumentacijom.
- (2) Mišljenja i primjedbe na zahtjev iz stava 1 ovog člana zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja.
- (3) Ako zahtjev sadrži formalni nedostatak ili ako je nerazumljiv ili nepotpun, Agencija će najkasnije u roku do 14 dana od dana prijema zahtjeva zatražiti od podnosioca zahtjeva da nedostatke otkloni i obaveštenje o tome objaviti na internet stranici.
- (4) Operator je dužan da nedostatke u zahtjevu otkloni u roku od 10 dana od dana prijema podneska iz stava 3 ovog člana.

Objavljivanje izvještaja

Član 35

- (1) Izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom prihoda i cijena (u daljem tekstu: Izvještaj po zahtjevu) Agencija objavljuje na internet stranici.
- (2) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stava 1 ovog člana, zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.

Razmatranje izvještaja

Član 36

- (1) Poziv za sjednicu Odbora Agencije dostavlja se podnosiocu zahtjeva najkasnije osam dana prije dana održavanja sjednice.
- (2) Obavještenje o održavanju sjednice Odbora Agencije objavljuje se na internet stranici.

Donošenje odluke

Član 37

- (1) Odbor Agencije donosi odluku o utvrđivanju prihoda i dostavlja je podnosiocu zahtjeva i licenciranim snabdjevacima.
- (2) Odluka iz stava 1 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

VI PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Regulatorni period

Član 38

- (1) Prvi regulatorni period, u skladu sa ovom metodologijom, počinje 01. januara 2020. godine i traje do 31.12.2022. godine.
- (2) Podatke o energetskim veličinama (snaga i energija) za utvrđivanje prihoda i cijena za period iz stava 1 ovog člana operator je dužan da podnese najkasnije do 30. oktobra 2019. godine.
- (3) Ako podaci o projektovanoj inflaciji u Crnoj Gori za godinu t+n nijesu objavljeni od strane nadležne institucije do donošenja odluke o utvrđivanju prihoda i cijena, koriste se podaci o projektovanoj inflaciji za godinu t+n-1.

Investicije iz prethodnih regulatornih perioda

Član 39

- (1) Izuzetno od odredbi člana 14 stav 7 ove metodologije, vrijednost investicija koje su ušle u regulatornu osnovu sredstava do stupanja na snagu ove metodologije, izračunava se za naredni period na sljedeći način i iskazuje u eurima, (€):
  - 1) za prvu godinu regulatornog perioda

$$I_{t+1} = IT_{t-1} + \frac{1}{2} I_t^{od}$$

- 2) za drugu godinu regulatornog perioda

$$I_{t+2} = IT_{t-1} + I_t^{od} + \frac{1}{2} I_{t+1}^{od}$$

- 3) za treću godinu regulatornog perioda

$$I_{t+3} = IT_{t-1} + I_t^{od} + I_{t+1}^{od} + \frac{1}{2} I_{t+2}^{od}$$

gdje je:

IT_{t-1} – vrijednost odobrenih investicija u toku, na kraju godine koja prethodi godini podnošenja zahtjeva,

I_t^{od} – vrijednost odobrenih investicija za godinu podnošenja zahtjeva, utvrđena u skladu sa st. 2 – 10 ovog člana,

I_{t+1}^{od} – vrijednost odobrenih investicija za prvu godinu regulatornog perioda, utvrđena u skladu sa st. 2 – 10 ovog člana,

I_{t+2}^{od} – vrijednost odobrenih investicija za drugu godinu regulatornog perioda, utvrđena u skladu sa st. 2 – 10 ovog člana.

- (2) Vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda, umanjuje se za vrijednost investicija u sredstva koja su stavljeni u upotrebu, kao i vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.
- (3) Vrijednost odobrenih investicija za svaku godinu regulatornog perioda (I_t^{od} , I_{t+1}^{od} i I_{t+2}^{od}) iz stava 1 ovog člana uključuje se u regulatornu osnovu sredstava do vrijednosti ograničenja koje iznosi 6% neto vrijednosti osnovnih sredstava operatora koju je utvrdila Agencija za prvu godinu regulatornog perioda.
- (4) Odredba stava 3 ovog člana ne primjenjuje se na investicije koje su odobrene u skladu sa obavezama iz potvrđenih međunarodnih ugovora.
- (5) Planirane godišnje vrijednosti investicija uključuju se u regulatornu osnovu sredstava prema redoslijedu investicija u odobrenom trogodišnjem planu, koji određuje operator vodeći računa o prioritetu.
- (6) Planirane godišnje vrijednosti investicija ne mogu se djelimično uključivati u regulatornu osnovu sredstava, već se uključuju u cijeli do vrijednosti ograničenja iz stava 3 ovog člana.
- (7) Investicije čija vrijednost nije uključena u regulatornu osnovu sredstava, u skladu sa stavom 3 ovog člana, kroz elemente I_t^{od} za prvu godinu regulatornog perioda i I_{t+1}^{od} za drugu godinu regulatornog perioda, ne mogu biti uključene u regulatornu osnovu sredstava ni kroz elemente I_t^{od} za drugu i treću godinu regulatornog perioda i I_{t+1}^{od} za treću godinu regulatornog perioda.
- (8) Iznos ukupnog povrata na sredstva utvrđenog tokom perioda realizacije investicije, uzimajući u obzir izvršene korekcije, ne može biti veći od iznosa povrata koji bi se ostvario da se investicija završila u planiranom roku sadržanom u investicionom planu u kome je prvi put odobrena ova investicija, osim ako je do kašnjenja u realizaciji investicije došlo zbog više sile.
- (9) Ako je period realizacije investicije iz plana u kome je ta investicija prvi put odobrena duži od regulatornog perioda, a plan ne sadrži podatke o godišnjoj realizaciji do završetka investicije, provjera ispunjenosti uslova iz stava 8 ovog člana vrši se na način što se preostala vrijednost investicije raspoređuje ravnomjerno u godinama za koje nije poznata planirana godišnja vrijednost.

- (10) Ako je investicija operatora isključivo ili pretežno povezana sa realizacijom infrastrukturnog ili drugog projekta, a ti se projekti ne realizuju, odnosno odustane se od njihove realizacije, izvršiće se odgovarajuća korekcija, uz primjenu stope koja je jednaka polovini kamatne stope po kojoj je emitovana poslednja crnogorska obveznica objavljene od strane nadležne institucije, i iz osnovice za obračun povrata i amortizacije će se isključiti vrijednost onog dijela investicije operatora za koji Agencija, na osnovu studije izvršene od strane nezavisne stručne institucije, utvrdi da nije potreban za funkcionisanje sistema.

Obračunska odstupanja

Član 40

- (1) Izuzetno od odredbe člana 18 stav 5 ove metodologije, u periodu od 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, troškovi TAK_{t+n}^{Kup} raspoređuju se na ostale korisnike na osnovu tarifnog elementa ugovorenog snaga za koji se utvrđuje tarifa u €/MW.
- (2) Izuzetno od odredbi člana 25 st. 1, 2 i 3 ove metodologije, u periodu od 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, alociranje troškova TAK_{t+n}^{Kup} , izračunavanje troškova TAK_{t+n}^s i izračunavanje tarife za tarifni element aktivna snaga, vrši se na osnovu ugovorenog snaga.
- (3) U periodu od 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, tarifa za tarifni element aktivna snaga iz člana 25 stav 3 ove metodologije primjenjuje se:
- 1) na ugovorenu snagu ako je izmjerena manja ili jednaka ugovorenoj snazi, i
  - 2) u dvostrukom iznosu na razliku između izmjerene i ugovorene snage ako je izmjerena veća od ugovorene snage.
- (4) Ako korisnik prenosnog sistema preuzme snagu u okviru dozvoljenih odstupanja -30% do 30%, snaga će se obračunati u ostvarenom iznosu.
- (5) Ako korisnik prenosnog sistema preuzme snagu van okvira dozvoljenih odstupanja, snaga će se obračunati na sljedeći način:
  - 1) ako je izmjerena snaga manja od ugovorene za više od 30%, obračunaće se na nivou ugovorene snage sa dozvoljenim odstupanjima, i
  - 2) ako je izmjerena snaga veća od ugovorene za više od 30%, razlika između izmjerene i ugovorene sa dozvoljenim odstupanjima, obračunaće se u dvostrukom iznosu.
- (6) Izuzetno od odredbe člana 25 stav 7 ove metodologije, u periodu 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, ako je korigovana snaga definisana stavom 5 istog člana niža od maksimalne snage izmjerene u periodu više dnevne tarife, za svrhe obračuna koristiće se snaga izmjerena u višoj dnevnoj tarifi.

Prestanak važenja

Član 41

Danom stupanja na snagu ove metodologije prestaje da važi Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 43/16, 1/17, 21/17, 33/17, 34/17, 90/17, 10/18 i 85/18).

Stupanje na snagu

Član 42

Ova metodologija stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 19/1227-27

Podgorica, 06.06.2019. godine

**Predsjednik Odbora
Branislav Prelević, s.r.**

Na osnovu člana 43 stav 1 tačka 1 alineja 1 Zakona o energetici ("Službeni list CG", br. 5/16 i 51/17) i člana 12 stav 1 tačka 1 Statuta Regulatorne agencije za energetiku ("Službeni list Crne Gore", broj 36/17), Odbor Regulatorne agencije za energetiku, na sjednici od 06. juna 2019. godine, utvrdio je

METODOLOGIJU ZA UTVRĐIVANJE REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA ZA KORIŠĆENJE DISTRIBUTIVNOG SISTEMA ELEKTRIČNE ENERGIJE

I OPŠTE ODREDBE

Predmet i obim primjene

Član 1

- (1) Ovom metodologijom utvrđuju se uslovi, način i postupak utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena operatora distributivnog sistema (u daljem tekstu: operator), alokacija regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike sistema, elementi za obračun (u daljem tekstu: tarifni elementi) i način izračunavanja cijena po kojima se plaćaju usluge distribucije električne energije.
- (2) Cijene utvrđene na osnovu ove metodologije primjenjuju se na korisnike distributivnog sistema koji su priključeni na mrežu srednjeg napona 35 kV, mrežu srednjeg napona preko 1 kV do 35 kV, i mrežu niskog napona do 1 kV, i to:
  - 1) proizvođače električne energije priključene na distributivni sistem kao korisnike distributivnog sistema za potrebe prenošenja proizvedene električne energije (g-komponenta),
  - 2) ostale korisnike koje čine:
    - a) kupci koji sa snabdjevačem zaključuju ugovor o prodaji električne energije sa unaprijed određenom količinom za svaki obračunski period tokom perioda snabdijevanja;
    - b) kupci koji sa snabdjevačem zaključuju ugovor o prodaji električne energije sa snabdijevanjem na osnovu profila potrošnje kupca;
    - c) kupci samosnabdjevače čiji su objekti priključeni na distributivni sistem;
    - d) operator prenosnog sistema kada energiju preuzima za sopstvene potrebe,
    - e) operator zatvorenog distributivnog sistema
    - f) kupci –proizvođači koji se u smislu ove metodologije tretiraju kao kupci.

Principi

Član 2

Ova metodologija zasniva se na principima:

- 1) Ravnoteže između interesa operatora i korisnika distributivnog sistema;
- 2) Transparentnog i nediskriminacionog pristupa treće strane distributivnom sistemu;
- 3) Korisnik plaća;
- 4) Utvrđivanja cijena na transparentan i nepristrasan način na osnovu objektivnih i nediskriminacionih kriterijuma;

- 5) Stvaranja povoljnih uslova za investiranje u distributivni sistem;
- 6) Obezbeđivanja da se energetska djelatnost koju obavlja operator kao javnu uslugu vrši na nediskriminoran, transparentan i lako provjerljiv način;
- 7) Podsticanja energetske i ekonomske efikasnosti;
- 8) Podsticanja obavljanja energetske djelatnosti na način koji doprinosi smanjenju troškova poslovanja;
- 9) Olakšavanja efikasne trgovine i konkurenциje;
- 10) Sprečavanja međusobnog subvencionisanja između pojedinih djelatnosti koje obavlja operator i između pojedinih korisnika ili grupa korisnika sistema; i
- 11) Obezbeđivanja održivosti distributivnog sistema.

Način regulacije cijene

Član 3

- (1) Kod utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda primjenjuje se:
  - 1) Hibridni regulatorni metod kao vrsta ekonomske regulacije koja ima za cilj da ograniči dozvoljeni prihod operatora, stvoriti preduslove za povećanje njegove efikasnosti primjenjujući regulatorne periode koji su po pravilu duži od jedne godine, tokom kojih je operatoru dozvoljeno da zadrži uštede od smanjenja troškova poslovanja na koje može uticati, koje Agencija uzima u obzir prilikom utvrđivanja dozvoljenog prihoda za naredni regulatorni period, uz podjelu rizika promjene energetskih veličina između operatora i korisnika sistema;
  - 2) Utvrđivanje opravdanih troškova koji su vezani za obavljanje energetske djelatnosti, uz posebno utvrđen način uzimanja u obzir troškova i prihoda u vezi sa obavljanjem neenergetskih djelatnosti;
  - 3) Podsticanje investicija, uključenjem investicija u regulatornu osnovu sredstava, uz primjenu korekcija ako se investicije ne realizuju u planiranom obimu.
- (2) Regulatorno dozvoljeni prihod ostvaruje se grupisanjem i alokacijom elemenata regulatorno dozvoljenog prihoda na korisnike distributivnog sistema.
- (3) Cijena po kojoj se plaća korišćenje distributivnog sistema formira se po principu "poštanska marka" prema kojem, bez obzira na dužinu distributivnog puta, kupci na teritoriji Crne Gore koji pripadaju istoj kategoriji potrošnje ili tarifnoj grupi, plaćaju korišćenje distributivnog sistema po istim cijenama po kilovatu (kW) ili kilovatsatu (kWh).
- (4) Proizvođači električne energije u Crnoj Gori priključeni na distributivni sistem plaćaju operatoru korišćenje distributivnog sistema po istoj cijeni po kWh proizvedene aktivne električne energije za odnosni naponski nivo.

Izrazi

Član 4

- (1) Izrazi upotrijebljeni u ovoj metodologiji imaju značenje utvrđeno Zakonom o energetici (u daljem tekstu: Zakon).
- (2) U ovoj metodologiji se koriste izrazi koji imaju sljedeće značenje:

- 1) **Regulatorni period** čine jedna ili više kalendarskih godina za koje se utvrđuju regulatorno dozvoljeni prihod i cijene;
  - 2) **Prethodni regulatorni period** je regulatorni period koji prethodi regulatornom periodu u kojem se podnosi zahtjev;
  - 3) **Obračunski period** je vremenski period za koji se vrši obračun izvršenih usluga operatora, koji je, po pravilu, kalendarski mjesec;
  - 4) **Godina podnošenja zahtjeva** je godina u kojoj operator podnosi zahtjev i Agencija utvrđuje regulatorno dozvoljeni prihod i cijene za naredni regulatorni period, po pravilu se podudara sa poslednjom godinom tekućeg regulatornog perioda i u indeksu formula se označava sa „t“;
  - 5) **Tarifni elementi** su obračunske veličine na koje se raspoređuje regulatorno dozvoljeni prihod operatora koji je utvrđen za regulatorni period u skladu sa ovom metodologijom;
  - 6) **Tarifa** je cjenovni izraz koji se primjenjuje na svaki od tarifnih elemenata;
  - 7) **Ugovorena snaga** je snaga sadržana u ugovoru o priključenju kod korisnika kod kojih se snaga mjeri, koja ne može biti veća od odobrene u saglasnosti za priključenje;
  - 8) **Priključna snaga** je snaga sadržana u ugovoru o priključenju;
  - 9) **Inflacija (I)** je projektovana inflacija u Crnoj Gori, koju objavljuje nadležna institucija;
  - 10) **Proporcionalni metod obračuna amortizacije** je metod prema kojem je godišnji trošak amortizacije po osnovnom sredstvu isti u toku vijeka trajanja sredstva.
- (3) Pri izračunavanju prema formulama u ovoj metodologiji, sve vrijednosti koje se izražavaju u procentima se dijele sa 100.

Trajanje regulatornog perioda

Član 5

Trajanje regulatornog perioda Agencija će posebnom odlukom utvrditi najmanje šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 33 ove metodologije.

II REGULATORNO DOZVOLJENI PRIHOD

Elementi regulatorno dozvoljenog prihoda

Član 6

- (1) Regulatorno dozvoljeni prihod (u daljem tekstu: prihod), koji se ostvaruje obavljanjem energetske djelatnosti na godišnjem nivou RDP_{t+n} , izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$RDP_{t+n} = TP_{t+n} + A_{t+n} + PS_{t+n}$$

gdje su elementi:

TP_{t+n} - troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 7 ove metodologije,

A_{t+n} - amortizacija utvrđena za regulatorne potrebe iz člana 13 ove metodologije,

PS_{t+n} - povrat na sredstva iz člana 14 ove metodologije,

n - 1, 2, 3...

- (2) Elementi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se u godini t za svaku godinu regulatornog perioda.
- (3) Za transponovanje u cijene, prihod iz stava 1 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda umanjuje se za utvrđene ostale prihode iz člana 17 ove metodologije.
- (4) Za transponovanje u cijene, prihod iz stava 3 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda uvećava se za druge troškove iz člana 11 ove metodologije.
- (5) Pri utvrđivanju prihoda za transponovanje u cijene uzimaju se u obzir korekcije po osnovu odstupanja ostvarenih energetskih i finansijskih veličina od utvrđenih izvršene u skladu sa pravilima kojima se reguliše način utvrđivanja korekcija.
- (6) Ako snaga planirana energetskim bilansom odstupa od prosjeka snaga računatog na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u dvanaestogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, uticaj te promjene se ravnomjerno dijeli između operatora i korisnika primjenom parametra alfa α na TP_{t+n} iz stava 1 ovog člana na sljedeći način:

$$TP_{t+n}^{TUT} = TP_{t+n} * (1 - \alpha_{t+n})$$

$$\alpha_{t+n} = \frac{1}{2} * \frac{MKos - MKpl_{t+n}}{MKos}$$

gdje je:

TP_{t+n}^{TUT} – troškovi poslovanja za energetsku djelatnost koji se transponuju u tarife, (€)

TP_{t+n} – utvrđeni troškovi poslovanja za energetsku djelatnost iz člana 7 ove metodologije, (€)

$MKpl_{t+n}$ – godišnji prosjek maksimalnih snaga distributivnog sistema planiranih energetskim bilansom za svaku godinu regulatornog perioda, (MW)

$MKos$ – prosjek ostvarenih snaga računat na osnovu prosječnih maksimalnih snaga na godišnjem nivou ostvarenih u dvanaestogodišnjem periodu koji prethodi godini podnošenja zahtjeva, isključujući godine sa najviše i najmanje ostvarenom maksimalnom snagom, (MW).

Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost

Član 7

- (1) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost obuhvataju tehno-ekonomski opravdane troškove koji su u funkciji obavljanja energetske djelatnosti, utvrđene za svaku regulatornu godinu.
- (2) Troškovi poslovanja za energetsku djelatnost utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 34 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojom raspolaže Agencija.
- (3) Operator je dužan da troškove poslovanja evidentira na računima iz regulatornog kontnog plana sa

uputstvom za primjenu, koji utvrđuje Agencija, i iste je dužan da dokazuje dokumentacijom i evidencijama koje se vode u skladu sa zakonom kojim je uređeno računovodstvo, računovodstvenim standardima koji se primjenjuju u Crnoj Gori i računovodstvenim politikama operatora.

- (4) Kod utvrđivanja prihoda, u troškove poslovanja ne uključuju se:
- 1) kazne koje izriču nadležni organi, kao i kamate na odložena, neizvršena i druga plaćanja koja se odnose na neizvršavanje obaveza iz zaključenih ugovora,
  - 2) troškovi po osnovu naknade šteta, koji su posledica propusta operatora,
  - 3) troškovi priključenja na mrežu, koje kroz naknadu za priključenje plaća korisnik sistema u skladu sa Zakonom, i
  - 4) troškovi koji nijesu u funkciji obavljanja energetske djelatnosti.
- (5) Za potrebe utvrđivanja prihoda i radi stvaranja uslova za povećanje efikasnosti troškovi poslovanja se dijele na:
- 1) troškove poslovanja na koje se može uticati,
  - 2) troškove poslovanja na koje se djelimično može uticati, i
  - 3) troškove poslovanja na koje se ne može uticati.

Troškovi poslovanja na koje se može uticati

Član 8

- (1) Troškovi poslovanja na koje se može uticati TPu_{t+n} obuhvataju troškove zarada, naknada zarada i ostale lične rashode, troškove materijala, troškove proizvodnih usluga, nematerijalne troškove osim troškova poreza, doprinosa i reprezentacije, kao i ostale rashode.
- (2) Ako je suma ukupnih troškova poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, ostvarena u iznosu manjem od sume utvrđenih, za prvu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+1} = \left\{ \frac{1}{m} * \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{os} + \frac{1}{2} * \left(\frac{1}{m} \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{ut} - \frac{1}{m} \sum_{i=1}^m TPu_{t-i}^{os} \right) \pm Z_s \right\} * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$$

gdje je:

TPu_{t+1} - ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati utvrđeni za prvu godinu regulatornog perioda,

TPu_{t-i}^{os} - ostvareni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

TPu_{t-i}^{ut} - utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

- I_{t+1}** - projektovana inflacija, (%)
- X** - faktor efikasnosti,
- Z_s** - trajna promjena troškova poslovanja na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje operator nije mogao kontrolisati (promjena zakona), razdvajanja subjekta, kao i uticaja realizacije razvojnih projekata odobrenih od strane Agencije, u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€)
- Z_j** - jednokratna promjena troškova poslovanja na koje se može uticati nastala usled okolnosti koje operator nije mogao predvidjeti, spriječiti i kontrolisati, u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, u odnosu na utvrđene troškove u odnosnim godinama, (€)
- m** - broj godina regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev.

- (3) Parametre **Z_s** i **Z_j** iz stava 2 ovog člana, koje predlaže operator, Agencija utvrđuje na osnovu podataka, obrazloženja i dokumentacije dostavljene u postupku utvrđivanja prihoda.
- (4) Ako je suma ukupnih troškova poslovanja iz stava 1 ovog člana u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci, ostvarena u iznosu većem od sume utvrđenih, za prvu godinu regulatornog perioda utvrđuju se na osnovu sljedeće formule:

$$TPu_{t+1} = (TPu_t^{ut} \pm Z_s) * (1 + I_{t+1} - X) \pm Z_j$$

gdje je:

TPu_{t+n}^{ut} - utvrđeni ukupni troškovi poslovanja na koje se može uticati za godinu podnošenja zahtjeva.

- (5) Troškovi iz stava 1 ovog člana za drugu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+2} = (TPu_{t+1} \mp Z_j) * (1 + I_{t+2} - X)$$

- (6) Troškovi iz stava 1 ovog člana za treću i svaku narednu godinu regulatornog perioda utvrđuju se primjenom sljedeće formule:

$$TPu_{t+n} = TPu_{t+n-1} * (1 + I_{t+n} - X)$$

gdje je:

n - 3...

- (7) Faktor efikasnosti iz st. 2, 4, 5 i 6 ovog člana izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$X = X_1 + X_2$$

gdje je:

X₁ - mjera neefikasnosti koji se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$X_1 = \frac{TPu^{os}}{TPu^{ut}} * \frac{1}{100}$$

gdje je:

TPu^{os} - prosječno ostvareni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci,

TPu^{ut} - prosječno utvrđeni troškovi poslovanja na koje se može uticati u poslednjoj godini prethodnog regulatornog perioda i svim godinama regulatornog perioda u kojem se podnosi zahtjev za koje postoje konačni podaci.

X₂ - mjera efikasnosti postignuta primjenom novih tehnologija i iznosi 0,005.

- (8) U slučaju iz stava 2 ovog člana faktor efikasnosti jednak je mjeri efikasnosti postignutoj primjenom novih tehnologija X₂ i iznosi 0,005.

Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati **Član 9**

- (1) Troškovi poslovanja na koje se djelimično može uticati (u daljem tekstu: troškovi gubitaka) **TPg_{t+n}** obuhvataju trošak kupovine električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka u distributivnom sistemu.

- (2) Troškovi iz stava 1 ovog člana izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TPg_{t+n} = Ce_{t+n}^{ut} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n}$$

gdje je:

Ce_{t+n}^{ut} - utvrđena cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka, (€/MWh)

g_d - opravdana stopa gubitaka u distributivnom sistemu, (%)

E_{t+n} - električna energija, planirana energetskim bilansom za svaku kalendarsku godinu regulatornog perioda za isporuku ostalim korisnicima iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije, (MWh)

n - 1, 2, 3...

- (3) Opravdanu stopu gubitaka u distributivnom sistemu iz stava 2 ovog člana za svaku godinu regulatornog perioda Agencija utvrđuje uzimajući u obzir rezultate studije gubitaka, revidovane i ažurirane u skladu sa Žakonom, koju je operator dužan da dostavi uz zahtjev iz člana 33 ove metodologije.
- (4) Studija iz stava 3 ovog člana obavezno treba da sadrži: prikaz postojećeg stanja, mjere i dinamiku dostizanja nivoa gubitaka utvrđenog u studiji za posmatrani period, kao i sredstva potrebna za te namjene.

- (5) Ako operator ne dostavi studiju iz stava 3 ovog člana, opravdana stopa gubitaka u distributivnom sistemu za svaku godinu regulatornog perioda biće utvrđena primjenom prosječnog godišnjeg smanjenja gubitaka od početka regulacije cijena i tarifa (2007. godina) na stopu gubitaka utvrđenu za prethodni regulatorni period, ali ne manje od najniže stope gubitaka koja je dostignuta u najvećem regionu operatora prema podacima iz poslednje studije gubitaka.
- (6) Cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka Ce_{t+n}^{ut} se određuje na način definisan Zakonom.
- (7) Ukupni troškovi gubitaka koji se transponuju na korisnike distributivnog sistema obuhvataju troškove gubitaka iz stava 1 ovog člana TPg_{t+n} i pripadajući dio troškova gubitaka u prenosnom sistemu koji se alocira na operatore distributivnih sistema, koji se izračunava primjenom sljedeće formule:

$$TPg_{t+n}^{PD} = Ce_{t+n}^{ut} * \frac{g_p}{100 - g_p} * E_{t+n}^{pd}$$

gdje je:

Ce_{t+n}^{ut} - utvrđena cijena električne energije za pokrivanje opravdanih gubitaka, (€/MWh)

g_p - opravdana stopa gubitaka u prenosnom sistemu, (%)

E_{t+n}^{pd} - električna energija, planirana energetskim bilansom za svaku kalendarsku godinu regulatornog perioda za isporuku iz prenosnog sistema na mjestima isporuke distributivnom sistemu, (MWh)

n - 1, 2, 3...

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati

Član 10

Troškovi poslovanja na koje se ne može uticati $TPnu_{t+n}$ izračunavaju se primjenom sljedeće formule i iskazuju u eurima, (€):

$$TPnu_{t+n} = Tp_{t+n} + Tmu_{t+n} + Tzs_{t+n} + Tot_{t+n} + To_{t+n}$$

gdje je:

Tp_{t+n} - troškovi koji se odnose na poreze na nepokretnosti, takse i naknade u skladu sa zakonom,

Tmu_{t+n} - troškovi koji nastaju na osnovu međunarodnih ugovora,

Tzs_{t+n} - troškovi za zaštitu životne sredine,

Tot_{t+n} - troškovi koji se odnose na naknadu za rad operatora tržišta,

To_{t+n} - ostali troškovi poslovanja na koje se ne može uticati u skladu sa zakonom,

n - 1, 2, 3...

Drugi troškovi

Član 11

Drugi troškovi se odnose na dio troškova angažovanja prenosnog kapaciteta i pripadajući dio troškova gubitaka električne energije u prenosu koji se alocira na operatore distributivnih sistema, a utvrđuju se na osnovu metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije i alociraju na operatora čija je mreža priključena na prenosni sistem.

Troškovi neenergetske djelatnosti

Član 12

- (1) Troškovi poslovanja, amortizacija i povrat na sredstva, koji su zajednički za obavljanje energetskih i neenergetskih djelatnosti, alociraju se na djelatnosti na osnovu objektivnih i transparentnih pravila (ključevi), koja na predlog operatora utvrđuje Agencija.
- (2) Ako za neenergetska djelatnost nije moguće izvršiti obračun troškova iz stava 1 ovog člana, dio prihoda od neenergetske djelatnosti, alociran na ovu djelatnost po ključu, koji na predlog operatora utvrđuje Agencija, uključuje se u ostale prihode iz člana 17 ove metodologije.
- (3) Predlog ključeva iz st. 1 i 2 ovog člana, sa ekonomskom analizom na osnovu koje su predloženi, operator dostavlja Agenciji u postupku odobravanja obavljanja neenergetske djelatnosti.

Trošak amortizacije

Član 13

- (1) Trošak amortizacije za regulatornu godinu utvrđuje se na osnovu:
  - 1) nabavne vrijednosti osnovnih sredstava koja su u funkciji na kraju godine $t+n-2$ ($n = 1, 2, 3\dots$), utvrđenu u skladu sa Zakonom i ovom metodologijom,
  - 2) korisnog vijeka upotrebe osnovnih sredstava, i
  - 3) primjene proporcionalne metode amortizacije.
- (2) Korisni vijek upotrebe osnovnih sredstava određuje se na osnovu tehničkog i ekonomskog vijeka upotrebe različitih grupa osnovnih sredstava koji je korišćen u posljednjoj procjeni prihvaćenoj od strane Agencije.
- (3) Na utvrđeni trošak amortizacije se primjenjuje projektovana inflacija za godinu $t+n$ za koju se utvrđuje vrijednost.
- (4) Indeksacija projektovanom inflacijom se neće primjenjivati ako nije izvršena procjena vrijednosti osnovnih sredstava u skladu sa rokovima propisanim Zakonom.

Povrat na sredstva

Član 14

Povrat na sredstva $\mathbf{PS}_{t+n}$ je dio prihoda koji se ostvaruje po osnovu uloženog kapitala i izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\mathbf{PS}_{t+n} = \mathbf{ROS}_{t+n} * \mathbf{SPK}$$

gdje je:

ROS_{t+n} - regulatorna osnova sredstava, iz člana 15 ove metodologije, (€)

SPK - stopa povrata na kapital, iz člana 16 ove metodologije, (%)

n - 1, 2, 3...

Regulatorna osnova sredstava

Član 15

- (1) Regulatorna osnova sredstava **ROS_{t+n}** je vrijednost sredstava u odnosu na koju se računa povrat na sredstva za regulatornu godinu, a izračunava se primjenom sljedeće formule i iskazuje u eurima, (€):

$$\mathbf{ROS}_{t+n} = \mathbf{OS}_{t+n-2}^{\text{net}} + \mathbf{I}_{t+n} + \mathbf{RK}_{t+n}$$

gdje je:

OS_{t+n-2}^{net} - neto vrijednost osnovnih sredstava na kraju godine, utvrđena na osnovu posljednje procjene prihvaćene od strane Agencije.

I_{t+n} - investicije za regulatornu godinu,

RK_{t+n} - radni kapital za regulatornu godinu

n - 1, 2, 3...

- (2) Za svaku godinu regulatornog perioda iz neto vrijednosti osnovnih sredstava **OS_{t+n-2}^{net}** se isključuje vrijednost sredstava koja nijesu odobrena od strane Agencije u postupku davanja saglasnosti na investicione planove, vrijednost sredstava stavljenih van upotrebe i vrijednost sredstava pribavljenih putem kapitalnog doprinosa (poklon, donacija, naknada za priključenje iz člana 180 stav 1 Zakona).
- (3) Ako operator ne dostavi podatke o vrijednosti sredstava pribavljenih putem naknade za priključenje iz člana 180 stav 1 Zakona, vrijednost tih sredstava na kraju godine t+n-2 utvrđuje se u visini ostvarenih prihoda po osnovu naknade za priključenje u godini t+n-2 i amortizuje se po prosječnoj stopi amortizacije iz posljednje procjene vrijednosti osnovnih sredstava prihvaćene od strane Agencije (građevinski objekti i oprema).
- (4) Za naredni regulatorni period nakon izvršene procjene vrijednosti osnovnih sredstava, neto vrijednost tih sredstava utvrđuje se na sljedeći način:
- 1) Ako je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena Agenciji najmanje 6 mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 33 ove metodologije, neto vrijednost osnovnih sredstava za prvu godinu narednog regulatornog perioda je neto vrijednost koju Agencija utvrđi na osnovu procjene.
  - 2) Ako je dokumentacija o izvršenoj procjeni dostavljena Agenciji u roku koji je kraći od šest mjeseci prije podnošenja zahtjeva iz člana 33 ove metodologije ili Agencija ne izvrši procjenu prije

donošenja odluke po zahtjevu iz razloga na koje ne može uticati, neto vrijednost osnovnih sredstava za naredni period je neto vrijednost utvrđena na osnovu poslednje procjene prihvaćene od strane Agencije.

- (5) Na neto vrijednost osnovnih sredstava utvrđenu u skladu sa ovim članom primjenjuje se projektovana inflacija za godinu $t+n$ za koju se utvrđuje vrijednost.
- (6) Indeksacija projektovanom inflacijom iz stava 5 ovog člana se ne primjenjuje ako nije izvršena procjena vrijednosti osnovnih sredstava u skladu sa rokovima propisanim Zakonom.
- (7) Vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana izračunava se na sljedeći način i iskazuje u eurima, (€):

$$I_{t+n} = I_{t+n-1}^{oa}$$

gdje je:

I_{t+n-1}^{oa} – vrijednost odobrenih investicija u sredstva čije je stavljanje u upotrebu planirano za godinu $t+n-1$

- (8) Vrijednost investicija iz stava 7 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda, umanjuje se za vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosa.
- (9) U regulatornu osnovu sredstava je uključen radni kapital koji predstavlja sredstva neophodna za nesmetano tekuće poslovanje operatora.
- (10) Za svaku godinu regulatornog perioda radni kapital će se utvrditi u iznosu 1/12 utvrđenih troškova poslovanja iz člana 7 ove metodologije.

Stopa povrata na kapital

Član 16

- (1) Stopa povrata na kapital **SPK** utvrđuje se za regulatorni period kao trogodišnji prosjek ponderisanih prosjeka troška kapitala $PPTK_{t+n}$, koji uključuje trošak vlasničkog kapitala i trošak pozajmljenog kapitala, ponderisanih prema njihovom udjelu u ukupnom kapitalu operatora, a koji se izračunava za godine regulatornog perioda primjenom sljedeće formule:

$$PPTK_{t+n} = \frac{1 + SP_{VK} * \frac{VK_{UDIO}}{1 - SP_t} + SP_{PK} * D_{UDIO}}{1 + I_{t+n}} - 1$$

gdje je:

$PPTK_{t+n}$ - ponderisani prosječni trošak kapitala (realni, prije oporezivanja), (%)

SP_{VK} - stopa povrata na vlasnički kapital (nominalna, poslije oporezivanja), (%)

VK_{UDIO} - vlasnički kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_{PK} - stopa povrata na pozajmljeni kapital (nominalna), (%)

D_{UDIO} - pozajmljeni kapital kao udio ukupnog kapitala,

SP_t - stopa poreza na dobit pravnih lica,

I_{t+n} - projektovana inflacija.

- (2) Stopa povrata vlasničkog kapitala (nominalna, poslije oporezivanja) SP_{VK} izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$SP_{VK} = rf + \beta * PRRT + PRZ$$

gdje je:

rf - stopa oslobođena rizika (nominalna), (%)

β - beta kompanije,

PRRT - premija rizika razvijenog tržišta,

PRZ - premija rizika zemlje, (%).

(3) Elementi formule iz stava 2 ovog člana izračunavaju se na osnovu parametara sa tržišta kapitala u Crnoj Gori, a ukoliko to nije moguće na osnovu parametara sa razvijenih tržišta, iz izvora navedenih u st. 4, 5, 6 i 7 ovog člana.

(4) Ako se stopa oslobođena rizika **rf** ne može utvrditi na osnovu parametara raspoloživih u Crnoj Gori, ova stopa će biti jednaka prosječnoj godišnjoj stopi prinosa na njemačke državne obveznice za godinu koja prethodi godini podnošenja zahtjeva sa rokom dospijeća od deset godina.¹

(5) Beta kompanije **β** predstavlja rizik kompanije poređen sa rizikom ukupnog tržišta, a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$\beta = \beta_{bd} * \left(1 + \frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}} \right)$$

gdje je:

β_{bd} - prosječna beta, računata bez duga, energetskih kompanija na tržištima u razvoju,²

$\frac{D_{UDIO}}{VK_{UDIO}}$ - odnos pozajmljenog i vlasničkog kapitala utvrđen na 50:50.

(6) Premija rizika razvijenog tržišta **PRRT** je premija rizika kapitala (S&P 500 indeks).³

(7) Premija rizika zemlje **PRZ** jednaka je premiji za rizik od neplaćanja zemlje, pomnoženoj koeficijentom volatilnosti tržišta kapitala u zemljama u razvoju.⁴

(8) Stopa povrata na pozajmljeni kapital **SPpk** utvrđuje se kao trogodišnji ponderisani prosjek kamatnih stopa ugovorenih na aktivna dugoročna kreditna zaduženja mrežnih operatora u Crnoj Gori na kraju godine t-1, t-2 i t-3.

Ostali prihodi

Član 17

¹ Izvor: <http://www.ecb.int/stats/money/long/html/index.en.html>

² Izvor: <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/betaemerg.xls>

³ Izvor : <http://www.stern.nyu.edu/~adamodar/pc/datasets/ctryprem.xls>

⁴ Isti izvor kao pod ³

- (1) Ostali prihodi su prihodi koji nijesu posebno specificirani, a mogu se pojaviti u poslovanju.
- (2) Prihodima iz stava 1 ovog člana smatra se i dio prihoda od neenergetske djelatnosti ako nije moguće izvršiti razdvajanje troškova koji su zajednički za pružanje tih djelatnosti.
- (3) Prihodi iz stava 1 ovog člana utvrđuju se na osnovu dokumentacije dostavljene u skladu sa članom 34 ove metodologije i dokumentacije i podataka kojima raspolaže Agencija.
- (4) Ostali prihodi iz st. 1 i 2 ovog člana računaju se kao odbitna stavka za utvrđivanje prihoda ako su pripadajući troškovi priznati prilikom utvrđivanja regulatorno dozvoljenog prihoda.

III OBEZBJEĐENJE REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA

Angažovanje distributivnog kapaciteta i gubici u distribuciji

Član 18

Prihod operatora obezbeđuje se iz naknada koje plaćaju korisnici sistema iz člana 1 stav 2 ove metodologije za angažovanje distributivnog kapaciteta, odnosno naknada za opravdane gubitke električne energije u distributivnom sistemu.

Naknada za angažovanje distributivnog kapaciteta

Član 19

- (1) Naknada za angažovanje distributivnog kapaciteta (TAK_{t+n}^{TUT}), izračunava se na osnovu troškova amortizacije, povrata na sredstva i troškova poslovanja na koje se može uticati i na koje se ne može uticati nakon primjene parametra α iz člana 6 stav 6 ove metodologije, umanjeno za ostale prihode, uz primjenu odgovarajućih korekcija.
- (2) Naknada iz stava 1 ovog člana raspoređuje se na:
  - 1) proizvođače električne energije priključene na distributivni sistem iz člana 1 stav 2 tačka 1 ove metodologije (g-komponenta) i
  - 2) ostale korisnike iz člana 1 stav 2 tačka 2 ove metodologije.
- (3) Naknada iz stava 2 tačka 1 ovog člana raspoređuje se na proizvođače električne energije priključene na odnosni naponski nivo distributivnog sistema, na osnovu tarifnog elementa aktivna električna energija i izražava se u €/MWh.
- (4) Na ostale korisnike iz stava 2 tačka 2 ovog člana raspoređuje se dio naknade iz stava 1 ovog člana TAK_{t+n}^{TUTKUP} i dio troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se odnosi na distribuciju kao korisnika prenosnog sistema TAK_{t+n}^s utvrđen na osnovu metodologije kojom se uređuje utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje prenosnog sistema električne energije i alociraju na operatora čija je mreža priključena na prenosni sistem.
- (5) Dio troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se odnosi na distribuciju kao korisnika prenosnog sistema TAK_{t+n}^s izračunava se na osnovu sljedeće formule:

$$TAK_{t+n}^s = TAK_{t+n}^{Kup} * \frac{MK_{t+n}^D}{MK_{t+n}}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{Kup} - dio troškova za korišćenje prenosnog kapaciteta koji se alocira na korisnike prenosnog sistema izuzev proizvođača, (€)

MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem, (MW)

MK_{t+n} - suma priključnih snaga ostalih korisnika priključenih na prenosni sistem, (MW).

- (6) Troškovi iz stava 4 ovog člana (**TAK_{t+n}^{TUTKUP}** i **TAK_{t+n}^s**) raspoređuju se na ostale korisnike iz člana 1 stav 2 tačka 2 metodologije na osnovu tarifnog elementa aktivna snaga.
- (7) Troškovi iz stava 4 ovog člana se direktno alociraju na naponske nivoe specificirane u članu 28 stav 2 ove metodologije, ili indirektno na osnovu transparentnih i objektivnih pravila (ključeva) koja predlaže operator distributivnog sistema.
- (8) Ukoliko operator nema drugog opravdanog načina raspodjele troškova iz stava 4 ovog člana po naponskim nivoima, kao ključ za raspodjelu će se primijeniti učešće vrijednosti osnovnih sredstava pojedinog naponskog nivoa u ukupnoj vrijednosti osnovnih sredstava operatora.

IV ALOKACIJA TROŠKOVA NA KORISNIKE DISTRIBUTIVNOG SISTEMA

Alociranje troškova za korišćenje distributivnog sistema na proizvođače

Član 20

- (1) Tarifa za tarifni element aktivna električna energija za proizvođače priključene na 35 kV naponski nivo **Ck_{t+n}^{35PROIZ}** izražava se u €/MWh i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{35PROIZ} = \frac{TAK_{t+n}^{35TUTPROIZ} + TPg_{t+n}^{35PROIZ}}{E_{t+n}^{35PROIZ}}$$

gdje je:

E_{t+n}^{35PROIZ} – proizvedena električna energija od strane proizvođača priključenih na 35 kV naponski nivo planirana energetskim bilansom, (MWh)

TPg_{t+n}^{35PROIZ} – dio troškova gubitaka koji se alocira na proizvođače priključene na 35 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TPg_{t+n}^{35PROIZ} = Gg_{t+n}^{35PROIZ} * Ce_{t+n}^{ut}$$

gdje je:

Gg_{t+n}^{35PROIZ} – dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 35 kV naponski nivo, (MWh)

TAK_{t+n}^{35TUTPROIZ} – naknada iz člana 19 stav 2 tačka 1 ove metodologije koja se raspoređuje na proizvođače električne energije priključene na 35 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TAK_{t+n}^{35TUTPROIZ} = TAK_{t+n}^{35TUT} * G_{t+n}^{35PROIZ}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{35TUT} – naknada iz člana 19 stav 1 ove metodologije umanjena za troškove koji se odnose na rad operatora tržišta Tot_{t+n} , koja se raspoređuje na 35 kV naponski nivo

$G_{t+n}^{35PROIZ}$ – učešće vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema za povezivanje proizvođača priključenih na 35 kV naponski nivo sa distributivnim sistemom u ukupnoj vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema prema posljednjoj procjeni prihvaćenoj od strane Agencije.

- (2) Tarifa za tarifni element aktivna električna energija za proizvođače priključene na 10 kV naponski nivo $Ck_{t+n}^{10PROIZ}$ izražava se u €/MWh i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{10PROIZ} = \frac{TAK_{t+n}^{10TUTPROIZ} + TPg_{t+n}^{10PROIZ}}{E_{t+n}^{10PROIZ}}$$

gdje je:

$E_{t+n}^{10PROIZ}$ – proizvedena električna energija od strane proizvođača priključenih na 10 kV naponski nivo planirana energetskim bilansom, (MWh)

$TPg_{t+n}^{10PROIZ}$ – dio troškova gubitaka koji se alocira na proizvođače priključene na 10 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TPg_{t+n}^{10PROIZ} = Gg_{t+n}^{10PROIZ} * Ce_{t+n}^{ut}$$

gdje je:

$Gg_{t+n}^{10PROIZ}$ – dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 10 kV naponski nivo, (MWh)

$TAK_{t+n}^{10TUTPROIZ}$ – naknada iz člana 19 stav 2 tačka 1 ove metodologije koja se raspoređuje na proizvođače električne energije priključene na 10 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TAK_{t+n}^{10TUTPROIZ} = TAK_{t+n}^{10TUT} * G_{t+n}^{10PROIZ}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{10TUT} – naknada iz člana 19 stav 1 ove metodologije umanjena za troškove koji se odnose na rad operatora tržišta, Tot_{t+n} , koja se raspoređuje na 10 kV naponski nivo

$G_{t+n}^{10PROIZ}$ – učešće vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema za povezivanje proizvođača priključenih na 10 kV naponski nivo sa distributivnim sistemom u ukupnoj vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema prema posljednjoj procjeni prihvaćenoj od strane Agencije.

- (3) Tarifa za tarifni element aktivna električna energija za proizvođače priključene na 0,4 kV naponski nivo $Ck_{t+n}^{0,4PROIZ}$ izražava se u €/MWh i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{0,4PROIZ} = \frac{TAK_{t+n}^{0,4TUTPROIZ} + TPg_{t+n}^{0,4PROIZ}}{E_{t+n}^{0,4PROIZ}}$$

gdje je:

$E_{t+n}^{0,4PROIZ}$ – proizvedena električna energija od strane proizvođača priključenih na 0,4 kV naponski nivo planirana energetskim bilansom, (MWh)

$TPg_{t+n}^{0,4PROIZ}$ – dio troškova gubitaka koji se alocira na proizvođače priključene na 0,4 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TPg_{t+n}^{0,4PROIZ} = Gg_{t+n}^{0,4PROIZ} * Ce_{t+n}^{ut}$$

gdje je:

$Gg_{t+n}^{0,4PROIZ}$ – dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 0,4 kV naponski nivo, (MWh)

$TAK_{t+n}^{0,4TUTPROIZ}$ – naknada iz člana 19 stav 2 tačka 1 ove metodologije koja se raspoređuje na proizvođače električne energije priključene na 0,4 kV naponski nivo i izračunava se:

$$TAK_{t+n}^{0,4TUTPROIZ} = TAK_{t+n}^{0,4TUT} * G_{t+n}^{0,4PROIZ}$$

gdje je:

$TAK_{t+n}^{0,4TUT}$ – naknada iz člana 19 stav 2 ove metodologije umanjena za troškove koji se odnose na rad operatora tržišta, Tot_{t+n} , koja se raspoređuje na 0,4 kV naponski nivo,

$G_{t+n}^{0,4PROIZ}$ – učešće vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema za povezivanje proizvođača priključenih na 0,4 kV naponski nivo sa distributivnim sistemom u ukupnoj vrijednosti osnovnih sredstava operatora distributivnog sistema prema posljednjoj procjeni prihvaćenoj od strane Agencije.

- (4) Dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na odnosne naponske nivoe $Gg_{t+n}^{35PROIZ}$, $Gg_{t+n}^{10PROIZ}$ i $Gg_{t+n}^{0,4PROIZ}$ proračunava operator na bazi studije gubitaka i dostavlja Agenciji uzimajući u obzir doprinos priključenja proizvođača na distributivni sistem u ukupnim odobrenim gubicima.

Alociranje troškova za angažovanje distributivnog sistema na kupce

Član 21

a) Za kupce kod kojih se snaga mjeri

- (1) Tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce priključene na 35 kV naponski nivo Ck_{t+n}^{35KUP} izražava se u €/MW/mjesec i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{35KUP} = \frac{1}{12} * \frac{TAK_{t+n}^{35KUP}}{MK_{t+n}^D}$$

gdje je:

MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem (MW)

n - 1, 2, 3...

TAK_{t+n}^{35KUP} - troškovi iz člana 19 stav 6 ove metodologije alocirani na kupce priključene na 35 kV naponski nivo u skladu sa stavom 7 istog člana, koji se transponuju u tarife, i izračunavaju na sljedeći način:

$$TAK_{t+n}^{35KUP} = TAK_{t+n}^{TUT 35} - TAK_{t+n}^{35TUTPROIZ}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{TUT 35} - troškovi iz člana 19 stav 6, alocirani na 35 kV naponski nivo primjenom odredbi iz stava 7 istog člana.

- (2) Tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce priključene na 10 kV naponski nivo Ck_{t+n}^{10KUP} izražava se u €/MW/mjesec i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{10KUP} = Ck_{t+n}^{35KUP} + \frac{1}{12} * \frac{TAK_{t+n}^{10KUP}}{MK_{t+n}^D - MK_{t+n}^{35KUP}}$$

gdje je:

Ck_{t+n}^{35KUP} - tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce priključene na 35 kV naponski nivo, (€/MW)

MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem (MW), iz stava 1 ovog člana, (MW)

MK_{t+n}^{35KUP} - zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 35 kV naponski nivo, (MW)

n - 1, 2, 3...

TAK_{t+n}^{10KUP} - troškovi iz člana 19 stav 6 ove metodologije alocirani na kupce priključene na 10 kV naponski nivo u skladu sa stavom 7 istog člana, koji se transponuju u tarife, i izračunavaju na sljedeći način:

$$TAK_{t+n}^{10KUP} = TAK_{t+n}^{TUT 10} - TAK_{t+n}^{10TUTPROIZ}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{TUT 10} - troškovi iz člana 19 stav 6, alocirani na 10 kV naponski nivo primjenom odredbi iz stava 7 istog člana.

- (3) Tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga mjeri $Ck_{t+n}^{sm0,4KUP}$ izražava se u €/MW/mjesec i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{sm0,4KUP} = CK_{t+n}^{10KUP} + \frac{1}{12} * \frac{TAK_{t+n}^{0,4KUP}}{MK_{t+n}^D - MK_{t+n}^{35KUP} - MK_{t+n}^{10KUP}}$$

gdje je:

- CK_{t+n}^{10KUP} - tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na mrežu 10 kV naponskog nivoa iz stava 2 ovog člana, (€/MW)
- MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem iz stava 1 ovog člana, (MW)
- MK_{t+n}^{35KUP} - zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 35 kV naponski nivo, (MW)
- MK_{t+n}^{10KUP} - zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 10 kV naponski nivo, (MW)
- n - 1, 2, 3...
- $TAK_{t+n}^{0,4KUP}$ - troškovi iz člana 19 stav 6 ove metodologije alocirani na kupce priključene na 0,4 kV naponski nivo u skladu sa stavom 7 istog člana, koji se transponuju u tarife, i izračunavaju na sljedeći način:

$$TAK_{t+n}^{0,4KUP} = TAK_{t+n}^{TUT 0,4} - TAK_{t+n}^{0,4TUTPROIZ}$$

gdje je:

- $TAK_{t+n}^{TUT 0,4}$ - troškovi iz člana 19 stav 6, alocirani na 0,4 kV naponski nivo primjenom odredbi iz stava 7 istog člana.

- (4) Priključna snaga odnosi se na snagu definisanu pravilima koja uređuju funkcionisanje prenosnog i funkcionisanje distributivnog sistema električne energije.

b) Za kupce kod kojih se snaga ne mjeri

- (5) Kupci priključeni na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga ne mjeri plaćaju:
- 1) fiksnu naknadu preko koje se pokriva dio utvrđenih troškova poslovanja na koje se može uticati,
  - i
  - 2) tarifu za tarifni element aktivna snaga, kojom se pokrivaju troškovi za angažovanje kapaciteta koji se transponuju u tarife umanjeni za ukupan iznos naknade iz tačke 1 ovog stava.
- (6) Fiksna naknada za kupce priključene na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga ne mjeri iz člana 28 stav 3 ove metodologije, FN_{t+n}^j , izražava se u €/mjesec/kupac i izračunava u zavisnosti od odobrene-priključne snage, primjenom sljedeće formule:

$$FN_{t+n}^{KUPj} = \frac{(T_{t+n}^m + T_{t+n}^{pu}) * UMK^{snm 0,4KUP}}{12} * \frac{j}{8 * BK_{t+n}^{snm 0,4 8} + 16 * BK_{t+n}^{snm 0,4 16} + 34,5 * BK_{t+n}^{snm 0,4 34,5}}$$

gdje je:

- T_{t+n}^m - utvrđeni troškovi materijala, (€)
- T_{t+n}^{pu} - utvrđeni troškovi proizvodnih usluga, (€)
- $BK_{t+n}^{snm 0,4 8}$ - broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $\leq 8\text{kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,

$BK_{t+n}^{snm\ 0,4}$ ¹⁶ - broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priklučna snaga > 8kW i ≤ 16kW u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,

$BK_{t+n}^{snm\ 0,4\ 34,5}$ - broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priklučna priključna snaga > 16kW i ≤ 34,5kW u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,

n - 1, 2, 3...

j - 8, 16 i 34,5

$UMK_{t+n}^{snm\ 0,4KUP}$ - udio snaga kupaca koji su priključeni na 0,4kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri, u ukupnoj priključnoj snazi distributivnog sistema izražava se u %, a izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$UMK^{snm\ 0,4KUP} = \frac{MK_{t+n}^{0,4KUP} - MK_{t+n}^{sm\ 0,4KUP}}{MK_{t+n}^D}$$

gdje je:

$MK_{t+n}^{sm\ 0,4KUP}$ - priključna snaga kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga mjeri, (MW)

$MK_{t+n}^{0,4KUP}$ - snaga kupaca priključenih na mreži naponskog nivoa 0,4 kV izračunata po formuli iz stava 7 ovog člana, (MW)

MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem, iz stava 1 ovog člana, (MW).

(7) Snaga kupaca priključenih na naponski nivo 0,4 kV $MK_{t+n}^{0,4}$ izračunava se primjenom sljedeće formule:

$$MK_{t+n}^{0,4KUP} = MK_{t+n}^D - MK_{t+n}^{35KUP} - MK_{t+n}^{10KUP}$$

gdje je:

MK_{t+n}^D - priključna snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem, iz stava 1 ovog člana, (MW),

MK_{t+n}^{35KUP} - zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 35 kV naponski nivo, (MW),

MK_{t+n}^{10KUP} - zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 10 kV naponski nivo, (MW)

(8) Tarifa za tarifni element angažovani kapacitet za kupce priključene na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga ne mjeri iz člana 28 stav 3 ove metodologije, $Ck_{t+n}^{snm0,4KUP}$, izražava se u €/MWh i izračunava primjenom sljedeće formule:

$$Ck_{t+n}^{snm0,4KUP} = \frac{TAK_{t+n}^{KUPdp} - (Ck_{t+n}^{35KUP} * MK_{t+n}^{35KUP} + Ck_{t+n}^{10KUP} * MK_{t+n}^{10KUP} + Ck_{t+n}^{sm0,4KUP} * MK_{t+n}^{sm0,4KUP} + \sum_j (BK_{t+n}^{snm\ 0,4\ j} * FN_{t+n}^{KUPj})) * 12}{E_{t+n}^{snm0,4KUP}}$$

gdje je:

TAK_{t+n}^{KUPdp} - troškovi za angažovanje distributivnog kapaciteta koji se transponuju u tarife, iz člana 19 stav 4 ove metodologije,

Ck_{t+n}^{35KUP}	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 35 kV naponski nivo, (€/MW)
MK_{t+n}^{35KUP}	- zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 35 kV naponskom nivou, (MW)
Ck_{t+n}^{10KUP}	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 10 kV naponski nivo, (€/MW)
MK_{t+n}^{10KUP}	- zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 10 kV naponskom nivou, (MW)
$Ck_{t+n}^{sm0,4KUP}$	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga mjeri, (€/MW)
$MK_{t+n}^{sm0,4KUP}$	- zbir priključnih snaga svih kupaca priključenih na 0,4 kV naponskom nivou, (MW)
$BK_{t+n}^{sm\ 0,4\ 8}$	- broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $\leq 8\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,
$BK_{t+n}^{sm\ 0,4\ 16}$	- broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $> 8\text{ kW}$ i $\leq 16\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,
$BK_{t+n}^{sm\ 0,4\ 34,5}$	- broj kupaca koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna priključna snaga $> 16\text{ kW}$ i $\leq 34,5\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije,
FN_{t+n}^{KUP8}	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $\leq 8\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije, (€/mjesec/kupac)
FN_{t+n}^{KUP16}	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $> 8\text{ kW}$ i $\leq 16\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije, (€/mjesec/kupac)
$FN_{t+n}^{KUP34,5}$	- tarifa za tarifni element aktivna snaga za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri i kojima je odobrena-priključna snaga $> 16\text{ kW}$ i $\leq 34,5\text{ kW}$ u skladu sa pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije, (€/mjesec/kupac)
$E_{t+1}^{sm0,4KUP}$	- električna energija planirana energetskim bilansom za isporuku kupcima koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo kod kojih se snaga ne mjeri, (MWh)
n	- 1, 2, 3...
j	- 8, 16 i 34,5

(9) Tarife za tarifni element angažovani kapacitet za kupce koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo i kod kojih se snaga ne mjeri određuju se na osnovu cijene iz stava 8 ovog člana, $CK_{t+n}^{sm\ 0,4}$, prema sljedećoj formuli:

$$NT = \frac{CK_{t+n}^{sm\ 0,4KUP}}{Ant^{sm\ 0,4} + ROvn^{sm\ 0,4} * Avt^{sm\ 0,4}}$$

$$VT = ROvn * NT$$

gdje je:

NT – niža dnevna tarifa za angažovani kapacitet, (€c/kWh)

VT – viša dnevna tarifa za angažovani kapacitet, (€c/kWh)

$CK_{t+n}^{snm\ 0,4}$ – cijena za angažovanje kapaciteta (€c/kWh)

$Ant^{snm\ 0,4}$ – učešće aktivne električne energije planirane energetskim bilansom za isporuku kupcima koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo i kod kojih se snaga ne mjeri tokom trajanja niže dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

$Avt^{snm\ 0,4}$ – učešće aktivne električne energije planirane energetskim bilansom za isporuku kupcima koji su priključeni na 0,4 kV naponski nivo i kod kojih se snaga ne mjeri tokom trajanja više dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

$ROvn^{snm\ 0,4}$ – relativni odnos više i niže dnevne tarife za angažovani kapacitet.

- (10) Odnos između tarifnih stavova za električnu energiju utrošenu u višoj i nižoj dnevnoj tarifi ne može biti veći od 3:1.

Tarifa za tarifni element aktivna snaga

Član 22

- (1) Tarife iz člana 21 st. 1, 2 i 3 ove metodologije primjenjuje se na korisnike distributivnog sistema priključene na odnosni naponski nivo, i to na priključnu snagu odgovarajućeg korisnika distributivnog sistema.
- (2) Maksimalno izmjerena snaga korisnika distributivnog sistema koji posjeduju uređaje za kontinuirano mjerjenje i registrovanje snage po petnaestominutnim periodima je najveće opterećenje koje se ostvari u trajanju od 15 minuta u toku mjesecnog obračunskog perioda, dok se kod korisnika koji posjeduju uređaje koji mjere i registriraju samo najveću dostignutu snagu, uzima ta registrovana snaga.
- (3) Maksimalna snaga izmjerena u periodu niže dnevne tarife, za potrebe obračuna koriguje se faktorom potrošnje godišnjeg dijagrama **B** ostvarenog u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, a izračunava se na sljedeći način:

$$\mathbf{B} = \frac{\mathbf{MK}_{\min}}{\mathbf{MK}_{\max}}$$

gdje je:

$\mathbf{MK}_{\min}$ - minimalna snaga petnaestominutnog opterećenja distributivnog sistema izmjerena u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, (MW)

$\mathbf{MK}_{\max}$ - maksimalna snaga petnaestominutnog opterećenja distributivnog sistema izmjerena u godini koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, (MW).

- (4) Za svrhe obračuna koristi se priključna snaga, koja se odnosi na snagu definisanu pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema električne energije.

- (5) Izuzetno od odredbe stava 4 ovog člana, ako je korigovana snaga definisana stavom 3 ovog člana viša od maksimalne snage izmjerene u periodu više dnevne tarife, za svrhe obračuna koristiće se proizvod priključne snage i faktora B.
- (6) Ako zbog kvara na postrojenjima korisnika prouzrokovanih višom silom ili kvara na postrojenjima isporučioca, odnosno postupanja snabdjevača, dođe do ograničenja u isporuci električne energije u trajanju dužem od 24 časa neprekidno, korisnik koji ima odgovarajući mjerni uređaj, u tom obračunskom periodu vršno opterećenje će se u vremenu trajanja ograničenja posebno utvrditi.
- (7) Ako korisnik preuzima energiju na više mesta izmjerena snaga se obračunava posebno za svako mjesto isporuke, osim ako je ugovorom o priključenju definisano da se mjesto isporuke odnosi na vodove koji služe za rezervno napajanje.

**Naknada za opravdane gubitke električne energije
koje plaćaju kupci priključeni na distributivni sistem**

Član 23

Troškove nabavke električne energije za pokrivanje gubitaka u distributivnom sistemu i dijela gubitaka u prenosnom sistemu koji se alocira na operatora, iz člana 9 stav 7 ove metodologije, nadoknađuju kupci priključeni na distributivni sistem na osnovu tarifnog elementa aktivna električna energija za koji se utvrđuje tarifa u €/MWh.

Alokacija troškova gubitaka

Član 24

- (1) Troškove iz člana 23 ove metodologije pokrivaju kupci distributivnog sistema koji su priključeni na „i“ naponski nivo na osnovu procenta opravdanih gubitaka.

a) Troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 35kV

- (2) Utvrđeni troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 35kV, TPg_{gt+n}^{35} izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TPg_{gt+n}^{35} = Ce_{t+n}^{ut} * \left[\frac{g_p}{100 - g_p} * E_{t+n}^{pd} * \frac{E_{t+n}^{35'}}{E_{t+n}^{35'} + E_{t+n}^{10''} + E_{t+n}^{0,4''}} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{35}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4''}} \right]$$

gdje je:

U_G^{D35} – udio odobrenih gubitaka na 35kV naponskom nivou u ukupnim opravdanim gubicima u distributivnom sistemu, prema studiji gubitaka, umanjen za dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 35 kV naponski nivo iz člana 20 ove metodologije;

$E_{t+n}^{35'}$ – električna energija planirana energetskim bilansom za isporuke korisnicima koji su priključeni na 35kV naponski nivo, (MWh);

$$E_{t+n}^{35'} = E_{t+n}^{35} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{35}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4''}}$$

$$E_{t+n}^{10'} = E_{t+n}^{10} + U_G^{D10} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{10}}{E_{t+n}^{10} + E_{t+n}^{0,4'}}$$

U_G^{D10} – udio odobrenih gubitaka na 10kV naponskom nivou u ukupnim opravdanim gubicima u distributivnom sistemu, prema studiji gubitaka, umanjen za dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 10 kV naponski nivo iz člana 20 ove metodologije;

E_{t+n}^{10} – električna energija planirana energetskim bilansom za isporuke korisnicima koji su priključeni na 10kV naponski nivo, (MWh);

$$E_{t+n}^{10''} = E_{t+n}^{10'} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{10'}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4''}}$$

$$E_{t+n}^{0,4'} = E_{t+n}^{0,4} + U_G^{D0,4} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n}$$

$U_G^{D0,4}$ – udio odobrenih gubitaka na 0,4kV naponskom nivou u ukupnim opravdanim gubicima u distributivnom sistemu, prema studiji gubitaka, umanjen za dio odobrenih gubitaka koji su prouzrokovani korišćenjem sistema od strane proizvođača priključenih na 0,4 kV naponski nivo iz člana 20 ove metodologije;

$E_{t+n}^{0,4}$ – električna energija planirana energetskim bilansom za isporuke korisnicima koji su priključeni na 0,4kV naponski nivo, (MWh);

$$E_{t+n}^{0,4''} = E_{t+n}^{0,4'} + U_G^{D10} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{0,4'}}{E_{t+n}^{10} + E_{t+n}^{0,4'}}$$

$$E_{t+n}^{0,4'''} = E_{t+n}^{0,4''} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{0,4''}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4'''}}$$

b) Troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 10kV

- (3) Utvrđeni troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 10kV, TP_{gt*n}^{10} izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TP_{gt*n}^{10} = Ce_{t+n}^{ut} * \left[\frac{g_p}{100 - g_p} * E_{t+n}^{pd} * \frac{E_{t+n}^{10''}}{E_{t+n}^{35'} + E_{t+n}^{10''} + E_{t+n}^{0,4'''}} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{10'}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4''}} \right. \\ \left. + U_G^{D10} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{10}}{E_{t+n}^{10} + E_{t+n}^{0,4'}} \right]$$

c) Troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 0,4kV

- (4) Utvrđeni troškovi gubitaka koje pokrivaju kupci priključeni na naponski nivo 0,4 kV, $TP_{gt*n}^{0,4}$ izračunavaju se primjenom sljedeće formule:

$$TPg_{t+n}^{0,4} = \text{Ce}_{t+n}^{\text{ut}} * \left[\frac{g_p}{100 - g_p} * E_{t+n}^{pd} * \frac{E_{t+n}^{0,4'''}}{E_{t+n}^{35'} + E_{t+n}^{10''} + E_{t+n}^{0,4'''}} + U_G^{D35} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{0,4''}}{E_{t+n}^{35} + E_{t+n}^{10'} + E_{t+n}^{0,4''}} \right. \\ \left. + U_G^{D10} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} * \frac{E_{t+n}^{0,4'}}{E_{t+n}^{10} + E_{t+n}^{0,4'}} + U_G^{D0,4} * \frac{g_d}{100 - g_d} * E_{t+n} \right]$$

- (5) Udjeli gubitaka na 35 kV, 10 kV i 0,4 kV naponskom nivou iz stava 2 ovog člana (U_G^{D35} , U_G^{D10} i $U_G^{D0,4}$) sadržani su u studiji gubitaka koju operator distributivnog sistema dostavlja Agenciji.

Cijena opravdanih gubitaka

Član 25

- (1) Cijene opravdanih gubitaka Cg_{t+n}^i izračunavaju se po kategorijama kupaca koji su priključeni na naponske nivoe iz člana 28 ove metodologije, primjenom sljedeće formule:

$$Cg_{t+n}^i = \frac{TPg_{t+n}^i}{E_{t+n}^i}$$

gdje je:

TPg_{t+n}^i - troškovi gubitaka alocirani na kupce priključene na mrežu naponskog nivoa "i", izračunati u skladu sa članom 24 ove metodologije, (€);

E_{t+n}^i - električna energija planirana energetskim bilansom za isporuku kupcima priključenim na mrežu naponskog nivoa "i", (MWh)

i - naponski nivoi specificirani u članu 28 ove metodologije, i

n - 1, 2, 3...

- (2) Za kupce sa dvotarifnim mjerjenjem, tarife za tarifni element aktivna energija za pokrivanje gubitaka određuju se na osnovu cijene iz stava 1 ovog člana Cg_{t+n}^i prema sljedećoj formuli:

$$NTg = \frac{Cg_{t+n}^i}{Antg + ROvng * Avtg} \\ VTg = ROvng * NTg$$

gdje je:

NTg - niža dnevna tarifa za aktivnu energiju, (€c/kWh)

VTg - viša dnevna tarifa za aktivnu energiju, (€c/kWh)

Cg_{t+n}^i - cijena gubitaka koju plaćaju korisnici priključeni na naponski nivo „i“, (€c/kWh)

$Antg$ - učešće aktivne električne energije planirane energetskim bilansom za isporuku korisnicima priključenim na naponski nivo „i“ tokom trajanja niže dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

Avtg - učešće aktivne električne energije planirana energetskim bilansom za isporuku korisnicima priključenim na naponski nivo „i“ tokom trajanja više dnevne tarife, u ukupnoj isporučenoj električnoj energiji, (%)

ROvng - relativni odnos više i niže dnevne tarife za aktivnu energiju.

- (3) Odnos između tarifnih stavova za električnu energiju utrošenu u većoj i manjoj dnevnoj tarifi ne može biti veći od 3:1.

Plaćanje opravdanih gubitaka

Član 26

Troškove za pokrivanje opravdanih gubitaka u distributivnom sistemu kupci plaćaju po cijeni Cg_{t+n}^i iz člana 25 ove metodologije, na osnovu mjesečno izmjerene potrošnje električne energije (MWh), i to:

- 1) preko snabdjevača,
- 2) neposredno, kupci koji imaju pravo snabdijevanja bez posredstva snabdjevača, i
- 3) ostali distributivni sistemi, uključujući i zatvorene distributivne sisteme koji su priključeni na distributivni sistem.

Korekcije iz prethodnog perioda

Član 27

Prilikom utvrđivanja prihoda i cijena za regulatorni period Agencija će izvršiti korekcije po osnovu razlika između odobrenih i ostvarenih veličina koje nijesu obuhvaćene prethodnim odlukama Agencije, na osnovu konačnih podataka.

V KATEGORIJE KUPACA, CIJENE I NAKNADE

Kategorije kupaca

Član 28

- (1) Prema naponu na mjestu predaje električne energije i odobrenoj priključnoj snazi, kupci se dijele na:
- 1) kupce kod kojih se snaga mjeri
  - 2) kupce kod kojih se snaga ne mjeri.
- (2) Kupci kod kojih se snaga mjeri su:
- 1) kupci na 35 kV naponskom nivou
  - 2) kupci na 10 kV naponskom nivou
  - 3) kupci na 0,4 kV naponskom nivou sa odobrenom priljučnom snagom većom od 34,5 kW.
- (3) Kupci kod kojih se snaga ne mjeri su kupci na 0,4 kV naponskom nivou sa odobrenom priključnom snagom 34,5 kW i manjom.
- (4) Prema mjernim uređajima kupci se dijele na:

- 1) kupce sa dvotarifnim mjeranjem i
- 2) kupce sa jednotarifnim mjeranjem.

Elementi obračuna

Član 29

- (1) Elementi obračuna za sve kategorije kupaca su:
  - 1) aktivna električna energija,
  - 2) korišćenje prenosnog i/ili distributivnog sistema koji podrazumijeva:
    - a) angažovani kapacitet prenosnog i/ili distributivnog sistema, i
    - b) opravdane gubitke u prenosnom i/ili distributivnom sistemu,
- (2) Kod kupaca kod kojih se mjeri reaktivna energija, dodatni element obračuna je "prekomjerno preuzeta reaktivna energija".

Tarife za tarifni element aktivna energija

Član 30

- (1) Za tarifni element aktivna energija uključujući i energiju gubitaka, u zavisnosti od doba dana isporuke električne energije, utvrđuju se dvije tarife:
  - 1) viša dnevna tarifa za aktivnu energiju, i
  - 2) niža dnevna tarifa za aktivnu energiju
- (2) Viša dnevna tarifa za aktivnu energiju se primjenjuje na količinu električne energije isporučenu tokom obračunskog perioda od 7 h do 23 h u periodu kada se koristi zimsko računanje vremena od 08 h do 24 h, u periodu kada se koristi ljetnje računanje vremena.
- (3) Niža dnevna tarifa za aktivnu energiju se primjenjuje na količinu električne energije isporučene tokom obračunskog perioda od 23 h do 07 h narednog dana u periodu kada se koristi zimsko računanje vremena od 00 do 08 h, u periodu kada se koristi ljetnje računanje vremena.
- (4) Kod kupaca koji imaju ugrađena nova multifunkcionalna brojila interval obračuna manje tarife je uvijek od 23 do 07 h bez obzira da li se radi o zimskom ili ljetnjem računanju vremena, svim danima u sedmici osim nedjeljom kada se manja tarifa obračunava 24 sata.
- (5) Niža dnevna tarifa za aktivnu energiju se primjenjuje na količinu električne energije isporučene nedjeljom pod uslovom da je takvo mjerjenje obezbijedeno.
- (6) Uklopni satovi dvotarifnih brojila električne energije su stalno podešeni po srednjeevropskom vremenu u zimskom periodu i pri prelasku na ljetnje računanje vremena se ne prepodešavaju.

Način obračuna i naplate

Član 31

- (1) Usluga distribucije električne energije se obračunava korisnicima sistema na osnovu tarifa iz čl. 21 i 29 ove metodologije.
- (2) Ako se tarife promjene u toku obračunskog perioda, usluga distribucije električne energije se obračunava primjenom do tada važećih i novih tarifa, srazmjerno broju dana njihovog važenja u obračunskom periodu.
- (3) Način obračuna i naplate usluge distribucije električne energije, uređuju operator i korisnik sistema ugovorom u skladu sa Zakonom, propisima o uslovima isporuke i snabdijevanja električnom energijom, pravilima koja uređuju funkcionisanje distributivnog sistema, izdatom saglasnošću za priključenje na distributivni sistem i ovom metodologijom.

Cijene za korišćenje distributivnog sistema

Član 32

- (1) Utvrđeni prihod operatora ostvaruje se primjenom sljedećih cijena:
  - 1) cijene gubitaka, koju plaćaju snabdjevači u ime kupaca, kupci koji imaju status kupca samosnabdjevača i operatori zatvorenih distributivnih sistema koji su priključeni na distributivni sistem, (€/MWh)
  - 2) cijene za angažovani kapacitet, koju plaćaju:
    - a) snabdjevači u ime kupaca kod kojih se snaga mjeri, kupci koji imaju status kupca samosnabdjevača kod kojih se snaga mjeri i operatori zatvorenih distributivnih sistema koji su priključeni na distributivni sistem, (€/MW) i
    - b) snabdjevači u ime kupaca kod kojih se snaga ne mjeri, putem:
      - fiksne naknade (€/mjesec/ kupac), i
      - cijene za angažovani kapacitet (€/MWh).“
  - 3) cijene za korišćenje distributivnog sistema koju plaćaju proizvođači priključeni na distributivni sistem, (€/MWh).
- (2) Cijene i naknade iz stava 1 ovog člana ne uključuju porez na dodatu vrijednost.

VI POSTUPAK UTVRĐIVANJA REGULATORNO DOZVOLJENOG PRIHODA I CIJENA

Sadržaj zahtjeva

Član 33

- (1) Postupak utvrđivanja prihoda i cijena pokreće se zahtjevom koji je operator dužan da podnese Agenciji u Zakonom propisanom roku.
- (2) Zahtjev iz stava 1 ovog člana dostavlja se na Obrascu D koji je objavljen na internet stranici Agencije.
- (3) Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana operatora je dužan da dostavi sljedeću dokumentaciju:
  - 1) poslovni plan za naredni regulatorni period, po godinama, koji sadrži:
    - a) projekcije finansijskih iskaza,
    - b) projekcije kapitalnih ulaganja,

- c) projekcije otplate kredita namijenjenih finansiranju planiranih investicionih ulaganja i očekivanih koristi od tih ulaganja,
  - d) planirani obim prenosa električne energije, stope gubitaka i opterećenje sistema,
  - e) projekcije troškova poslovanja i prihoda,
  - f) ugovorene snage sa operatorom prenosnog sistema i korisnicima distributivnog sistema po svim naponskim nivoima gdje se snaga mjeri, i
  - g) dokumentaciju za obračun elemenata iz člana 6 ove metodologije.
- 2) troškove poslovanja za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva,
  - 3) pokazatelje efikasnosti poslovanja za tri godine koje prethode godini podnošenja zahtjeva, kao i projekciju za sve godine regulatornog perioda,
  - 4) registar osnovnih sredstava, sa obračunom amortizacije za sve godine regulatornog perioda,
  - 5) obračun neto vrijednosti osnovnih sredstava za sve godine regulatornog perioda,
  - 6) obračun vrijednosti investicija za sve godine regulatornog perioda sa podacima o ID broju projekta, nazivu investicije, vrijednosti investicije i godini u kojoj će investicija biti završena i sredstva biti stavljena u funkciju,
  - 7) podatak o vrijednosti investicija u toku na kraju godine koja prethodi godini podnošenja zahtjeva, uz prikaz ID broja projekta, naziva investicije, vrijednosti investicije i godini u kojoj će investicija biti završena i sredstva biti stavljena u funkciju,
  - 8) spisak infrastrukture operatora distributivnog sistema koja služi za povezivanje proizvođača priključenih na distributivni sistem po naponskim nivoima i njihovu vrijednost
  - 9) popis svih dugoročnih i kratkoročnih kredita sa podacima o valuti kredita, izvornoj vrijednosti kredita, vrijednosti kredita na kraju svake regulatorne godine, kamatnoj stopi i rasporedu otplate duga,
  - 10) detaljan obračun predloženog prihoda i cijena, u skladu sa ovom metodologijom,
  - 11) studiju gubitaka u distributivnom sistemu urađenu u skladu sa Zakonom, i
  - 12) zaključni list za prethodnu godinu sa otvorenim saldima (nezaključen).
- (4) Operator je dužan da dostavi i druge podatke na zahtjev Agencije, sve do donošenja konačne odluke.

Način dostavljanja dokumentacije

Član 34

Dokumentacija iz člana 33 ove metodologije se dostavlja u pisanoj formi i u elektronskom obliku koji omogućava dalju kompjutersku obradu u skladu sa zakonom.

Razmatranje zahtjeva

Član 35

- (1) Agencija na internet stranici objavljuje zahtjev za utvrđivanje prihoda i cijena, sa podnesenom dokumentacijom.

- (2) Mišljenja i primjedbe na zahtjev iz stava 1 ovog člana zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od osam dana od dana njegovog objavljivanja.
- (3) Ako zahtjev sadrži formalni nedostatak ili ako je nerazumljiv ili nepotpun, Agencija će najkasnije u roku do 14 dana od dana prijema zahtjeva zatražiti od podnosioca zahtjeva da nedostatke otkloni i obavještenje o tome objaviti na internet stranici.
- (4) Operator je dužan da nedostatke u zahtjevu otkloni u roku od 10 dana od dana prijema podneska iz stava 3 ovog člana.

Objavljivanje izvještaja

Član 36

- (1) Izvještaj o analizi dokumentacije sa predlogom prihoda i cijena (u daljem tekstu: Izvještaj po zahtjevu) Agencija objavljuje na internet stranici.
- (2) Mišljenja i primjedbe na izvještaj iz stav 1 ovog člana, zainteresovana lica mogu dostaviti Agenciji u roku od sedam dana od dana njegovog objavljivanja.

Razmatranje izvještaja

Član 37

- (1) Poziv za sjednicu Odbora Agencije dostavlja se podnosiocu zahtjeva najkasnije osam dana prije dana održavanja sjednice.
- (2) Obavještenje o održavanju sjednice Odbora Agencije objavljuje se na internet stranici.

Donošenje odluke

Član 38

- (1) Odbor Agencije donosi odluku o utvrđivanju prihoda i dostavlja je podnosiocu zahtjeva i licenciranim snabdjevačima.
- (2) Odluka iz stava 1 ovog člana objavljuje se u "Službenom listu Crne Gore" i na internet stranici Agencije.

VII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Regulatorni period

Član 39

- (1) Prvi regulatorni period, u skladu sa ovom metodologijom, počinje 01. januara 2020. godine i traje do 31.12.2022. godine.
- (2) Podatke o energetskim veličinama (snaga i energija) za utvrđivanje prihoda i cijena za period iz stava 1 ovog člana operator je dužan da podnese najkasnije do 30. oktobra 2019. godine.
- (3) Ako podaci o projektovanoj inflaciji u Crnoj Gori za godinu t+n nisu objavljeni od strane nadležne institucije do donošenja odluke o utvrđivanju prihoda i cijena, koriste se podaci o projektovanoj inflaciji za godinu t+n-1.

Investicije iz prethodnih regulatornih perioda

Član 40

(1) Izuzetno od odredbi člana 15 stav 7 ove metodologije, vrijednost investicija koje su ušle u regulatornu osnovu sredstava do stupanja na snagu ove metodologije i vrijednost investicija koje se odnose na revitalizaciju srednjenačke i niskonačke mreže, izračunava se za naredni period na sljedeći načini iskazuje u eurima, (€):

- 1) za prvu godinu regulatornog perioda

$$I_{t+1} = IT_{t-1} + \frac{1}{2} I_t^{od}$$

- 2) za drugu godinu regulatornog perioda

$$I_{t+2} = IT_{t-1} + I_t^{od} + \frac{1}{2} I_{t+1}^{od}$$

- 3) za treću godinu regulatornog perioda

$$I_{t+3} = IT_{t-1} + I_t^{od} + I_{t+1}^{od} + \frac{1}{2} I_{t+2}^{od}$$

gdje je:

IT_{t-1} – vrijednost odobrenih investicija u toku, na kraju godine koja prethodi godini podnošenja zahtjeva,

I_t^{od} – vrijednost odobrenih investicija za godinu podnošenja zahtjeva, utvrđena u skladu sa st. 2 – 7 ovog člana,

I_{t+1}^{od} – vrijednost odobrenih investicija za prvu godinu regulatornog perioda, utvrđena u skladu sa st. 2 – 7 ovog člana,

I_{t+2}^{od} – vrijednost odobrenih investicija za drugu godinu regulatornog perioda, utvrđena u skladu sa st. 2 – 7 ovog člana.

(2) Vrijednost investicija iz stava 1 ovog člana, za svaku godinu regulatornog perioda, umanjuje se za vrijednost investicija u sredstva koja su stavljeni u upotrebu, kao i vrijednost investicija koje se finansiraju iz kapitalnih doprinosova.

(3) Vrijednost odobrenih investicija za svaku godinu regulatornog perioda (I_t^{od} , I_{t+1}^{od} i I_{t+2}^{od}) iz stava 1 ovog člana uključuje se u regulatornu osnovu sredstava do vrijednosti ograničenja koje iznosi 6% neto vrijednosti osnovnih sredstava operatora koju je utvrdila Agencija za prvu godinu regulatornog perioda.

(4) Odredba stava 3 ovog člana ne primjenjuje se na investicije koje su sadržane u programu otkupa infrastrukture.

(5) Planirane godišnje vrijednosti investicija uključuju se u regulatornu osnovu sredstava prema redoslijedu investicija u odobrenom trogodišnjem planu, koji određuje operator vodeći računa o prioritetu.

(6) Planirane godišnje vrijednosti investicija ne mogu se djelimično uključivati u regulatornu osnovu sredstava, već se uključuju u cijelini do vrijednosti ograničenja iz stava 3 ovog člana.

(7) Investicije čija vrijednost nije uključena u regulatornu osnovu sredstava, u skladu sa stavom 3 ovog člana, kroz elemente I_t^{od} za prvu godinu regulatornog perioda i I_{t+1}^{od} za drugu godinu regulatornog

perioda, ne mogu biti uključene u regulatornu osnovu sredstava ni kroz elemente I_t^{od} za drugu i treću godinu regulatornog perioda i I_{t+1}^{od} za treću godinu regulatornog perioda.

Stopa povrata pozajmljenog kapitala

Član 41

Ako u postupku odvajanja od matične kompanije, na operatora nijesu prenesene obaveze po kreditnim zaduženjima, stopa povrata pozajmljenog kapitala iz člana 16 stav 8 ove metodologije izračunava se kao trogodišnji ponderisani prosjek kamatnih stopa na aktivna dugoročna kreditna zaduženja na kraju godine t-1, t-2 i t-3, sadržanih u ugovorima o dugoročnim kreditnim zaduženjima zaključenim između operatora i matične kompanije ili na osnovu ugovora matične kompanije o dugoročnim kreditnim zaduženjima koja se odnose na Operatora distributivnog sistema.

Obračunska odstupanja

Član 42

- (1) Izuzetno od odredbe člana 19 stav 5, ove metodologije, u periodu 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, izračunavanje dijela troškova za angažovanje prenosnog kapaciteta koji se odnosi na distribuciju kao korisnika prenosnog sistema i alociranje troškova za angažovanje distributivnog sistema vrše se primjenom sljedećih elemenata:

MK_{t+n}^D - godišnja ugovorena snaga operatora distributivnog sistema priključenog na prenosni sistem, (MW)

MK_{t+n} - suma ugovorenih godišnjih snaga ostalih korisnika priključenih na prenosni sistem, (MW)

MK_{t+n}^{35} - godišnja ugovorena snaga svih korisnika priključenih na 35 kV naponski nivo, (MW)

MK_{t+n}^{10} - godišnja ugovorena snaga svih korisnika priključenih na 10 kV naponski nivo, (MW)

$MK_{t+n}^{sm\ 0,4}$ - godišnja ugovorena snaga svih kupaca priključenih na 0,4 kV naponski nivo, kod kojih se snaga mjeri, (MW) i

$UMK_{t+n}^{10snm\ 0,4}$ - udio snage kupaca koji su priključeni na 0,4kV naponski nivo, kod kojih se snaga ne mjeri, u ukupnoj godišnjoj ugovorenoj snazi distributivnog sistema izražava se u %.

- (2) Izuzetno od odredbe člana 21 st. 1, 2 i 3 ove metodologije, u periodu 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, za izračunavanje tarifa iz navedenih odredbi, umjesto priključne snage koristi se ugovorena snaga.

- (3) Izuzetno od odredbe člana 22 stav 1 ove metodologije, u periodu 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, tarife iz člana 21 st. 1, 2 i 3 ove metodologije primjenjuju se:

1) na ugovorenu snagu ako je izmjerena manja ili jednaka ugovorenoj snazi, i

2) u dvostrukom iznosu na razliku između izmjerene i ugovorene snage ako je izmjerena veća od ugovorene snage.

- (4) Ako korisnik distributivnog sistema preuzme snagu u okviru dozvoljenih odstupanja -30% do 30%, snaga će se obračunati u ostvarenom iznosu.
- (5) Ako korisnik distributivnog sistema preuzme snagu van okvira dozvoljenih odstupanja, snaga će se obračunati na sljedeći način:
  - 1) ako je izmjerena snaga manja od ugovorene za više od 30%, obračunaće se na nivou ugovorene snage sa dozvoljenim odstupanjima, i
  - 2) ako je izmjerena snaga veća od ugovorene za više od 30%, razlika između izmjerene i ugovorene sa dozvoljenim odstupanjima, obračunaće se u dvostrukom iznosu.
- (6) Izuzetno od odredbe člana 22 stav 5 ove metodologije, u periodu 01.01.2020 do 31.12.2022. godine, ako je korigovana snaga definisana stavom 3 istog člana niža od maksimalne snage izmjerene u periodu više dnevne tarife, za svrhe obračuna koristiće se snaga izmjerena u višoj dnevnoj tarifi.

Prestanak važenja

Član 43

Danom stupanja na snagu ove metodologije prestaje da važi Metodologija za utvrđivanje regulatorno dozvoljenog prihoda i cijena za korišćenje distributivnog sistema električne energije ("Službeni list CG", br. 43/16, 83/16, 21/17, 33/17, 34/17, 90/17, 10/18 i 85/18).

Stupanje na snagu

Član 44

Ova metodologija stupa na snagu danom objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 19/1447-28

Podgorica, 06.06.2019. godine

**Predsjednik Odbora
Branislav Prelević, s.r.**

Na osnovu člana 6 stav 1 tačka 9, a u vezi sa čl. 76 stav 2, 77 stav 7, 80 stav 1, 81 stav 11, 87 stav 2, 89 stav 6 i 90 Zakona o vazdušnom saobraćaju („Službeni list CG“, broj 30/12 i 30/17), uz prethodnu saglasnost Ministarstva saobraćaja i pomorstva, Agencija za civilno vazduhoplovstvo, donijela je

**Pravilnik
o izmjenama i dopunama Pravilnika o kontinuiranoj plovidbenosti
vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju
organizacija i osoblja koji obavljaju ove poslove**

Član 1

U Pravilniku o kontinuiranoj plovidbenosti vazduhoplova i vazduhoplovnih proizvoda, djelova i uređaja i o odobravanju organizacija i osoblja koji obavljaju ove poslove („Službeni list CG“, br. 57/15 i 69/15) u članu 2 u stavu 1 poslije riječi „Uredba (EU) br. 1321/2014 u vezi sa olakšavanjem procedura održavanja za vazduhoplove generalne avijacije“ stavlja se zapeta i veznik „i“ se briše, a na kraju stava briše se tačka i dodaju se riječi „i Uredba Komisije (EU) 2018/1142 od 14. avgusta 2018. godine kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1321/2014 u vezi sa uvođenjem određenih kategorija dozvola za održavanje vazduhoplova, izmjenu postupka prihvatanja komponenti od spoljnjih dobavljača i izmjenu privilegija organizacija za obuku održavanja.“.

Poslije stava 4 dodaje se novi stav 5 koji glasi:

„(5) Uredba Komisije (EU) 2018/1142 data je u Prilogu 4, koji je sastavni dio ovog pravilnika.“

Član 2

U članu 4 riječi „U primjeni Uredbe iz Priloga 1 i Priloga 2 ovog pravilnika koriste se rješenja propisana Odlukom 2003/19/RM izvršnog direktora Agencije (EASA-e) koja sadrži prihvatljive načine usaglašavanja i smjernice u pogledu obezbjeđivanja kontinuirane plovidbenosti,“ zamjenjuju se rijećima „U primjeni uredbi iz priloga ovog pravilnika koriste se rješenja propisana Odlukom izvršnog direktora Agencije (EASA-e) broj 2015/029/R od 17. decembra 2015. godine kojom se objavljaju prihvatljivi načini usaglašavanja i smjernice za Dio-M, Dio-145, Dio-66 i Dio 147 Uredbe (EU) br. 1321/2014 i kojom se povlači Odluka 2003/19/RM izvršnog direktora Agencije od 28. novembra 2003. godine,“

Član 3

Poslije Priloga 3, dodaje se Prilog 4, kao prilog ovog pravilnika.

Član 4

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore“.

Odredbe Priloga 4 ovog pravilnika kojima je propisana obaveza nadležnih vlasti da izdaju dozvole za održavanje ELA1 aviona koji nijesu uključeni u komercijalni vazdušni prevoz i dozvole za održavanje vazduhoplova koji nijesu avioni i helikopteri primjenjuju se od 1. oktobra 2019. godine.

Odredbe Priloga 4 ovog pravilnika kojima je propisana obaveza da osoblje koje vrši certifikaciju mora da bude stručno osposobljeno u skladu sa Aneksom III (dio 66) za ELA1 avione koji nijesu uključeni u komercijalni vazdušni prevoz i za vazduhoplove koji nijesu avioni i helikopteri primjenjuju se od 1. oktobra 2020. godine.

Broj: 01/2-1131/3-19
Podgorica, 05.06.2019. godine

Direktor,
Dragan Đurović, s.r.

UREDDBA KOMISIJE (EU) 2018/1142

od 14. avgusta 2018. godine

kojom se mijenja i dopunjava Uredba (EU) br. 1321/2014 u vezi sa uvođenjem određenih kategorija dozvola za održavanje vazduhoplova, izmjenu postupka prihvatanja komponenti od spoljnjih dobavljača i izmjenu privilegija organizacija za obuku održavanja

(Tekst od značaja za EEP)

Član 1

Uredba (EU) br. 1321/2014 mijenja se i glasi:

(1) U članu 5, stav 6 zamjenjuje se sljedećim:

„6. Dok se u ovu Uredbu ne dodaju posebni zahtjevi za osoblje koje vrši certifikaciju za komponente, zahtjevi koji su utvrđeni u važećim nacionalnim zakonima u odgovarajućoj državi članici nastavljaju da se primjenjuju, osim za organizacije za održavanje koje se nalaze van Evropske Unije kada zahtjeve odobrava Agencija.”;

(2) Član 8 mijenja se i glasi:

(a) u stavu 2 briše se tačka (b);

(b) stav 5 se briše;

(c) dodaje se sljedeći stav 7:

„7. Odstupajući od stava 1, za višemotorne turboelisne avione sa maksimalnom dozvoljenom masom na polijetanju (MTOM) od 5 700 kg ili manje koji nisu uključeni u komercijalne operacije, tačke M.A.201(g)2 i M.A.201(g)3 Aneksa I (dio M) primjenjuju se od 1. januara 2025. godine”;

(3) Aneks I (dio M) mijenja se u skladu sa Aneksom I ove Uredbe;

(4) Aneks II (dio 145) mijenja se u skladu sa Aneksom II ove Uredbe;

(5) Aneks III (dio 66) mijenja se u skladu sa Aneksom III ove Uredbe;

(6) Aneks IV (dio 147) mijenja se u skladu sa Aneksom IV ove Uredbe;

(7) Aneks Va (dio T) mijenja se u skladu sa Aneksom V ove Uredbe;

Član 2

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objavljivanja u *Službenom listu Evropske unije*.

Primjenjuje se od 5. marta 2019. godine.

Međutim,

(1) član 1 stav 2 tačka (c), član 1 stav 7 i tačka 1 Aneksa IV primjenjuju se od 5. septembra 2018. godine;

(2) za održavanje ELA1 aviona koji nisu uključeni u komercijalni vazdušni prevoz i vazduhoplova koji nisu avioni i helikopteri:

(a) zahtjev za nadležne vlasti da izdaje dozvole za održavanje vazduhoplova u skladu sa Aneksom III (dio 66), kao nove ili konvertovane u skladu sa tačkom 66.A.70 tog Aneksa primjenjuje se od 1. oktobra 2019. godine;

- (b) zahtjev da osoblje koje vrši certifikaciju mora da bude stručno osposobljeno u skladu sa Aneksom III (dio 66), kako je utvrđeno u tačkama M.A.606(g) i M.A.801(b)2 Anekса I (dio M) i tačkama 145.A.30(g) i 145.A.30(h) Anekса II (dio 145) primjenjuje se od 1. oktobra 2020. godine

Ova je Uredba je u cijelosti obavezujuća i direktno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sačinjeno u Briselu 14. avgusta 2018. godine.

Za Komisiju

Predsjednik

Žan-Klod JUNKER

ANEKS I

Aneks I mijenja se i glasi:

- (1) sadržaj se mijenja i glasi:
  - (a) Tačka M.A.501 zamjenjuje se sljedećim:
„**M.A.501 Klasifikacija i ugrađivanje**”
  - (b) tačka M.A.504 zamjenjuje se sljedećim:
„**M.A.504 Razvrstavanje komponenti**”.
- (2) tačka M.A.501 zamjenjuje se sljedećim:
„M.A.501 Klasifikacija i ugrađivanje
  - (a) Sve komponente klasificuju se u sljedeće kategorije:
    - (1) komponente koje su u zadovoljavajućem stanju, otpuštene u upotrebu pomoću EASA obrasca 1 ili ekvivalentnog dokumenta i označene u skladu sa Odjeljkom Q Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012, osim ako nije drugačije navedeno u Aneksu I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012 ili u ovom Aneksu (Dio M);
    - (2) neispravne komponente koje se održavaju u skladu sa ovom Uredbom;
    - (3) komponente koje spadaju u kategoriju nepopravljivih, jer su dostigle svoj certifikovani vijek upotrebe ili imaju kvar koji se ne može otkloniti;
    - (4) standardni djelovi koji se koriste na vazduhoplovu, motoru, elisi ili drugoj komponenti vazduhoplova kada su navedeni u podacima za održavanje i praćeni dokazom o usklađenosti koji može da se prati do važećeg standarda;
    - (5) materijal, koji uključujući i sirovine i potrošni materijal, i koji se koristi za vrijeme održavanja kada se organizacija uvjerila da taj materijal zadovoljava potrebnu specifikaciju i ako može da se utvrdi njegovo porijeklo. Svi materijali moraju biti praćeni dokumentacijom koja se jasno odnosi na određeni materijal i koja sadrži izjavu o usklađenosti sa specifikacijom i podatke o proizvođaču i dobavljaču.
  - (b) Komponente, standardni djelovi i materijal ugrađuju se na vazduhoplov ili komponentu samo kada su u zadovoljavajućem stanju, kada pripadaju jednoj od kategorija navedenih u tački (a) i kada je određena komponenta, standardni dio ili materijal naveden u važećim podacima o održavanju.”;
- (3) u tački M.A.502 tačka (d) zamjenjuje se sljedećim:
„(d) Odstupajući od tačke (a) i tačke M.A.801(b)2, osoblje koje vrši certifikaciju iz tačke M.A.801(b)2 može, u skladu sa podacima za održavanje komponente, da obavlja sljedeće:
  - (1) održavanje, osim obnavljanja komponenti, dok je komponenta ugrađena ili privremeno izgrađena iz ELA1 vazduhoplova koji se ne upotrebljava za komercijalni vazdušni prevoz;
  - (2) obnavljanje motora i elisa dok su ugrađeni ili privremeno izgrađeni iz CS-VLA, CS-22 i LSA vazduhoplova koji se ne upotrebljavaju za komercijalni vazdušni prevoz.
- (4) tačka M.A.504. zamjenjuje se sljedećim:
„M.A.504 Razvrstavanje komponenti

- (a) Neispravne i nepopravljive komponente razvrstavaju se od ispravnih komponenti, standardnih djelova i materijala.
  - (b) Nepopravljive komponente ne smiju ponovo da uđu u sistem snabdijevanja komponentama, osim ako im se certifikovani vijek upotrebe ne produži ili ako im nije odobrena popravka u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012.”;
- (5) u tački M.A.606 tačka (g) zamjenjuje se sljedećim:
- „(g) Organizacija za održavanje treba da ima na raspolaganju dovoljno osoblja koje vrši certifikaciju uvjerenja o tehničkoj ispravnosti vazduhoplova i komponenti koja su navedena u tačkama M.A.612 i M.A.613. Osoblje mora da ispunjava sljedeće zahtjeve:
1. iz Aneksa III (Dio 66) za vazduhoplove;
  2. iz člana 5 stava 6 ove Uredbe za komponente.”;
- (6) u tački M.A.608 tačka (c) zamjenjuje se sljedećim:
- „(c) Organizacija obavlja pregled, klasifikaciju i na odgovarajući način razvrstava sve dolazne komponente, standardne djelove i materijale.”;
- (7) u Dodatku VII prva rečenica zamjenjuje se sljedećom:
- „Složeni poslovi održavanja iz tačaka M.A.801(b)2 i M.A.801(c) su sljedeći”.
-

ANEKS II

Aneks II mijenja se kako slijedi:

- (1) sadržaj se mijenja kako slijedi:
  - (a) tačka 145.A.40. zamjenjuje se sljedećim:
„145.A.40 **Oprema i alati**”;
  - (b) tačka 145.A.42 zamjenjuje se sljedećim:
„145.A.42 **Komponente**”;
- (2) u tački 145.A.30 tačke (f), (g), (h) i (i) zamjenjuju se sljedećim:
  - „(f) Organizacija mora da obezbijedi da osoblje zaduženo za poslove ili provjeru kontinuirane plovidbenosti ispitivanjem bez razaranja struktura vazduhoplova ili komponenti ili i jednih i drugih bude kvalifikovano za taj tip ispitivanja bez razaranja u skladu sa evropskim ili ekvivalentnim standardom koji je priznala Agencija. Osoblje koje obavlja druge specijalističke poslove mora da ima odgovarajuću kvalifikaciju u skladu sa zvanično priznatim standardima. Odstupajući od ove tačke, osoblje navedeno u tački (g), tačkama (h)(1) i (h)(2), koje je kvalifikovano kao osoblje kategorije B1, B3 ili L u skladu sa Aneksom III (Dio-66), može da obavlja i/ili provjerava testove prođorom kontrastne boje.
  - (g) Svaka organizacija za održavanje vazduhoplova, osim kada je drugačije navedeno u tački (j), mora za linijsko održavanje vazduhoplova da ima osoblje koje vrši certifikaciju kvalifikovano kao osoblje kategorije B1, B2, B2L, B3 i L kako je odgovarajuće, u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35.

Pored toga organizacije mogu da angažuju i osoblje koje vrši certifikaciju odgovarajuće obučeno za određeni posao koje ima prava navedena u tačkama 66.A.20(a)(1) i 66.A.20(a)(3)(ii) i koje je kvalifikovano u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35, za izvršavanje manjih redovnih radova linijskog održavanja i otklanjanje jednostavnih kvarova. Raspoloživost ovako ovlašćenog osoblja ne zamjenjuje potrebu za osobljem koje vrši certifikaciju kategorije B1, B2, B2L, B3 i L, kako je odgovarajuće.
  - (h) Svaka organizacija za održavanje vazduhoplova, osim kada je u tački (j) drugačije navedeno:
    1. u slučaju baznog održavanja složenih vazduhoplova na motorni pogon, ima osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije C u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35. Pored toga organizacija mora da ima i dovoljan broj osoblja sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovanog kao osoblje kategorije B1 i B2, kako je odgovarajuće, u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35 koje je podrška osoblju koje vrši certifikaciju kategorije C.
      - (i) Osoblje za podršku kategorije B1 i B2 obezbjeđuje da se svi poslovi i inspekcije obave u skladu sa zahtijevanim standardom, prije nego što osoblje kategorije C koje vrši certifikaciju izda uvjerenje o tehničkoj ispravnosti.
      - (ii) Organizacija mora da vodi registar cjelokupnog osoblja kategorije B1 i B2 za podršku.
      - (iii) Osoblje kategorije C koje vrši certifikaciju obezbjeđuje usaglašenost sa tačkom (i) i da su svi radovi koje je klijent zahtijevao obavljeni tokom određene provjere u okviru baznog održavanja (*base maintenance check*) ili paketa radova, i takođe procjenjuje uticaj radova koji nisu obavljeni tako što ili zahtijeva da se oni izvedu ili se dogovara sa operatorom da se odlože do druge provjere ili na određeni vremenski period.
    2. u slučaju baznog održavanja vazduhoplova koji nisu složeni vazduhoplovi na motorni pogon ima ili:
      - (i) osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije B1, B2, B2L, B3 i L, kako je odgovarajuće, u skladu sa Aneksom III (Dio-66) i tačkom 145.A.35; ili

- (ii) osoblje koje vrši certifikaciju sa odgovarajućim tipom vazduhoplova kvalifikovano kao osoblje kategorije C i kojem pomaže osoblje za podršku kao što je navedeno u tački 145.A.35(a)(i).
  - (i) Osoblje koje vrši certifikaciju komponente mora da bude kvalifikovano u skladu sa članom 5 stav 6 i tačkom 145.A.35.”;
- (3) tačke 145.A.35(a) i (b) zamjenjuju se sljedećim:
- „(a) Pored zahtjeva navedenih u tačkama 145.A.30 (g) i (h), organizacija obezbjeđuje da osoblje koje vrši certifikaciju i osoblje za podršku ima adekvatno poznavanje odgovarajućih vazduhoplova ili komponenti ili i jednih i drugih koji se održavaju, kao i povezanih procedura organizacije. Kada je riječ o osoblju koje vrši certifikaciju ova stavka se obezbjeđuje prije izdavanja ili ponovnog izdavanja ovlašćenja za certifikaciju.
    1. „Osoblje za podršku“ je ono osoblje koje u skladu sa Aneksom III (Dio-66) ima dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije B1, B2, B2L, B3 i/ili L sa odgovarajućim ovlašćenjima za vazduhoplove, koje radi u okruženju baznog održavanja, a koje ne mora da ima certifikaciona prava.
    2. „Odgovarajući vazduhoplovi i/ili komponente“, su vazduhoplovi ili komponente koji su navedeni u pojedinačnom ovlašćenju za certifikaciju.
    3. „Ovlašćenje za certifikaciju“ je ovlašćenje koje organizacija izdaje osoblju koje vrši certifikaciju i kojim se navodi da to osoblje može u ime odobrene organizacije da potpisuje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti u okviru ograničenja navedenih u tom ovlašćenju.
  - (b) Izuvez u slučajevima navedenim u tačkama 145.A.30(j) i 66.A.20(a)3(ii) organizacija može da izda ovlašćenje za certifikaciju isključivo osoblju koje vrši certifikaciju koje ima upisane osnovne kategorije ili podkategorije i, osim za dozvolu kategorije A, bilo koje ovlašćenje za tip vazduhoplova upisan u dozvoli za održavanje vazduhoplova kao što je zahtijevano Aneksom III (Dio-66), pod uslovom da je dozvola važeća sve vrijeme važenja ovlašćenja kao i da osoblje koje vrši certifikaciju ostane usaglašeno sa zahtjevima predviđenim u Aneksu III (Dio-66).
- (4) tačka 145.A.40 mijenja se kako slijedi:
- (a) naslov se zamjenjuje sljedećim:
„145.A.40 **Oprema i alati**”;
  - (b) tačka (a) zamjenjuje se sljedećim:
    - „(a) Organizacija mora da ima na raspolaganju i da koristi potrebnu opremu i alat za obavljanje odobrenog obima radova.
      - (i) Kada proizvođač navede određeni alat ili opremu, organizacija mora da koristi taj alat ili opremu, izuzev ako korišćenje alternativnog alata ili opreme nije dogovorenog sa nadležnim vlastima na način koji je određen odgovarajućim procedurama navedenim u priručniku.
      - (ii) Oprema i alat moraju da budu stalno dostupni, izuzev ako se tako rijetko koriste da njihova stalna raspoloživost nije neophodna. Ovi slučajevi se podrobno opisuju u proceduri navedenoj u priručniku.
      - (iii) Organizacija koja je odobrena za bazno održavanje raspolaže dovoljnom opremom za pristup vazduhoplovu i platformama/dokovima za pregled tako da vazduhoplov može pravilno da se pregleda.
- (5) tačka 145.A.42. zamjenjuje se sljedećim:
- „145.A.42. **Komponente**
- „(a) Klasifikacija komponenti. Sve komponente klasificuju se u sljedeće kategorije:
    - (i) Komponente koje su u zadovoljavajućem stanju, otpuštene u upotrebu pomoću EASA Obrasca 1 ili ekvivalentnog dokumenta i označene u skladu sa Odjeljkom Q Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012, osim ako nije drugačije

navedeno u Aneksu I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012 ili u ovom Aneksu II (Dio 145).

- (ii) Neispravne komponente koje se održavaju u skladu sa ovom Uredbom.
  - (iii) Komponente koje spadaju u kategoriju nepopravljivih jer su dostigle svoj certifikovani vijek upotrebe ili imaju kvar koji se ne može otkloniti.
  - (iv) Standardni djelovi koji se koriste na vazduhoplovu, motoru, elisi ili drugoj komponenti vazduhoplova kada su navedeni u podacima o održavanju i praćeni dokazom o usklađenosti koji može da se prati do važećeg standarda.
  - (v) Materijal, koji uključuje i sirovine i potrošni materijal, i koji se koristi za vrijeme održavanja kada se organizacija uvjerila da taj materijal zadovoljava potrebnu specifikaciju i ako može da se utvrdi njegovo porijeklo. Svi materijali moraju biti praćeni dokumentacijom koja se jasno odnosi na određeni materijal i koja sadrži izjavu o usklađenosti sa specifikacijom i podatke o proizvođaču i dobavljaču.
- (b) Komponente, standardni djelovi i materijali za ugradnju
- (i) Organizacija utvrđuje procedure za prihvatanje komponenti, standardnih djelova i materijala za ugradnju kojima obezbeđuje da su komponente, standardni djelovi i materijali u zadovoljavajućem stanju i da ispunjavaju primjenljive zahtjeve iz tačke (a).
  - (ii) Organizacija utvrđuje procedure kojima obezbeđuje da se komponente, standardni djelovi i materijali ugrađuju u vazduhoplov ili komponentu samo ako su u zadovoljavajućem stanju, ispunjavaju primjenljive zahtjeve iz tačke (a) i ako je određena komponenta, standardni dio ili materijal navedena u primjenjivim podacima o održavanju.
  - (iii) Organizacija može da proizvodi ograničen obim djelova za korišćenje tokom tekućih radova u njenim sopstvenim objektima, pod uslovom da je to navedeno u procedurama u priručniku.
  - (iv) Komponente iz tačke 21.A.307(c) Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012 ugrađuju se samo ako ih vlasnik vazduhoplova smatra podesnim za ugradnju u svoj vazduhoplov.
- (c) Razvrstavanje komponenti
- (i) Neispravne i nepopravljive komponente razvrstavaju se od ispravnih komponenti, standardnih djelova i materijala.
  - (ii) Nepopravljive komponente ne smiju ponovo da uđu u sistem snabdijevanja komponentama, osim ako im se certifikovani vijek upotrebe ne produži ili ako im nije odobrena popravka u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012.”.
-

ANEKS III

Aneks III mijenja se kako slijedi:

- (1) u sadržaju na kraju se dodaju sljedeće reference na Dodatke VII i VIII:
  - „Dodatak VII — Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije L
  - Dodatak VIII — Standardi osnovnih ispita za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije L”;
- (2) tačka 66.A.3. zamjenjuje se sljedećim:

,,66.A.3 Kategorije i potkategorije dozvola

Dozvole za održavanje vazduhoplova uključuju sljedeće kategorije i, prema potrebi, potkategorije i ovlašćenja za sistem:

- (a) kategoriju A, podijeljenu na sljedeće potkategorije:
  - A1 Turbinski avioni,
  - A2 Klipni avioni,
  - A3 Turbinski helikopteri,
  - A4 Klipni helikopteri;
- (b) kategoriju B1, podijeljenu na sljedeće potkategorije:
  - B1.1 Turbinski avioni,
  - B1.2 Klipni avioni,
  - B1.3 Turbinski helikopteri,
  - B1.4 Klipni helikopteri;
- (c) kategoriju B2

Dozvola kategorije B2 primjenjuje se na sve vazduhoplove;

- (d) kategoriju B2L

Dozvola kategorije B2L primjenjuje se na sve vazduhoplove osim onih iz grupe 1 kako je utvrđeno u tački 66.A.5(1) i dijeli se na sljedeća ovlašćenja za sistem:

- komunikacija/navigacija (com/nav),
- instrumenti,
- automatsko letenje,
- nadzor,
- sistemi zmaja vazduhoplova.

B2L dozvola najmanje sadrži jedno ovlašćenje za sistem.

- (e) kategoriju B3

Dozvola kategorije B3 primjenjuje se na nepresurizovane avione sa klipnim motorom čija je maksimalna dozvoljena masa na polijetanju (MTOM) 2 000 kg i manje;

- (f) kategoriju L podijeljenu na sljedeće potkategorije:
  - L1C: kompozitne jedrilice,
  - L1: jedrilice,
  - L2C: kompozitne motorne jedrilice i kompozitni ELA1 avioni,
  - L2: motorne jedrilice i ELA1 avioni,

- L3H: toplovazdušni baloni,
- L3G: plinski baloni,
- L4H: toplovazdušni vazdušni brodovi,
- L4G: ELA2 plinski vazdušni brodovi,
- L5: plinski vazdušni brodovi osim ELA2;

(g) kategoriju C

Dozvola kategorije C primjenjuje se na avione i helikoptere.”;

(3) tačka 66.A.5. zamjenjuje se sljedećim:

,,66.A.5 Grupe vazduhoplova

U svrhu ovlašćenja u dozvoli za održavanje vazduhoplova, vazduhoplovi se klasificuju u sljedeće grupe:

(1) Grupa 1: složeni vazduhoplovi na motorni pogon, višemotorni helikopteri, avioni sa maksimalnom certifikovanom operativnom visinom koja prelazi FL290, vazduhoplovi opremljeni *fly-by-wire* sistemima, plinski vazdušni brodovi osim ELA2 i ostali vazduhoplovi koji zahtijevaju ovlašćenje za tip vazduhoplova kada to odredi Agencija.

Vazduhoplov koji ispunjava uslove iz prvog podstava Agencija može, prema potrebi, da stavi u grupu 2, grupu 3 ili grupu 4, ako smatra da je to opravданo zbog manje složenosti određenog vazduhoplova;

(2) Grupa 2: vazduhoplovi osim onih iz grupe 1, koji pripadaju u sljedeće podgrupe:

(i) podgrupa 2a:

- jednomotorni turboelisni avioni,
- oni turbomlazni i višemotorni turboelisni avioni koje Agencija razvrsta u ovu podgrupu zbog njihove manje složenosti;

(ii) podgrupa 2b:

- jednomotorni turbinski helikopteri,
- oni višemotorni turbinski helikopteri koje Agencija razvrsta u ovu podgrupu zbog njihove manje složenosti;

(iii) podgrupa 2c:

- jednomotorni klipni helikopteri,
- oni višemotorni klipni helikopteri koje Agencija razvrsta u ovu podgrupu zbog njihove manje složenosti;

(3) grupa 3: avioni sa klipnim motorom osim onih iz grupe 1;

(4) grupa 4: jedrilice, motorne jedrilice, baloni i vazdušni brodovi osim onih iz grupe 1”;

(4) tačka 66.A.20(a) mijenja se kako slijedi:

(a) tačke 4 i 5 zamjenjuju se sljedećim:

,,4. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije B2L dozvoljava njenom imaoču da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao B2L osoblje za podršku za:

- obavljenе rade održavanja na električnim sistemima,
- obavljenе rade održavanja na sistemima avionike u granicama ovlašćenja za sistem koja su upisana u dozvolu,
- u slučaju ovlašćenja za „sistem zmaja vazduhoplova”, obavljanju poslova na sistemima avionike i električnim sistemima u sklopu pogonske grupe i mehaničkih sistema, koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti.

5. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije B3 dozvoljava njenom imaoču da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao B3 osoblje za podršku za:
  - obavljene radove održavanja na strukturi aviona, pogonskoj grupi, i mehaničkim i električnim sistemima,
  - rad na sistemima avionike koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti, a ne zahtijevaju otkrivanje kvarova (*troubleshooting*).

(b) dodaju se sljedeće tačke 6 i 7;

- „6. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije L dozvoljava njenom imaoču da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti i da radi kao L osoblje za podršku za:
  - obavljene radove održavanja na strukturi vazduhoplova, pogonskoj grupi, i mehaničkim i električnim sistemima,
  - radu na sistemima radiokomunikacije, predajnik za određivanje mesta nesreće (ELT) i transpondera, i
  - rad na ostalim sistemima avionike koji zahtijevaju samo izvođenje jednostavnih testova za dokazivanje njihove ispravnosti.

Potkategorija L2 uključuje potkategoriju L1. Svako ograničenje potkategorije L2 u skladu sa tačkom 66.A.45(h) primjenjuje se i na potkategoriju L1.

Potkategorija L2C uključuje potkategoriju L1C.

7. Dozvola za održavanje vazduhoplova kategorije C dozvoljava njenom imaoču da izdaje uvjerenja o tehničkoj ispravnosti nakon obavljenog baznog održavanja na vazduhoplovu. Prava se primjenjuju na vazduhoplov u cijelosti.”

(5) u tački 66.A.25 tačka (a) zamjenjuje se sljedećim:

- „(a) Osim za dozvole kategorija B2L i L, podnositelj zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova, ili za dodavanje kategorije ili potkategorije u tu dozvolu, mora da demonstrira polaganjem ispita nivo znanja iz odgovarajućih nastavnih jedinica modula u skladu sa Dodatkom I Aneksa III (Dio-66). Ispiti ispunjavaju standarde navedene u Dodatku II Aneksa III (Dio 66) i sprovodi ih, ili organizacija za obuku koja je odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), ili nadležne vlasti.

(6) tačka 66.A.25 mijenja se kako slijedi:

(a) tačke (b) i (c) zamjenjuju se sljedećim:

- „(b) Podnositelj zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije L u okviru postojeće potkategorije, ili za dodavanje potkategorije u tu dozvolu, mora da demonstrira polaganjem ispita nivo znanja iz odgovarajućih nastavnih jedinica modula u skladu sa Dodatkom VII Aneksa III (Dio-66). Ispiti ispunjavaju standarde navedene u Dodatku VIII Aneksa III (Dio 66) i sprovodi ih, organizacija za obuku koja je odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), nadležne vlasti ili, na treći način kako je dogovorenno sa nadležnim vlastima.

Smatra se da imalač dozvole za održavanje vazduhoplova potkategorije B1.2 ili kategorije B3 ispunjava zahtjeve u pogledu osnovnog znanja za dozvolu potkategorija L1C, L1, L2C i L2.

Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja za potkategoriju L4H uključuju zahtjeve u pogledu osnovnog znanja za potkategoriju L3H.

Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja za potkategoriju L4G uključuju zahtjeve u pogledu osnovnog znanja za potkategoriju L3G.

- (c) Podnositelj zahtjeva za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije B2L za određeno „ovlašćenje za sistem” ili za dodavanje drugog „ovlašćenja za sistem”, mora da demonstrira polaganjem ispita nivo znanja iz odgovarajućih nastavnih jedinica modula u skladu sa Dodatkom I Aneksa III (Dio-66). Ispiti ispunjavaju standarde navedene u Dodatku II

Aneksa III (Dio 66) i sprovodi ih, ili organizacija za obuku koja je odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), ili nadležne vlasti.”

(b) dodaju se sljedeće tačke (d), (e) i (f):

- „(d) Kursevi i ispiti za obuku moraju da se polažu u okviru perioda od 10 godina prije podnošenja zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova ili za dodavanje kategorije ili potkategorije u tu dozvolu. Ukoliko ovo nije slučaj, ispitni krediti mogu da se dobiju u skladu sa tačkom (c).
- (e) Podnositelj zahtjeva može da podnese zahtjev nadležnim vlastima za dobijanje cjelokupnih ili djelimičnih ispitnih kredita u pogledu zahtjeva vezanih za osnovno znanje za:
  - (i) ispite osnovnog znanja koji ne ispunjavaju zahtjev naveden u tački (d);
  - (ii) sve druge tehničke kvalifikacije koje nadležne vlasti smatraju ekvivalentnim standardu znanja iz Aneksa III (Dio 66).

Ispitni krediti daju se u skladu sa Odjeljkom E Sekcije B ovog Aneksa (Dio 66).

- (f) Krediti ističu 10 godina nakon što su ih nadležne vlasti dale podnosiocu zahtjeva. Podnositelj zahtjeva može da podnese zahtjev za nove kredite nakon njihovog isteka.

(7) u tački 66.A.30(a) umeću se sljedeće tačke (2a) i (2b):

„2a. za kategoriju B2L:

- (i) 3 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, koje pokriva jedno ili više odgovarajućih ovlašćenja za sistem, ako podnositelj zahtjeva nema prethodnu relevantnu tehničku obuku; ili
- (ii) 2 godine praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, koje pokriva jedno ili više odgovarajućih ovlašćenja za sistem, i završenu obuku koju nadležne vlasti smatraju relevantnom kao kvalifikovani radnik u tehničkoj struci; ili
- (iii) 1 godinu praktičnog iskustva na održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, koje pokriva jedno ili više odgovarajućih ovlašćenja za sistem, i završenu osnovnu obuku odobrenu u skladu sa Dijelom-147;

Prilikom dodavanja jednog ili više novih ovlašćenja za sistem postojećoj dozvoli kategorije B2L, za svako dodato ovlašćenje za sistem zahtijevaju se tri mjeseca praktičnog iskustva u održavanju koje odgovara novom ovlašćenju(ima) za sistem.

2b. za kategoriju L:

- (i) dvije godine praktičnog iskustva u održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, koje obuhvata reprezentativni presjek aktivnosti održavanja u odgovarajućoj potkategoriji;
- (ii) odstupajući od podtačke (i), jednu godinu praktičnog iskustva u održavanju vazduhoplova koji je u upotrebi, koje obuhvata reprezentativni presjek aktivnosti održavanja u odgovarajućoj potkategoriji, u zavisnosti od uvođenja ograničenja koji je predviđen u tački 66.A.45(h)(ii)3.

Za uključivanje dodatne potkategorije u postojeću dozvolu kategorije L, iskustvo iz podtačaka (i) i (ii) treba da bude 12 odnosno 6 mjeseci, respektivno.

Smatra se da imalac dozvole za održavanje vazduhoplova kategorije/potkategorije B1.2 ili B3 ispunjava zahtjeve u pogledu osnovnog iskustva za dozvolu potkategorija L1C, L1, L2C i L2.”;

(8) tačka 66.A.45 zamjenjuje se sljedećim:

„66.A.45 **Upis ovlašćenja za vazduhoplove u dozvolu**

- (a) Da bi mogao da koristi certifikaciona prava na određenom tipu vazduhoplova, imalac dozvole za održavanje vazduhoplova mora da ima upisana relevantna ovlašćenja za vazduhoplove u svojoj dozvoli.

- Za kategoriju B1, B2 ili C relevantna ovlašćenja za vazduhoplove su:
    - (i) Za vazduhoplove iz grupe 1, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova.
    - (ii) Za vazduhoplove iz grupe 2, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova, ovlašćenje za proizvođačku podgrupu ili ovlašćenje za cijelu podgrupu.
    - (iii) Za vazduhoplove iz grupe 3, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazduhoplova ili puno ovlašćenje za grupu.
    - (iv) za vazduhoplove iz grupe 4, za dozvolu kategorije B2 ovlašćenje za cijelu grupu,
  - Za kategoriju B2L, relevantna ovlašćenja za vazduhoplov su sljedeća:
    - (i) za vazduhoplove iz grupe 2, odgovarajuće ovlašćenje za proizvođačku podgrupu ili ovlašćenje za cijelu podgrupu;
    - (ii) za vazduhoplove iz grupe 3, ovlašćenje za cijelu grupu;
    - (iii) za vazduhoplove iz grupe 4, ovlašćenje za cijelu grupu,
  - Za kategoriju B3, relevantno ovlašćenje je „nepresurizovani avioni sa klipnim motorima čija je MTOM 2000 kg i manja“.
  - Za kategoriju L, odgovarajuća ovlašćenja za vazduhoplov su sljedeća:
    - (i) za potkategoriju L1C, ovlašćenje „kompozitne jedrilice“;
    - (ii) za potkategoriju L1, ovlašćenje „jedrilice“;
    - (iii) za potkategoriju L2C, ovlašćenje „kompozitne motorne jedrilice i kompozitni ELA1 avioni“;
    - (iv) za potkategoriju L2, ovlašćenje „motorne jedrilice i ELS1 avioni“;
    - (v) za potkategoriju L3H, ovlašćenje „toplo vazdušni baloni“;
    - (vi) za potkategoriju L3G, ovlašćenje „plinski baloni“;
    - (vii) za potkategoriju L4H, ovlašćenje „toplovazdušni vazdušni brodovi“;
    - (viii) za potkategoriju L4G, ovlašćenje „ELA2 plinski vazdušni brodovi“;
    - (ix) za potkategoriju L5, odgovarajuće ovlašćenje za tip vazdušnog broda,
  - Za kategoriju A, nije potrebno ovlašćenje, pod uslovom usaglašenosti sa zahtjevima tačke 145.A.35 Aneksa II (Dio-145).
- (b) Upisivanje ovlašćenja za tip vazduhoplova zahtijeva zadovoljavajuće završenu obuku za jedno od sljedećih:
- obuka za tip vazduhoplova u odgovarajućoj kategoriji B1, B2 ili C u skladu sa Dodatkom III Aneksa III (Dio 66),
  - u slučaju ovlašćenja za tip plinskog vazdušnog broda u dozvoli B2 ili L5, obuka za tip odobrena od strane nadležnih vlasti u skladu sa tačkom 66.B.130.
- (c) Osim za dozvole kategorije C, pored zahtjeva iz tačke (b), prilikom upisa prvog ovlašćenja za tip vazduhoplova u okviru date kategorije/potkategorije zahtijeva se zadovoljavajuće završena odgovarajuća obuka na radu. Ta obuka na radu mora da bude u skladu sa Dodatkom III Aneksa III (Dio 66), osim u slučaju plinskih vazdušnih brodova, kada se direktno odobrava od strane nadležnih vlasti.
- (d) Odstupajući od tačaka (b) i (c), za vazduhoplove iz grupe 2 i 3, ovlašćenja za tip vazduhoplova mogu da se upišu u dozvolu nakon:
- zadovoljavajućeg završetka ispita za tip vazduhoplova relevantne kategorije B1, B2 ili C u skladu sa Dodatkom III Aneksa III (Dio-66), i

- u slučaju kategorije B1 i B2, demonstriranja praktičnog iskustva na tipu vazduhoplova. U tom slučaju, praktično iskustvo uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole.

U slučaju ovlašćenja kategorije C stečenog na osnovu univerzitetskog obrazovanja kako je to navedeno u tački 66.A.30(a)(7), prvi relevantni ispit za tip vazduhoplova će biti nivoa kategorije B1 ili B2.

(e) Za vazduhoplove iz grupe 2:

- (i) upis ovlašćenja za proizvođačku podgrupu za imaoce dozvola kategorija B1 i C zahtijeva se usaglašenost sa zahtjevima za ovlašćenja za tip vazduhoplova u najmanje dva tipa vazduhoplova istog proizvođača koji zajedno predstavljaju primjenljivu proizvođačku podgrupu;
- (ii) upis ovlašćenja za cijelu podgrupu za imaoce dozvola kategorije B1 i C zahtijeva se usaglašenost sa zahtjevima za ovlašćenja za tip vazduhoplova u najmanje tri tipa vazduhoplova od različitih proizvođača koji zajedno predstavljaju primjenljivu podgrupu;
- (iii) upis ovlašćenja za proizvođačke podgrupe ili ovlašćenja za cijelu podgrupu za imaoce dozvola kategorije B2 i B2L zahtijeva demonstriranje praktičnog iskustva, koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole i za odgovarajuću podgrupu vazduhoplova, i u slučaju dozvole kategorije B2L relevantnih za primjenljivo(a) ovlašćenje(a) za sistem.
- (iv) Odstupajući od tačke (e)(iii), imalac dozvole kategorije B2 ili B2L sa upisanim ovlašćenjem za cijelu podgrupu 2b ima pravo upisa ovlašćenja za cijelu podgrupu 2c.

(f) Za vazduhoplove iz grupe 3 i 4:

- (i) upis punog ovlašćenja grupe 3 za imaoce dozvola kategorije B1, B2, B2L i C i upis punog ovlašćenja grupe 4 za imaoce dozvola kategorije B2 i B2L zahtijevaju demonstriranje praktičnog iskustva, koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole i za grupu 3 ili 4, ukoliko je primjenjivo;
- (ii) za kategoriju B1, osim ako podnositelj zahtjeva ne predoči dokaz o odgovarajućem iskustvu, ovlašćenje za grupu 3 podložno je sljedećim ograničenjima, koja se upisuju u dozvolu:
  - presurizovani avioni,
  - avioni sa metalnom konstrukcijom,
  - avioni sa kompozitnom konstrukcijom,
  - avioni sa drvenom konstrukcijom,
  - avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- (iii) odstupajući od tačke (f)(i) imalac dozvole kategorije B2L sa upisanim ovlašćenjem za cijelu podgrupu 2a ili 2b ima pravo upisa ovlašćenja za grupe 3 i 4.

(g) Za dozvolu B3:

- (i) upis ovlašćenja „nepresurizovani avioni sa klipnim motorima čija je MTOM 2000 kg i manja“ zahtijeva demonstriranje praktičnog iskustva koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za kategoriju dozvole;

(ii) osim ako podnositac zahtjeva ne predoči dokaz o odgovarajućem iskustvu, ovlašćenje iz tačke (i) podliježe sljedećim ograničenjima koja se upisuju u dozvolu:

- avioni sa drvenom konstrukcijom,
- avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
- avioni sa metalnom konstrukcijom,
- avioni sa kompozitnom konstrukcijom.

(h) Za sve potkategorije dozvole kategorije L, osim potkategorije L5:

(i) upis ovlašćenja zahtjeva demonstriranje praktičnog iskustva koje uključuje bavljenje reprezentativnim presjekom aktivnosti održavanja relevantnih za potkategoriju dozvole;

(ii) osim ako podnositac zahtjeva ne predoči dokaz o odgovarajućem iskustvu, ovlašćenja podliježu sljedećim ograničenjima koja se upisuju u dozvolu:

(1) za ovlašćenja „jedrilice” i „motorne jedrilice i ELA1 avioni”:

- vazduhoplovi sa drvenom konstrukcijom prekriveni platnom,
- vazduhoplovi sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom,
- vazduhoplovi metalne konstrukcije,
- vazduhoplovi sa kompozitnom konstrukcijom,

(2) za ovlašćenje „plinski baloni”:

- osim ELA1 plinskih balona, i

(3) ako je podnositac zahtjeva dostavio samo dokaz o jednogodišnjem iskustvu u skladu sa odstupanjem iz tačke 66.A.30(a)(2b)(ii), u dozvolu se upisuje sljedeće ograničenje:

„složeni poslovi održavanja iz Dodatka VII Aneksa I (Dio-M), standardne izmjene iz tačke 21.A.90B Aneksa I (Dio-21) Uredbe (EU) br. 748/2012 i standardne popravke iz tačke 21.A.431B Aneksa I (Dio 21) Uredbe (EU) br. 748/2012.”

Smatra se da imalac dozvole za održavanje vazduhoplova potkategorije B1.2 sa upisanim ovlašćenjem za grupu 3, ili kategorije B3 sa upisanim ovlašćenjem za „nepresurizovane avione sa klipnim motorima, sa MTOM-om od 2 000 kg i manje”, ispunjava zahtjeve za izdavanje dozvole potkategorija L1 i L2 sa odgovarajućim punim ovlašćenjima i istim ograničenjima kao u predmetnoj dozvoli B1.2/B3.”;

(9) u tački 66.A.50 tačka (a) zamjenjuje se sljedećim:

„(a) Ograničenja upisana u dozvolu za održavanje vazduhoplova su izuzeća od certifikacionih prava i, u slučaju ograničenja iz tačke 66.A.45, odnose se na vazduhoplov u cjelini.”;

(10) u tački 66.A.70 tačke (c) i (d) zamjenjuju se sljedećim:

„(c) Ako je potrebno, dozvola za održavanje vazduhoplova sadrži ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50 koja prikazuju razlike između:

- (i) obima kvalifikacije osoblja koje vrši certifikaciju koja važi u državi članici prije stupanja na snagu primjenljive kategorije ili potkategorije dozvole predviđene ovim Aneksom (Dio-66);
- (ii) zahtjeva u pogledu osnovnog znanja i standarda ispita osnovnog znanja koji su navedeni u Dodacima I i II ovog Aneksa (Dio-66).

(d) Odstupajući od tačke (c), za vazduhoplove koje ne koriste vazdušni prevoznici licencirani u skladu sa Uredbom (EZ) br. 1008/2008, i koji nisu složeni vazduhoplovi na motorni pogon, i za

balone, jedrilice, motorne jedrilice i vazdušne brodove, dozvola za održavanje vazduhoplova sadrži ograničenja u skladu sa tačkom 66.A.50 čime se obezbjeđuje da važeća prava koje je imalo osoblje koje vrši certifikaciju u državi članici prije stupanja na snagu primjenjive kategorije/potkategorije dozvole iz Dijela-66 i prava konvertovane dozvole za održavanje vazduhoplova iz Dijela-66 ostanu iste.”

(11) tačka 66.B.100(b) zamjenjuje se sljedećim:

„(b) Nadležne vlasti provjeravaju status ispita podnosioca zahtjeva i/ili potvrđuju važenje kredita kako bi utvrdile da li su ispunjeni svi zahtjevi modula iz Dodatka I ili Dodatka VII, ukoliko je primjenjivo, na način koji zahtijeva ovaj Aneks (Dio 66).”;

(12) tačka 66.B.110 zamjenjuje se sljedećim:

„66.B.110 Postupak za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova zbog dodavanja dodatnih osnovnih kategorija ili potkategorija

(a) Po završetku procedura navedenih u tačkama 66.B.100 ili 66.B.105, nadležne vlasti upisuju dodatnu osnovnu kategoriju, potkategoriju ili, za kategoriju B2L, ovlašćenje(a) za sistem u dozvolu za održavanje vazduhoplova i potvrđuje je pečatom i potpisom ili ponovo izdaje dozvolu.

(b) Sistem evidencije nadležnih vlasti se mijenja shodno tome.

(c) Na zahtjev podnosioca zahtjeva, nadležne vlasti zamjenjuju dozvolu kategorije B2L dozvolom kategorije B2 sa upisanim istim ovlašćenjem(ima) za vazduhoplov ako je imalac demonstrirao obje sljedeće stavke:

(i) polaganje ispita iz razlika između osnovnog znanja koje odgovara predmetnoj dozvoli kategorije B2L i osnovnog znanja za dozvolu kategorije B2, kako je utvrđeno u Dodatku I;

(ii) praktično iskustvo koje se zahtijeva Dodatkom IV.

(d) Za imaoce dozvole za održavanje vazduhoplova potkategorije B1.2 sa upisanim ovlašćenjem za grupu 3 ili kategorije B3 sa upisanim ovlašćenjem za „nepresurizovane avione sa klipnim motorom, sa MTOM-om od 2 000 kg i manje”, nadležne vlasti na zahtjev izdaju dozvolu potkategorija L1 i L2 sa punim ovlašćenjima i istim ograničenjima kao u predmetnoj dozvoli kategorije B1.2/B3.”;

(13) u tački 66.B.115 tačka (f) zamjenjuje se sljedećim:

„(f) Nadležne vlasti obezbjeđuju da se usaglašenost sa praktičnim elementima obuke za tip dokazuje na jedan od sljedeća dva načina:

(i) podnošenjem detaljne evidencije sa praktične obuke ili knjižice koju obezbjeđuje organizacija koja je sprovela kurs direktno odobren od nadležnih vlasti u skladu sa tačkom 66.B.130;

(ii) kada je moguće, svjedočanstvom o obuci koje pokriva praktični element obuke koje je izdala organizacija za obuku iz održavanja koja je odgovarajuće odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147).”;

(14) u tački 66.B.125 tački (b) podtačka 1 zamjenjuje se sljedećim:

„(1) za kategoriju B1 ili C:

- helikopter sa klipnim motorom, cijela grupa: konvertuje se u „cijela podgrupa 2c“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa klipnim motorom koji pripadaju grupi 1;
- helikopter sa klipnim motorom, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2c“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa klipnim motorom tog proizvođača koji pripadaju grupi 1;

- helikopter sa turbinskim motorom, cijela grupa: konvertuje se u „cijela podgrupa 2b“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa turbinskim motorom koji pripadaju grupi 1;
- helikopter sa turbinskim motorom, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2b“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih helikoptera sa turbinskim motorom tog proizvođača koji pripadaju grupi 1;
- jednomotorni klipni avion – metalna konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“. Za B1 dozvolu sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa kompozitnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- višemotorni klipni avion – metalna konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“ plus ovlašćenja za tip vazduhoplova za one višemotorne klipne avione iz odgovarajuće cijele/proizvođačeve grupe koji su u grupi 1. Za B1 dozvolu sljedeća ograničenja se uključuju: avioni sa kompozitnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- jednomotorni klipni avion – drvena konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: presurizovani avioni, avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa kompozitnom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- višemotorni klipni avion – drvena konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: presurizovani avioni, avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa kompozitnom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- jednomotorni klipni avion – kompozitna konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: presurizovani avioni, avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- višemotorni klipni avion – kompozitna konstrukcija, bilo cijela ili proizvođačka grupa: konvertuje se u „cijela grupa 3“. Za B1 dozvole sljedeća ograničenja se uključuju: presurizovani avioni, avioni sa metalnom konstrukcijom, avioni sa drvenom konstrukcijom i avioni sa konstrukcijom od metalnih cijevi prekrivenih platnom;
- turbinski avion – jednomotorni, cijela grupa: konvertuje se u „cijela podgrupa 2a“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih jednomotornih turboelisnih aviona koji nisu zahtjevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu, a koji pripadaju grupi 1;
- turbinski avion – jednomotorni, proizvođačka grupa: konvertuje se u odgovarajuću „proizvođačku podgrupu 2a“ plus ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih jednomotornih turboelisnih aviona tog proizvođača koji nisu zahtjevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu, a koji pripadaju grupi 1;
- turbinski avion – višemotorni, cijela grupa: konvertuje se u ovlašćenja za tipove vazduhoplova onih višemotornih turboelisnih aviona koji nisu zahtjevali posebno ovlašćenje za tip vazduhoplova u prethodnom sistemu;

(15) tačka 66.B.130. zamjenjuje se sljedećim:

,,66.B.130 Postupak za direktno odobrenje obuke za tip vazduhoplova

- (a) U slučaju obuke za tip vazduhoplova osim vazdušnih brodova, nadležne vlasti mogu da odobre obuku za tip vazduhoplova koju ne sprovodi organizacija za obuku održavanja odobrena u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), u skladu sa tačkom 1 Dodatka III ovog Aneksa (Dio-66). U ovom slučaju nadležne vlasti imaju proceduru kojom se obezbeđuje da je obuka za tip vazduhoplova u saglasnosti sa Dodatkom III ovog Aneksa (Dio-66).

- (b) Za obuku za tip za vazdušne brodove u grupi 1, kurseve u svim slučajevima direktno odobravaju nadležne vlasti. Nadležne vlasti imaju proceduru kojom se obezbeđuje da nastavni program obuke za tip vazdušnog broda obuhvata sve elemente sadržane u podacima za održavanje od nosioca odobrenja projekta (*Design Approval Holder, DAH*).”;
- (16) u tački 66.B.200 tačka (c) zamjenjuje se sljedećim:
- „(c) Ispiti osnovnog znanja moraju pratiti standard naveden u Dodacima I i II ili u Dodacima VII i VIII ovog Aneksa (Dio 66), kako je primjenljivo.”;
- (17) u tački 66.B.305(b), riječ „*Dodatak III*” zamjenjuje se riječju „*Dodatak I*”
- (18) tačka 66.B.405 zamjenjuje se:

,,66.B.405 Izvještaj o ispitnim kreditima

- (a) Izvještaj o kreditima uključuje poređenje između sljedećeg:
  - (i) modula, podmodula, nastavnih jedinica i nivoa znanja sadržanih u Dodacima I ili VII ovog Aneksa (Dio-66), kako je primjenljivo; i
  - (ii) programa tehničkih kvalifikacija relevantnih za kategoriju koja je tražena.

U ovom poređenju navodi se da li je usaglašenost demonstrirana i sadrži obrazloženje za svaku tvrdnju.
- (b) Krediti za ispite, izuzev ispita osnovnog znanja izvršenih u organizaciji za obuku odobrenoj u skladu sa Aneksom IV (Dio-147), mogu da daju samo nadležne vlasti države članice u kojoj je kvalifikacija stečena, osim ukoliko postoji zvanični sporazum sa takvim nadležnim vlastima u kojem je određeno drugačije.
- (c) Krediti ne mogu da se daju ukoliko ne postoji izjava o usaglašenosti za svaki modul i podmodul navodeći na kom mjestu ekvivalentni standard može da se nađe u tehničkim kvalifikacijama.
- (d) Nadležne vlasti redovno provjeravaju da li se izmijenilo sljedeće:
  - (i) nacionalni standard za kvalifikacije;
  - (ii) Dodaci I ili VII I ovog Aneksa (Dio-66), kako je primjenljivo.

Nadležne vlasti takođe procjenjuju da li su stoga potrebne izmjene izvještaja o kreditima. Ove izmjene se dokumentuju, datiraju i evidentiraju.

(19) U tački 66.B.410, tačka (c) zamjenjuje se sljedećim:

- „(c) Nakon isticanja kredita, podnositelj zahtjeva može da traži nove kredite. Nadležne vlasti produžavaju period važenja kredita na period od dodatnih 10 godina bez daljeg razmatranja ako se zahtjevi koji se odnose na osnovno znanje definisani u Dodacima I ili VII ovog Aneksa (Dio-66) nisu, kako je primjenljivo, promijenili.”

(20) Dodatak I mijenja se kako slijedi:

- (a) u tački 1 naslov i prvi podstav zamjenjuju se sljedećim:

„*Dodatak I*

Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja

(osim za dozvolu kategorije L)

1. Nivoi znanja za dozvole za održavanje vazduhoplova kategorija A, B1, B2, B2L, B3 i C

Osnovno znanje za kategorije A, B1, B2, B2L i B3 određeno je oznakama nivoa znanja (1, 2 ili 3) koje su pridodate uz svaku primjenljivu nastavnu jedinicu. Podnosioci zahtjeva za kategoriju C moraju da ostvare nivo osnovnog znanja kategorije B1 ili B2.

- (b) U tački 2, naslov, prvi podstav i prva tabela zamjenjuju se sljedećim:

,,2. Nastavni program

Kvalifikacija za osnovne nastavne jedinice za svaku kategoriju ili potkategoriju dozvole za održavanje vazduhoplova mora da bude u skladu sa sljedećom matricom, u kojoj su nastavne jedinice koje se primjenljive označene sa „X“:

Za kategorije A, B1 i B3:

Modul nastavne jedinice	A ili B1 avioni sa:		A ili B1 helikopteri sa:		B3
	Turbinskim motorima	Klipnim motorima	Turbinskim motorima	Klipnim motorima	Nepresurizovani klipni avioni od 2000 kg (MTOM) i manje
1	X	X	X	X	X
2	X	X	X	X	X
3	X	X	X	X	X
4	X	X	X	X	X
5	X	X	X	X	X
6	X	X	X	X	X
7A	X	X	X	X	
7B					X
8	X	X	X	X	X
9A	X	X	X	X	
9B					X
10	X	X	X	X	X
11A	X				
11B		X			
11C					X
12			X	X	
13					
14					
15	X		X		
16		X		X	X
17A	X	X			

Za kategorije B2 i B2L:

Modul(i) nastavne jedinice	B2	B2L
1	X	X
2	X	X
3	X	X
4	X	X
5	X	X
6	X	X
7A	X	X
7B		
8	X	X
9A	X	X
9B		
10	X	X
11A		
11B		

11C		
12		
13.1 i 13.2	X	X
13.3(a)	X	X (ovlašćenje za sistem „automatsko letenje“)
13.3(b)	X	
13.4(a)	X	X (ovlašćenje za sistem „Com/Nav“)
13.4(b)	X	X (ovlašćenje za sistem „Nadzor“)
13.4(c)	X	
13.5	X	X
13.6	X	
13.7	X	X (ovlašćenje za sistem „automatsko letenje“)
13.8	X	X (ovlašćenje za sistem „instrumenti“)
13.9	X	X
13.10	X	
od 13.11 do 13.18	X	X (ovlašćenje za sistem „sistemi zmaja vazduhoplova“)
od 13.19 do 13.22	X	
14	X	X (ovlašćenje za sistem „instrumenti“ i „sistemi zmaja vazduhoplova“)
15		
16		
17A		
17B		

(c) u tabelama modula 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7A, 8, 9A, 10 i 14, sadržaj polja

---

NIVO

B2

---

zamjenjuje se sljedećim:

NIVO

B2

B2L

- (d) u tabeli modula 5, broj „1“ zamjenjuje se znakom „—“ u podmodulu 5.5(a) za dozvolu kategorije B3;
- (e) u tabeli modula 7B, znak „—“ zamjenjuje se brojem „1“ u podmodulu 7.4 za dozvolu kategorije B3;
- (f) u tabeli modula 7B podmodula 7.10, broj „1“ zamjenjuje se brojem „2“ za dozvolu kategorije B3;
- (g) u tabeli modula 11A podmodula 11.8, u tački (b), broj „1“ zamjenjuje se brojem „2“ za dozvolu kategorije B1.1;
- (h) u tabeli modula 11A, sadržaj prve kolone podmodula 11.16 zamjenjuje se sljedećim:
„11.16 Pneumatika/Vakuum (ATA 36)
Prikaz sistema;

Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski uređaji;
Pumpe za pritisak i vakuum;
Kontrola pritiska;
Distribucija;
Indikacije i upozorenja;
Interfejs sa ostalim sistemima.”;

(i) u tabeli modula 11A, sadržaj prve kolone podmodula 11.20 zamjenjuje se sljedećim:

„11.20 *Sistemi putničke kabine (ATA 44)*

Jedinice i komponente koje su dio sredstava za zabavu putnika i obezbjeđuju komunikaciju u okviru vazduhoplova (Sistem za prenos podataka u putničkoj kabini - *Cabin Intercommunication Data System (CIDS)*) i između stanica putničke kabine i zemaljskih stanica (Mrežni servis putničke kabine - *Cabin Network Service (CNS)*). Uključuju prenos glasa, podataka, muzike i video signala.

CIDS obezbjeđuje vezu između sistema pilotske kabine/kabinskog osoblja i kabinskih sistema. Ovi sistemi podržavaju razmjenu podataka između različitih zamjenjivih jedinica (*Line Replaceable Units (LRU)*) i najčešće se njima upravlja preko panela za kabinsko osoblje.

CNS se najčešće sastoji od servera, koji je povezan, pored ostalog, sa sljedećim sistemima:

- Radio komunikacija i prenos podataka;
- Centralni sistem putničke kabine (*Cabin Core System - CCS*);
- Sistem za zabavu u letu (*In-flight Entertainment System - IFES*);
- Sistem za spoljnu komunikaciju (*External Communication System - ECS*);
- Sistem za memorisanje u putničkoj kabini (*Cabin Mass Memory System - CMMS*);
- Sistem za nadzor putničke kabine (*Cabin Monitoring System - CMS*);
- Razni sistemi putničke kabine (*Miscellaneous Cabin Systems - MCSs*).

Mrežni servis putničke kabine može da sadrži sljedeće funkcije:

- Pristup prepolaznim/polaznim izvještajima;
- Pristup e-mail-u/intranetu/internetu;
- bazu podataka putnika.

(j) u tabeli modula 11B podmodula 11.8, u tački (b), broj „3” zamjenjuje se brojem „2” za dozvolu B1.2;

(k) u tabeli modula 11B, sadržaj prve kolone podmodula 11.16 zamjenjuje se sljedećim:

„11.16 *Pneumatika/Vakuum (ATA 36)*

Prikaz sistema;

Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski uređaji;

Pumpe za pritisak i vakuum;

Kontrola pritiska;

Distribucija;

Indikacije i upozorenja;

Interfejs sa ostalim sistemima.”;

(l) u tabeli modula 12, sadržaj prve kolone podmodula 12.16 zamjenjuje se sljedećim:

„12.16 Pneumatika/Vakuum (ATA 36)

Prikaz sistema;

Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski uređaji;

Pumpe za pritisak i vakuum;

Kontrola pritiska;

Distribucija;

Indikacije i upozorenja;

Interfejs sa ostalim sistemima.”;

(m) modul 13. zamjenjuje se sljedećim:

„MODUL 13 — AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI VAZDUHOPLOVA

	Nivo
	B2
	B2L
13.1 <i>Teorija leta</i>	
(a) <i>Aerodinamika aviona i komande leta</i>	1
Rad i efekti:	
– kontrole po nagibu: krilca i spojleri;	
– kontrole po dubini: krmilo visine, stabilizatori, stabilizatori sa promjenljivim napadnim uglom i kanari;	
– kontrole po pravcu, graničnik kretanja krmila pravca;	
Kontrola preko „elevons“ i „ruddervators“;	
Uređaji za povećanje uzgona, prorezi (<i>slots</i>), pretkrilca (<i>slats</i>), zakrilca (<i>flaps</i>);	
Uređaji za stvaranje otpora, spojleri, uređaji za slom uzgona (<i>lift dumpers</i>), aerodinamičke kočnice;	
Rad i efekat trimera, servo površine, nagib komandnih površina (<i>control surface bias</i>)	
(b) <i>Let na velikim brzinama</i>	1
Brzina zvuka, podzvučni let, okozvučni let, nadzvučni let;	
Mahov broj, kritični Mahov broj.	
(c) <i>Aerodinamika rotirajućeg krila</i>	1
Terminologija;	
Rad i efekti cikličnih i kolektivnih komandi i komandi umanjenja obrtnog momenta.	
13.2 <i>Strukture - opšte</i>	
Osnove struktturnih sistema	1
Identifikacioni sistem zona i stanica	2
Električno povezivanje	2
Odredba o zaštiti od udara groma.	2
13.3 <i>Automatsko letenje (ATA 22)</i>	
(a)	3

		Nivo
		B2
		B2L
	Osnove komandi automatskog letenja uključujući radne principe i važeću terminologiju; Obrada komandnih signala; Režimi rada: kontrola vazduhoplova po visini, nagibu i pravcu; Ublaživači skretanja; Sistemi za povećanje stabilnosti kod helikoptera; Automatska kontrola ravnoteže; Sredstva za navigacijsku vezu auto-pilota;	
	(b)	3
	Sistemi automatske kontrole potiska motora; Sistemi automatskog slijetanja: principi i kategorije, režimi rada, prilaz, ravan poniranja, slijetanje, prekid slijetanja, ekrani sistema i uslovi otkaza.	
13.4	<i>Komunikacija/navigacija (ATA 23/34)</i>	
	(a)	3
	Osnove širenja radiotalasa, antene, prenosne linije, komunikacija, prijemnik i predajnik; Radni principi sljedećih sistema: <ul style="list-style-type: none"> - Komunikacija na vrlo visokoj frekvenciji (VHF); - Komunikacija na visokoj frekvenciji (HF); - Audio; - Predajnik za određivanje mesta nesreće (ELT); - Uređaj za snimanje glasa u kokpitu (CVR); - Neusmjereni radiofar vrlo visoke učestalosti (VOR); - Radiokompas (ADF); - Sistem za instrumentalno slijetanje (ILS); - Sistemi za usmjeravanje leta, oprema za određivanje udaljenosti (DME); - Sistem za usmjeravanje leta (FDS), Oprema za određivanje udaljenosti (DME); - Prostorna navigacija, RNAV sistemi; - Sistem upravljanja letom (FMS); - Sistem satelitske navigacije (GPS), Globalni navigacijski satelitski sistem(GNSS); - Veza podataka. 	
	(b)	3
	<ul style="list-style-type: none"> - ATC transponder, sekundarni nadzorni radar; - Sistem upozoravanja protiv sudara (TCAS); - Meteorološki radar; - Radio visinomjer; - Automatski zavistni nadzor – radiodifuzija (ADS-B). 	
	(c)	3
	<ul style="list-style-type: none"> - Mikrotalalasni system za slijetanje (MLS); - Navigacija vrlo niske frekvencije i hiperbolička navigacija (VLF/Omega); - Doppler navigacija; - Inercijalni navigacioni sistem (INS); - ARINC (<i>Aircraft Radio Incorporated</i>) komunikacija i izvještavanje. 	

		Nivo
		B2
		B2L
13.5	<i>Električna energija (ATA 24)</i>	3
	Ugrađivanje i rad baterija; Proizvodnja jednosmjerne struje (DC); Proizvodnja naizmjениčne struje (AC); Proizvodnja struje u slučaju nužde; Regulacija napona; Raspodjela snage; Inverteri, transformatori, ispravljači; Zaštita strujnih kola; Spoljni/zemaljski izvori napajanja.	
13.6	<i>Oprema i unutrašnje opremanje (ATA 25)</i>	3
	Zahtjevi za elektronsku opremu u slučaju nužde; Oprema za zabavu u kabini.	
13.7	<i>Komande leta (ATA 27)</i>	
(a)	Glavne komande: krilce, krmilo visine, krmilo pravca, spojler; Kontrola balansiranja vazduhoplova; Kontrola aktivnog opterećenja; Uređaji za povećanje uzgona; Smanjenje uzgona, aerodinamičke kočnice; Upравljanje sistemom: ručno, hidraulično, pneumatsko; Vještački osjećaj opterećenja na komandama leta, ublaživač bočnih udara u letu, kontrola u odnosu na Mahov broj, graničnik kormila pravca, osigurači komandnih površina; Sistem zaštite od gubitka uzgona.	2
(b)	Upравljanje sistemom: električno, „fly by wire“.	3
13.8	<i>Instrumenti (ATA 31)</i>	3
	Klasifikacija; Atmosfera; Terminologija; Uredaji i sistemi za mjerjenje pritiska; Pitostatički sistemi; Visinomjeri; Indikatori vertikalne brzine; Brzinomjeri;	

		Nivo
		B2
		B2L
	Mahmetri; Sistemi za obavještavanje/upozoravanje o visini leta; Računari sa vazduhoplovnim podacima; Pneumatski sistemi instrumenata; Uređaji za direktno očitavanje pritiska i temperature; Sistemi indikacije temperature; Sistemi indikacije količine goriva; Principi žiroskopa; Vještački horizonti; Indikatori klizanja; Žirodirekcionali; Sistemi upozoravanja za približavanje zemlji (GPWS); Kompasni sistemi; Sistemi snimanja podataka leta (FDR); Elektronski sistemi instrumenata leta (EFIS); Instrumentalni sistem za upozoravanje uključujući glavni sistem za upozoravanje i centralne panele za upozoravanje; Sistemi upozorenja gubitka uzgona i sistemi indikacije napadnog ugla; Mjerenje i indikacija vibracija; Staklena pilotska kabina (<i>Glass cockpit</i>).	
13.9	<i>Svjetla (ATA 33)</i> Spoljna: navigacija, slijetanje, taksiranje, led; Unutrašnja: kabina, kokpit, prtljažni prostor; U slučaju nužde.	3
13.10	<i>Ugrađeni sistem za održavanje (ATA 45)</i> Centralni kompjuteri za održavanje; Sistem za unos podataka; Sistem elektronske biblioteke; Sistem za štampanje; Sistem nadzora strukture (nadzor tolerisanog oštećenja).	3
13.11	<i>Klimatizacija i presurizacija kabine (ATA 21)</i>	
13.11.1	<i>Dovod vazduha</i> Izvori dovoda vazduha uključujući i ispust na motoru, APU i zemaljski uređaj;	2
13.11.2	<i>Klimatizacija</i> Sistemi klimatizacije;	2

	Nivo
	B2
	B2L
Uređaji za kruženje vazduha i pare;	3
Sistemi razvođenja;	1
Sistem za kontrolu protoka, temperature i vlažnosti.	3
13.11.3 <i>Presurizacija</i>	3
Sistemi za presurizaciju;	
Kontrola i indikacija uključujući kontrolne i sigurnosne ventile;	
Kontrolori pritiska u kabini.	
13.11.4 <i>Sigurnosni i upozoravajući uređaji</i>	3
Zaštitni i upozoravajući uređaji.	
13.12 <i>Zaštita od požara (ATA 26)</i>	
(a)	3
Detekcija dima i požara i sistemi za upozoravanje;	
Sistemi za gašenje požara;	
Testiranja sistema.	
(b)	1
Prenosni uređaji za gašenje požara.	
13.13 <i>Gorivni sistemi (ATA 28)</i>	
Prikaz sistema;	1
Rezervoari goriva;	1
Sistemi dovoda;	1
Ispuštanje u letu, ventilacija, dreniranje;	1
Unakrsno napajanje i transfer;	2
Indikacije i upozorenja;	3
Dopunjavanje i pražnjenje;	2
Sistemi uzdužnog balansiranja količine goriva.	3
13.14 <i>Hidraulični pogon (ATA 29)</i>	
Prikaz sistema;	1
Hidraulični fluidi;	1
Hidraulični rezervoari i akumulatori;	1
Generisanje pritiska: električni, mehanički, pneumatski;	3
Generisanje pritiska u slučaju nužde;	3
Filteri;	1
Kontrola pritiska;	3
Raspodjela snage;	1
Indikacije i sistemi upozoravanja;	3
Veza s drugim sistemima.	3

		Nivo
		B2
		B2L
13.15	<i>Zaštita od leda i kiše (ATA 30)</i>	
	Formiranje leda, vrste leda i otkrivanje leda;	2
	Sistemi protiv zaledivanja: električni, toplovazdušni i hemijski;	2
	Sistemi za odleđivanje: električni, toplovazdušni, pneumatski, hemijski;	3
	Zaštita od kiše i odstranjivanje kiše;	1
	Grijanje pitot cijevi i odvoda;	3
	Sistemi brisača.	1
13.16	<i>Stajni trap (ATA 32)</i>	
	Konstrukcija, ublažavanje udara;	1
	Sistem za izvlačenje i uvlačenje: standardan i u slučaju nužde;	3
	Indikacije i upozorenja;	3
	Točkovi, kočnice, sistem protiv blokiranja i sistemi automatskog kočenja;	3
	Gume;	1
	Upravljanje;	3
	Raspoznavanje zemlja-vazduh (<i>Air-ground sensing</i>).	3
13.17	<i>Kiseonik (ATA 35)</i>	
	Prikaz sistema: kokpit, kabina;	3
	Izvori, skladištenje, punjenje i distribucija;	3
	Regulacija dovoda;	3
	Indikacije i upozorenja.	3
13.18	<i>Pneumatika/vakuum (ATA 36)</i>	
	Prikaz sistema;	2
	Izvori: motor/APU, kompresori, rezervoari, zemaljski uređaji;	2
	Kontrola pritiska;	3
	Distribucija;	1
	Indikacije i upozorenja;	3
	Veze sa ostalim sistemima.	3
13.19	<i>Voda/otpad (ATA 38)</i>	2
	Prikaz vodovodnog sistema, dovod, distribucija, servisiranje i ispuštanje;	
	Prikaz sistema toaleta, ispiranje i servisiranje.	
13.20	<i>Modularna integrisana avionika (ATA 42)</i>	3
	Centralni sistem (<i>core system</i>);	
	Mrežne komponente.	
	<i>Napomena: Funkcije koje mogu da budu tipično integrisane u module Modularne integrisane avionike (IMA) su, između ostalog:</i>	
	<ul style="list-style-type: none"> - upravljanje otpuštanjem; - kontrola pritiska vazduha; 	

	Nivo
	B2
	B2L
<ul style="list-style-type: none"> - ventilacija i kontrola vazduha; - kontrola ventilacije avionike i pilotske kabine, kontrola temperature; - komunikacija sa kontrolom leta; - komunikacioni ruter avionike; - upravljanje električnim opterećenjem; - praćenje prekidača, električni sistem ugrađene opreme za testiranje (BITE); - upravljanje gorivom; - kontrola kočenja; - kontrola upravljanjem; - izvlačenje i uvlačenje stajnog trapa; - pokazivanja pritisaka u gumama; - praćenje temperature kočnica. 	
13.21 Ssistemi putničke kabine (ATA 44)	3
<p>Jedinice i komponente koje su dio sredstava za zabavu putnika i obezbeđuju komunikaciju u okviru vazduhoplova (Sistem za prenos podataka u putničkoj kabini - <i>Cabin Intercommunication Data System</i> (CIDS)) i između stanica putničke kabine i zemaljskih stanica (Mrežni servis putničke kabine - <i>Cabin Network Service</i> (CNS)). Uključuju prenos glasa, podataka, muzike i video signala.</p> <p>CIDS obezbeđuje vezu između sistema pilotske kabine/kabinskog osoblja i putničke kabine. Ovi sistemi podržavaju razmjenu podataka između različitih zamjenjivih jedinica (<i>Line Replaceable Units</i> (LRU)) i najčešće se koriste preko panela za kabinsko osoblje (FAP).</p> <p>Mrežni servis putničke kabine (<i>Cabin Network Service</i>) se sastoji od servera, koji je, između ostalog, povezan sa sljedećim sistemima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Radio komunikacija i prenos podataka; - Centralni sistem putničke kabine (<i>Cabin Core System</i> - CCS); - Sistem za zabavu u letu (<i>In-flight Entertainment System</i> - IFES); - Sistem za spoljnu komunikaciju (<i>External Communication System</i> - ECS); - Memorijski sistem mase u putničkoj kabini (<i>Cabin Mass Memory System</i> - CMMS); - Sistem za nadzor putničke kabine (<i>Cabin Monitoring System</i> - CMS); - Ostali sistemi putničke kabine (<i>Miscellaneous Cabin Systems</i> - MCSs); <p>Mrežni servis putničke kabine može da sadrži sljedeće funkcije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pristup prepolaznim/polaznim izvještajima; - Pristup e-mail-u/intranetu/internetu; - Bazu podataka putnika. 	
13.22 Informacioni sistemi (ATA46)	3
<p>Jedinice i komponente koje su dio sredstava za skladištenje, ažuriranje i preuzimanje digitalnih informacija koje su tradicionalno dostavljane na papiru, mikrofilmu ili mikrofišu. Ovo uključuje jedinice koje služe za skladištenje informacija i za funkcije pronalaženja kao što su uređaji za skladištenje i upravljač elektronske biblioteke, ali ne uključuje jedinice ili komponente koje su instalirane za druge namjene i koje se dijele sa drugim sistemima, kao što je štampač u</p>	

	Nivo
	B2
	B2L
pilotskoj kabini ili ekran za opštu upotrebu. Tipični primjeri obuhvataju:	
<ul style="list-style-type: none"> - sisteme upravljanja vazdušnim saobraćajem i informacijama i sisteme mrežnog servera; - Sistem za opšte informacije vazduhoplova; - Sistem za informacije o pilotskoj kabini; - Sistem za informacije o održavanju; - Sistem za informacije o putničkoj kabini; - Ostali sistemi za informacije.” 	

(21) Dodatak II. mijenja se kako slijedi:

(a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„*Dodatak II*

**Standard ispita osnovnog znanja
(osim za dozvolu kategorije L)”;**

(b) u tačkama 2.2.1. do 2.2.10., riječi „Kategorija B2” zamjenjuju se riječima „Kategorija B2 i B2L”;

(c) tačke 2.2.13 i 2.2.14 zamjenjuju se sljedećim:

„2.13. MODUL 13 — AERODINAMIKA, STRUKTURE I SISTEMI VAZDUHOPLOVA

Kategorija B2 – 180 pitanja sa više ponuđenih odgovora i 0 pitanja na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopušteno vrijeme je 225 minuta. Pitanja, kao i dopušteno vrijeme može biti po potrebi podijeljeno u dva ispita.

Kategorija B2L:

Ovlašćenje za sistem	Broj pitanja sa više ponuđenih odgovora	Dopušteno vrijeme (minuti)
Osnovni zahtjevi (Podmoduli 13.1, 13.2, 13.5 i 13.9)	28	35
COM/NAV (Podmodul 13.4(a))	24	30
Instrumenti (Podmodul 13.8)	20	25
Automatsko letenje (Podmoduli 13.3(a) i 13.7)	28	35
Nadzor (Podmodul 13.4(b))	8	10
Sistemi zmaja vazduhoplova (Podmoduli 13.11 do 13.18)	32	40

2.14. MODUL 14 – POGON

Kategorije B2 i B2L: 24 pitanja sa više ponuđenig odgovora i 0 pitanja na koje se zahtijeva opisni odgovor. Dopushteno vrijeme je 30 minuta.

NAPOMENA: Ispit za modul 14 kategorije B2L primjenjuje se samo na ovlašćenja za „Instrumente” i „Sisteme zmaja vazduhoplova.”;

(22) Dodatak III mijenja se kako slijedi:

(a) u tački 1.(a), podtačka (ii) zamjenjuje se sljedećim:

„(ii) Usaglašene su, osim ukoliko nije drugačije dozvoljeno na osnovu obuke o razlikama navedenoj u tački (c), sa standardom navedenim u tački 3.1 ovog Dodatka i, ako su raspoloživi, sa relevantnim elementima definisanim u obaveznom dijelu podataka o operativnoj prikladnosti uspostavljenih u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012.”

(b) u tački 1.(b) podtačka (ii) zamjenjuje se sljedećim:

„(ii) Usaglašene su, osim ukoliko nije drugačije dozvoljeno na osnovu obuke o razlikama navedenoj u tački (c), sa standardom navedenim u tački 3.2 ovog Dodatka i, ako su raspoloživi, sa relevantnim elementima definisanim u obaveznom dijelu podataka o operativnoj prikladnosti uspostavljenih u skladu sa Uredbom (EU) br. 748/2012.”

(c) u tački 3.1(c), napomene u tabeli zamjenjuju se sljedećim:

„(1) Za nepresurizovane klipne avione do 2000 kg i manje MTOM, minimalno trajanje može da bude smanjeno za 50%.

(2) Za helikoptere iz grupe 2 (definisano u tački 66.A.5), minimalno trajanje može da bude smanjeno za 30%;”;

(d) u tački 3.1(e), nivo obuke za sistem zmaja 21A „Dovod vazduha”, koji odgovara koloni „Turbinski helikopteri”, zamjenjuje se sljedećim:

„3	1”;
----	-----

(e) u tački 3.1(e), nivo obuke za sistem zmaja 31A „Sistemi instrumenata”, koji odgovara koloni „Klipni helikopteri”, zamjenjuje se sljedećim:

„3	1”;
----	-----

(23) Dodatak IV zamjenjuje se sljedećim:

„*Dodatak IV*

Zahtijevano iskustvo za promjenu Dio-66 dozvole za održavanje vazduhoplova

Donja tabela prikazuje zahtijevano iskustvo potrebno za promjenu dozvole za održavanje vazduhoplova uključivanjem dodatne osnovne kategorije ili potkategorije u Dio-66 dozvolu.

Iskustvo mora da bude pratično iskustvo u održavanju na vazduhoplovu u operacijama i u potkategoriji na koju se odnosi zahtjev.

Zahtijevano iskustvo smanjuje se za 50% ako podnositelj zahtjeva ima završen kurs koji je odobren u skladu sa Dijelom-147 i koji je relevantan za traženu potkategoriju.

u: iz:	A1	A2	A3	A4	B1.1	B1.2	B1.3	B1.4	B2	B2L	B3
A1	–	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	1 godina	6 mjeseci
A2	6 mjeseci	–	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	1 godina	6 mjeseci
A3	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	1 godina
A4	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	2 godine	1 godina	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	1 godina
B1.1	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	1 godina	1 godina	6 mjeseci
B1.2	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	–	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	Ništa
B1.3	6 mjeseci	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	–	6 mjeseci	1 godina	1 godina	6 mjeseci
B1.4	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	Ništa	2 godine	6 mjeseci	2 godine	–	2 godine	1 godina	6 mjeseci
B2	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	1 godina	1 godina	1 godina	1 godina	–	–	1 godina
B2L	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	6 mjeseci	1 godina	1 godina	1 godina	1 godina	1 godina	–	1 godina
B3	6 mjeseci	Ništa	6 mjeseci	6 mjeseci	2 godine	6 mjeseci	2 godine	1 godina	2 godine	1 godina	–“;

(24) Dodatak V zamjenjuje se sljedećim:

„Dodatak V

Obrazac zahtjeva – EASA obrazac 19

1. Ovaj Dodatak sadrži primjer obrasca zahtjeva za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio-66).
2. Nadležne vlasti države članice mogu da prilagode EASA obrazac 19 samo tako da on obuhvati dodatne podatke koji su potrebni ako nacionalni zahtjevi dopuštaju ili zahtijevaju da se dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio-66) koristi izvan zahtjeva Aneksa I (Dio-M) i Aneksa II (Dio-145).

ZAHTJEV ZA PRVO IZDAVANJE / PROMJENU / PRODUŽENJE DIO-66 DOZVOLE ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA <i>APPLICATION FOR INITIAL / AMENDMENT / RENEWAL OF PART-66</i> <i>AIRCRAFT MAINTENANCE LICENCE (AML)</i>	EASA obrazac 19 EASA Form 19
--	---------------------------------

PODACI O PODNOSIOCU ZAHTJEVA / APPLICANT DETAILS:

Ime i prezime / Name: _____

Adresa: _____
Address: _____

Tel: _____ E-mail: _____

Državljanstvo: _____ Datum i mjesto rođenja: _____

Nationality: _____ Date and Place of Birth: _____

PODACI O DIO 66 DOZVOLI (ako je primjenjivo) / PART 66 AML DETAILS (if applicable):

Broj dozvole: / Licence No: _____ Datum izdavanja / Date of Issue: _____

PODACI O POSLODAVCU / EMPLOYER'S DETAILS:

Naziv / Name: _____

Adresa: _____
Address: _____

Broj odobrenja organizacije za održavanje
Maintenance Organisation Approval Ref.

Tel: _____ Fax: _____

ZAHTJEV ZA / APPLICATION FOR: (Označi odgovarajuće polje(a) / Tick relevant box(es))

Prvo izdavanje dozvole Initial AML	☐	Promjenu dozvole Amendment of AML		☐	Produženje dozvole Renewal of AML		☐
(Pot)kategorije / (Sub)categories		A	B1	B2	B2L	B3	C
Turbinski avioni / Aeroplane Turbine	☐	☐					
Klipni avioni / Aeroplane Piston	☐	☐					
Turbinski helikopteri / Helicopter Turbine	☐	☐					
Klipni helikopteri / Helicopter Piston	☐	☐					
Avionika / Avionics				☐	☐	Poglądati ovlašćenja za sistem niže See system ratings below	
Nepresurizovani klipni avioni čija je MTOM 2t i manja Piston engine non-pressurised aeroplanes of MTOM of 2t and below					☐		
Veliki vazduhoplovi / Large aircraft					☐		
Vazduhoplovi koji nisu veliki vazduhoplovi Aircraft other than large aircraft					☐		

Ovlašćenja za sistem za B2L dozvolu: / System ratings for B2L licence:

1. Automatsko letenje / autoflight	☐	
2. Instrumenti / instruments	☐	
3. Komunikacija/navigacija / com/nav	☐	
4. Nadzor / surveillance	☐	
5. Sistemi zmaja vazduhoplova / airframe systems	☐	

Podkategorije L dozvole: / L-licence subcategories:

L1C: Kompozitne jedrilice / Composite sailplanes	☐
L1: Jedrilice / Sailplanes	☐
L2C: Kompozitni motome jedrilice i ELA1 avioni / Composite powered sailplanes and composite ELA1 aeroplanes	☐
L2: Motorne jedrilice i ELA1 avioni / Powered sailplanes and ELA1 aeroplanes	☐
L3H: Toplovazdušni baloni / Hot-air balloons	☐
L3G: Plinski baloni / Gas balloons	☐
L4H: Toplovazdušni vazdušni brodovi / Hot-air airship	☐
L4G: ELA2 plinski vazdušni brodovi / ELA2 gas airships	☐
L5: Plinski vazdušni brodovi koji nisu ELA2 / Gas airships other than ELA2	☐

Upis tipa / upis ovlašćenja / uklanjanje ograničenja (ako je primjenjivo):

Type endorsements/rating endorsement/limitation removal (if applicable):

_____

Tražim da mi se po prvi put izda/promijeni/produži Dio-66 dozvola za održavanje vazduhoplova, kao što je naznačeno, i potvrđujem da su podaci u ovom zahtjevu tačni u trenutku podnošenja.

I wish to apply for initial/amendment of/renewal of Part-66 AML, as indicated, and confirm that the information contained in this form was correct at the time of application.

Potvrđujem da / I herewith confirm that:

1. Ne posjedujem Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova izdatu od neke druge države članice;

I am not holding any Part-66 AML issued in another Member State;

2. Nisam podnio zahtjev za Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova ni u jednoj drugoj državi članici;

I have not applied for any Part-66 AML in another Member State; and

3. Nikada nisam posjedovao Dio-66 dozvolu za održavanje vazduhoplova izdatu od neke druge države članice koja je ukinuta ili suspendovana od bilo koje druge države članice.

I never had a Part-66 AML issued in another Member State which was revoked or suspended in any other Member State.

Takođe sam svjestan da bilo koji netačan podatak može da za posljedicu ima neizdavanje Dio-66 dozvole za održavanje vazduhoplova.

I also understand that any incorrect information could disqualify me from holding a Part-66 AML.

Potpis:

Signed:

Ime i prezime:

Name:

Datum:

Date:

Tražim sljedeće kredite (ako je primjenjivo):

I wish to claim the following credits (if applicable):

Krediti za iskustvo iz Dio-147 obuke

Experience credit for Part-147 training

Ispitni krediti za ekvivalentna svjedočanstva o zavšenim ispitima

Examination credit for equivalent exam certificates

Molimo Vas da priložite sva odgovarajuća uvjerenja

Please enclose all relevant certificates

Preporuka (ukoliko je primjenjivo): Ovim se potvrđuje da je podnosioc zahtjeva ispunio zahtjeve u pogledu znanja i iskustva iz dijela 66 i preoručuje se nadležnom organu da izda ili da upiše u dozvolu za održavanje vazduhoplova po dijelu 66.

Recommendation (if applicable): It is hereby certified that the applicant has met the relevant Part 66 maintenance knowledge and experience requirements and it is recommended that the competent authority grants or endorses the Part-66 AML

Potpis:

Signed:

Naziv:

Name:

Radno mjesto:

Datum:

Position:

Date:

Obrazac 19 izdanje 5

(Istovjetan sa EASA FORM 19 Issue 5)"

(25) Dodatak VI mijenja se kako slijedi:

(a) naslov se zamjenjuje sljedećim:

„Dodatak VI – Dozvola za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio-66) – EASA Obrazac 26”.

(b) na početku Dodatka VI i prije postojećeg EASA obrasca 26 umeće se sljedeći tekst:

1. Primjer obrasca dozvole za održavanje vazduhoplova iz Aneksa III (Dio 66) priložen je dalje u tekstu.
2. Dokument se štampa na priloženom standardizovanom obrascu koji može da se smanji da bi se omogućila njegova izrada na računaru. Kada se veličina smanji, mora da se vodi računa o tome da ostane dovoljno prostora na mjestima koja su namijenjena za službene žigove ili pečate. Računarski izrađeni dokumenti ne moraju da sadrže sve rubrike ako u konkretnom slučaju bilo koja rubrika ostaje prazna sve dok dokument jasno može da se prepozna kao dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio 66).
3. Dokument može da bude popunjena engleskom jeziku ili na službenom jeziku države članice nadležnih vlasti. Ako je popunjena na službenom jeziku države članice nadležnih vlasti, prilaže se i primjerak na engleskom jeziku za svakog imaoča dozvole koji treba da je kortisti van države članice kako bi se obezbijedilo razumijevanje potrebno za uzajamno priznavanje dozvola.
4. Svaki imalac dozvole mora da ima jedinstveni broj dozvole zasnovan na nacionalnom identifikatoru i alfa-numeričkoj oznaci.
5. Stranice u dokumentu mogu da imaju drugačiji redoslijed od ovog koji je dat u primjerku i nema potrebe da se unose bilo kakve crte za odvajanje sve dok su podaci koji su sadržani u dokumentu tako postavljeni da se prikaz svake stranice jasno poistovjećuje sa obrascem dozvole za održavanje vazduhoplova koji je ovdje priložen.
6. Dokument pripremaju nadležne vlasti. Međutim, može ga pripremiti i bilo koja organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145), ako su nadležne vlasti saglasne sa tim i pod uslovom da se priprema sprovodi u skladu sa procedurom koja je utvrđena u priručniku organizacije za održavanje iz tačke 145.A.70 Aneksa II (Dio-145). U svim slučajevima dokument izdaju nadležne vlasti države članice.
7. Pripremu bilo kakve promjene postojeće dozvole za održavanje vazduhoplova izvršavaju nadležne vlasti države članice. Međutim, može je pripremiti i bilo koja organizacija za održavanje odobrena u skladu sa Aneksom II (Dio-145), ako su nadležne vlasti saglasne sa tim i pod uslovom da se priprema sprovodi u skladu sa procedurom koja je utvrđena u priručniku organizacije za održavanje iz tačke 145.A.70 Aneksa II (Dio-145). U svim slučajevima dokument mijenjaju nadležne vlasti države članice.
8. Imalac dozvole za održavanje vazduhoplova mora da je čuva u dobrom stanju i on je odgovoran da se u dozvolu ne upisuje ništa neovlašćeno. U slučaju neusaglašenosti sa tačkom 8 dokument može postati nevažeći ili da dovede da imalac ostane bez certifikacionih prava. Protiv njega može i da se pokrene postupak pred nadležnim sudom prema nacionalnim propisima.
9. Dozvola za održavanje vazduhoplova izdata u skladu sa Aneksom III (Dio-66) priznata je u svim državama članicama i za rad u drugoj državi članici nije potrebna zamjena dokumenta.
10. Dodatak EASA obrascu 26 nije obavezan i može da se koristi samo da bi se unijela nacionalna prava, ako su takva prava obuhvaćena nacionalnom regulativom van okvira Aneksa III (Dio-66).
11. Nadležne vlasti države članice mogu da odluče da ne izdaju stranicu koja sadrži ovlašćenje za tip vazduhoplova sve dok ne bude potreban upis prvog ovlašćenja za tip, i možda će biti potrebno da izdaju više od jedne stranice koja sadrži ovlašćenje za tip vazduhoplova u zavisnosti od broja ovlašćenja za tip koje treba navesti.

12. Bez obzira na tačku 11, svaka izdata stranica mora da bude u formatu datog primjera, kao i da sadrži konkretnе podatke koji su za nju namijenjeni.
13. Na dozvoli za održavanje vazduhoplova će jasno biti naznačeno da su ograničenja izuzećа od certifikacionih prava. Kada ne postoje nikakva važećа ograničenja, stranica OGRANIČENJA/LIMITATIONS izdaje se sa navodom „Bez ograničenja / No limitations“.
14. Ako se za izdavanje dozvole za održavanje vazduhoplova koristi obrazac koji je prethodno odštampan, svaka rubrika za bilo koju kategoriju, potkategoriju ili ovlašćenje za tip koja ne sadrži upisano ovlašćenje mora da se označi i time pokaže da lice nema to ovlašćenje.

(c) Obrazac 26 zamjenjuje se sljedećim:

 MONTENEGRO CIVIL AVIATION AGENCY						
II. Dio-66 <i>Part-66</i>						
DOZVOLA ZA ODRŽAVANJE VAZDUHOPLOVA AIRCRAFT MAINTENANCE LICENCE						
III. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="padding: 2px;">Broj dozvole:</td> <td style="padding: 2px;">ME.66.[XXXX]</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="height: 40px;"></td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="height: 40px;"></td> </tr> </table>	Broj dozvole:	ME.66.[XXXX]				
Broj dozvole:	ME.66.[XXXX]					
<small>EASA obrazac 26 izdanje 5 EASA Form 26 Issue 5</small>						

IVa.	Prezime i ime imaoца <i>Full name of holder</i>
IVb.	Datum i mjesto rođenja <i>Date and place of birth</i>
V.	Adresa imaoца <i>Address of holder</i>
VI.	Državljanstvo imaoца <i>Nationality of holder</i>
VII.	Potpis imaoца <i>Signature of holder</i>
III.	Broj dozvole: <i>Licence No:</i>

VIII. USLOVI <i>CONDITIONS:</i>	
<p>Dozvolu imalač dozvole mora da potpiše i da uz nju ima ličnu ispravu sa fotografijom. <i>This licence shall be signed by the holder and be accompanied by an identity document containing a photograph of the licence holder.</i></p>	
<p>Samo ovlašćenje za kategoriju upisano na stranicu(ama) sa naslovom „DIO-66 KATEGORIJE“ ne daje pravo imaoču dozvole da izdaje uvjerenje o spremnosti za upotrebu vazduhoplova. <i>Endorsement of any categories on the page(s) entitled 'PART-66 CATEGORIES' only does not permit the holder to issue a certificate of release to service for an aircraft.</i></p>	
<p>Ova dozvola sa upisanim ovlašćenjem za vazduhoplove zadovoljava namjeru ICAO Aneks-a 1. <i>This licence, when endorsed with an aircraft rating, meets the intent of ICAO Annex 1.</i></p>	
<p>Prava ovog imaoča dozvole propisana su Uredbom (EU) br. 1321/2014 o naročitoj vrijednosti Aneksom III (Dio-66). <i>The privileges of this licence holder are prescribed by Regulation (EU) No 1321/2014 and, in particular, its Annex III (Part-66) thereto.</i></p>	
<p>Ova dozvola važi do datuma koji je naveden na stranici sa ograničenjima, ako prethodno nije suspendovana ili ukinuta. <i>This licence remains valid until the date specified on the limitation page unless previously suspended or revoked.</i></p>	
<p>Prava iz ove dozvole mogu se koristiti samo ako imalač dozvole ima najmanje šest mjeseci iskustva u održavanju vazduhoplova u posljednjih dvije godine u skladu sa pravima iz dozvole, ili ako je ispunio uslove za sticanje odgovarajućih prava. <i>The privileges of this licence may not be exercised unless in the preceding two-year period, the holder had either six months of maintenance experience in accordance with the privileges granted by the licence, or met the provisions for the issue of the appropriate privileges.</i></p>	
III.	Broj dozvole: <i>Licence No:</i>

IX. DIO 66 KATEGORIJE <i>PART-66 CATEGORIES</i>	
VAŽNOST: <i>VALIDITY:</i>	A B1 B2 B2L B3 L C
Turbinski avioni <i>Aeroplanes Turbine</i>	n/a n/a n/a n/a
Klipni avioni <i>Aeroplanes Piston</i>	n/a n/a n/a n/a
Turbinski helikopteri <i>Helicopters Turbine</i>	n/a n/a n/a n/a
Klipni helikopteri <i>Helicopters Piston</i>	n/a n/a n/a n/a
Avionika <i>Avionics</i>	n/a n/a n/a n/a
Kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon <i>Complex motor-powered aircraft</i>	n/a n/a n/a n/a n/a
Vazduhoplovi koji nisu kompleksni vazduhoplovi na motorni pogon <i>Aircraft other than complex motor-powered aircraft</i>	n/a n/a n/a n/a n/a
Jedrilice, motorne jedrilice, ELA1 avioni, baloni i vazdušni brodovi <i>Sailplanes, powered sailplanes, ELA1 aeroplanes, balloons and airships</i>	n/a n/a n/a n/a n/a
Nepresurizovani klipni avioni čija je MTOM 2000 kg i manja <i>Piston-engine non pressurized aeroplanes of 2000 kg MTOM and below</i>	n/a n/a n/a n/a n/a
X. Datum i potpis ovlašćenog lica <i>Signature of issuing officer & date</i>	
XI. Pečat ili žig izdavaoca dozvole <i>Seal or stamp of issuing authority</i>	
III.	Broj dozvole: <i>Licence No:</i>

XII. DIO 66 OVLAŠĆENJA PART-66 RATINGS		
Ovlašćenje za vazduhoplov/sistem <i>Aircraft rating/System ratings</i>	Kategorija <i>Category/Subcategory</i>	Pečat i datum <i>Stamp & Date</i>
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>		

XIII. DIO 66 OGRANIČENJA PART-66 LIMITATIONS		
Važi do: <i>Valid until:</i>		
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>		

Dodatak EASA obrascu 26 Annex to EASA Form 26		
XIV.	NACIONALNA PRAVA koja nisu obuhvaćena Dijelom 66, u skladu sa propisima kojim se uređuje civilno vazduhoplovstvo (Važe samo u Crnoj Gori) <i>NATIONAL PRIVILEGES outside the scope of Part-66, in accordance with National Legislation (Valid only in Montenegro)</i>	
	Pečat i datum <i>Official stamp& date</i>	
III. Broj dozvole: <i>Licence No:</i>		

(26) dodaju se sljedeći Dodaci VII i VIII:

„Dodatak VII

Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije L

Definicije različitih nivoa znanja koje se zahtijevaju ovim Dodatkom jednake su onima koje su navedene u tački 1 Dodatka I Aneksa III (Dio-66).

NAMJERNO OSTAVLJENO PRAZNO

INTENTIONALLY LEFT BLANK

Potkategorija	Moduli traženi za svaku potkategoriju (vidjeti tabelu nastavnog programa u nastavku)
L1C: kompozitne jedrilice	1L, 2L, 3L, 5L, 7L i 12L
L1: jedrilice	1L, 2L, 3L, 4L, 5L, 6L, 7L i 12L
L2C: kompozitne motorne jedrilice i kompozitni ELA1 avioni	1L, 2L, 3L, 5L, 7L, 8L i 12L
L2: motorne jedrilice i ELA1 avioni	1L, 2L, 3L, 4L, 5L, 6L, 7L, 8L i 12L
L3H: toplo vazdušni baloni	1L, 2L, 3L, 9L i 12L
L3G: plinski baloni	1L, 2L, 3L, 10L i 12L
L4H: toplo vazdušni vazdušni brodovi	1L, 2L, 3L, 8L, 9L, 11L i 12L
L4G: ELA2 plinski vazdušni brodovi	1L, 2L, 3L, 8L, 10L, 11L i 12L
L5: plinski vazdušni brodovi iznad ELA2	Zahtjevi u pogledu osnovnog znanja za bilo koju potkategoriju B1 plus 8L (za B1.1 i B1.3), 10L, 11L i 12L

SADRŽAJ:

Oznaka modula

- 1L „Osnovno znanje”
- 2L „Ljudski faktori”
- 3L „Vazduhoplovni propisi”
- 4L „Zmaj drveni/sa metalnim cijevima i platnom”
- 5L „Kompozitni zmaj”
- 6L „Metalni zmaj”
- 7L „Zmaj opšte”
- 8L „Pogonska grupa”
- 9L „Toplovazdušni balon/vazdušni brod”
- 10L „Plinski balon/vazdušni brod (slobodni/vezani) ”
- 11L „Toplovazdušni/plinski vazdušni brodovi”
- 12L „Radio komunikacije/ELT/Transponder/Instrumenti”

MODUL 1L — OSNOVNO ZNANJE

	Nivo
1L.1 Teorija leta Aritmetika	1

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Aritmetički termini i oznake; — Metode množenja i dijeljenja; — Razlomci i decimalni brojevi; — Činioci i sadržaoci; — Mase, faktori mjerena i konverzije; — Količnik i proporcija; — Srednje vrijednosti i procenti; — Površine i zapremine, kvadratni i kubni stepen, kvadratni i kubni korijeni <p>Algebra</p> <ul style="list-style-type: none"> — Izračunavanje jednostavnih algebarskih izraza: sabiranje, oduzimanje, množenje i dijeljenje; — Upotreba zagrada; — Jednostavni algebarski razlomci. <p>Geometrija</p> <ul style="list-style-type: none"> — Jednostavni geometrijski oblici; — Grafički prikaz: vrsta i upotreba grafičkih prikaza. 	
1L.2 Fizika	1
Materija	
<ul style="list-style-type: none"> — Priroda materije: hemijski elementi; — Hemijska jedinjenja; — Agregatna stanja: čvrsto, tečno i gasovito; — Promjene agregatnih stanja. 	
Mehanika	
<ul style="list-style-type: none"> — Sile, momenti i spregovi, vektorski prikaz; — Težište; — Istezanje, kompresija, smicanje i uvijanje; — Svojstva i osobine čvrstih tijela, tečnosti i gasova. 	
Temperatura	
<ul style="list-style-type: none"> — Termometri i temperaturne skale: Celzijus, Farenhajt i Kelvin; — Definicija topote. 	
1L.3 Elektrotehnika	1
Kola jednosmjerne struje	
<ul style="list-style-type: none"> — Omov zakon, Kirhofova pravila napona i struje — Značaj unutrašnjeg otpora u izvoru napajanja; — Otpor/otpornik, — Načini identifikacije otpornika različitom kombinacijom boja, veličine i tolerancije, prioritetne veličine, procjena potrošnje u vatima; — Otpornici u rednoj i paralelnoj vezi. 	
1L.4 Aerodinamika/aerostatika	1

	Nivo
<p>Međunarodna standardna atmosfera (International Standard Atmosphere - ISA), primjena u aerodinamici i aerostatiki.</p> <p>Aerodinamika</p> <ul style="list-style-type: none"> — Strujanje vazduha oko tijela; — Granični sloj, laminarno i turbulentno strujanje; — Potisak, težina, aerodinamična rezultanta; — Stvaranje uzgona i otpora: napadni ugao, polarna kriva, gubitak uzgona. <p>Aerostatika</p> <p>Uticaj na kupole, uticaj vjetra, uticaji nadmorske visine i temperature.</p>	2

MODUL 2L — LJUDSKI FAKTORI

	Nivo
2L.1 Teorija leta	1
<ul style="list-style-type: none"> — Neophodnost uzimanja u obzir ljudskih faktora, — Nezgode koje mogu da se pripisu ljudskim faktorima/ljudskim greškama; — „Marfijev” zakon. 	
2L.2 Ljudske sposobnosti i ograničenja Vid, sluh, obrada podataka, pažnja i zapažanje, pamćenje.	1
2L.3 Socijalna psihologija Odgovornost, motivacija, pritisak suparništva, timski rad.	1
2L.4 Faktori koji utiču na izvršenje rada Kondicija/zdravlje, stres, spavanje, zamor, alkohol, ljekovi i zloupotreba ljekova.	1
2L.5 Fizičko okruženje Radno okruženje (klima, buka, osvjetljenje).	1

MODUL 3L — VAZDUHOPLOVNI PROPISI

	Nivo
3L.1 Regulatorni okvir	1
<ul style="list-style-type: none"> — Uloga Evropske komisije, EASA-e i nacionalnih vazduhoplovnih vlasti (NAA), — Primjenljivi djelovi Dijela M i Dijela 66. 	
3L.2 Popravke i modifikacije	2

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Odobravanje izmjena (popravke i modifikacije); — Standardne izmjene i standardne popravke. 	
3L.3 Podaci o održavanju <ul style="list-style-type: none"> — Nalozi za plovidbenost (AD), Uputstva za kontinuiranu plovidbenost (ICA) (AMM, IPC itd.); — Letački priručnik; — Evidencija o održavanju. 	2

MODUL 4L — ZMAJ – DRVENI / SA METALNIM CIJEVIMA I PLATNOM

	Nivo
4L.1 Zmaj – drveni/kombinacija metalnih cijevi i platna <ul style="list-style-type: none"> — Drvo, šperploča, ljepila, zaštita, električni vodovi, svojstva, mašinska obrada; — Presvlake (materijali za oblaganje, ljepila i sredstva za završnu obradu; prirodni i sintetički materijali za oblaganje i ljepila); — Procesi farbanja, sastavljanja i popravki; — Prepoznavanje oštećenja od preopterećenja drvene konstrukcije/konstrukcije sa metalnim cijevima i platnom; — Propadanje drvenih komponenti i presvlaka; — Ispitivanje napuknuća (optičkim postupkom, npr. lupom) metalnih komponenti. Korozija i metode za sprečavanje korozije. Zaštita na radu i zaštita od požara. 	2
4L.2 Materijali <ul style="list-style-type: none"> — Vrste drveta, stabilnost i svojstva pri mašinskoj obradi; — Čelične cijevi i spojni elementi, cijevi i spojni elementi od lakih legura, inspekcija pukotina zavarenih spojeva; — Plastika (pregled, razumijevanje svojstava), — Farbe, uklanjanje farbi; — Ljepila; — Materijali i tehnologije za oblaganje (prirodni i sintetički polimeri). 	2
4L.3 Otkrivanje oštećenja <ul style="list-style-type: none"> — Preopterećenje drvenih konstrukcija/konstrukcija sa metalnim cijevima i platnom; — Prenos opterećenja; — Ispitivanje dinamičke čvrstoće i napuknuća materijala. 	3
4L.4 Izvršavanje praktičnih aktivnosti <ul style="list-style-type: none"> — Osiguranje klinova, vijaka, krunastih matica, zatezača; — Povezivanje užadi pomoću uški za užad; — Popravke pomoću Nicopressa i Talurita; — Popravka presvlaka; — Popravka prozirnih površina; 	2

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Vježbe popravki (šperploča, uzdužnica, rukohvata, oplata); — Podešavanje vazduhoplova. Izračunavanje mase ravnoteže komandnih površina i obima kretanja komandnih površina, mjerjenje radnih sila; — Izvođenje 100-satnih/godišnjih pregleda na drvenom zmaju ili zmaju od kombinacije metalnih cijevi i platna. 	

MODUL 5L — KOMPOZITNI ZMAJ

	Nivo
5L.1 Zmaj od plastike ojačane vlaknima (FRP)	2
<ul style="list-style-type: none"> — Osnovni principi FRP konstrukcije; — Smole (epoksi, poliester, fenolne smole, vinilesterske smole); — Materijali za ojačanje: staklena, aramidna i karbonska vlakna i njihova svojstva; — Fileri; — Potporna jezgra (balsa, sače, pjenasta plastika); — Konstrukcija, transfer opterećenja (puna FRP oplata, sendviči) — Otkrivanje oštećenja za vrijeme preopterećenja komponenti; — Procedure za FRP projekte (u skladu sa priručnikom organizacije za održavanje), uključujući uslove za skladištenje materijala. 	
5L.2 Materijali	2
<ul style="list-style-type: none"> — Duromeri, termoplastični polimeri, katalizatori; — Razumijevanje svojstava, tehnologija obrade, odvajanje, povezivanje, zavarivanje; — Smole za FRP: epoksidne smole, poliesterske smole, vinilesterske smole, fenolne smole; — Materijali za ojačavanje; — Od elementarnih vlakana do filamentnih vlakana (sredstva za sprečavanje prijanjanja, sredstva za završnu obradu), načini tkanja; — Svojstva pojedinačnih materijala za ojačavanje (E-staklena vlakna, aramidna vlakna, karbonska vlakna); — Problemi sa sistemima od više vrsta različitih materijala, matrica; — Adhezija/kohezija, različita ponašanja vlknastih materijala; — Materijali za popunjavanje i pigmenti; — Tehnički zahtjevi za materijale za popunjavanje; — Promjena svojstva sastava smole upotrebom E-stakla, mikrobalona, aerosola, pamuka, minerala, metalnog praha, organskih supstanci; — Tehnologije farbanja, sastavljanja i popravke; — Pomoćni materijali; — Sače (papir, FRP, metal), balzovina, <i>Divinycell (Contizell)</i>, razvojni trendovi. 	
5L.3 Sklapanje zmajeva od kompozitnih materijala ojačanih vlaknima	2
<ul style="list-style-type: none"> — Puna oplata; 	

	Nivo
— Sendvič strukture;	
— Sklapanje aeroprofila, trupa, komandnih površina.	
5L.4 Otkrivanje oštećenja	3
— Ponašanje komponenti od FRP-a u slučaju preopterećenja;	
— Otkrivanje delaminacija i slabih spojeva;	
— Frekvencije vibracija savvijanja kod aeroprofila;	
— Prenos opterećenja;	
— Spojevi trenjem i sigurnosno blokiranje;	
— Dinamička čvrstoća i korozija metalnih djelova;	
— Povezivanje metala, površinska obrada čeličnih i aluminijskih komponenti pri povezivanju sa FRP-om.	
5L.5 Izrada kalupa	2
— Gipsani i keramički kalupi;	
— GFK kalup, gel-premaz, materijali za ojačavanje, problemi krutosti;	
— Metalni kalupi;	
— Muški i ženski kalupi.	
5L.6 Izvršavanje praktičnih aktivnosti	2
— Osiguranje klinova, vijaka, krunastih matica, zatezača;	
— Povezivanje užadi pomoću uški za užad;	
— Popravke pomoću Nicopressa i Talurita;	
— Popravka presvlaka;	
— Popravka punih FRP oplata,	
— Izrada kalupa/livenje komponente (npr. nos trupa, aerodinamična oplata stajnog trapa, završetak krila i vertikalni vrh krila (<i>winglet</i>));	
— Popravka sendvič strukture pri oštećenju unutrašnjeg i spoljašnjeg sloja;	
— Popravka sendvič strukture pritiskom vakuumskom vrećom;	
— Popravka prozirnih površina (PMMA) pomoću jednokomponentnog i dvokomponentnog ljepila;	
— Povezivanje prozirnih površina pomoću kupolastog okvira;	
— Kaljenje prozirnih površina i drugih komponenti;	
— Izvođenje popravki na sendvič strukturi (mala popravka manja od 20 cm);	
— Podešavanje vazduhoplova. Izračunavanje mase balansiranja komandnih površina i obima kretanja ko-mandnih površina, mjerjenje radnih sila;	
— Izvođenje 100-satnih/godišnjih pregleda na FRP zmaju.	

MODUL 6L — METALNI ZMAJ

	Nivo
6L.1 Metalni zmaj	2

	Nivo
— Metalni materijali i poluproizvodi, metode mašinske obrade;	
— Ispitivanje dinamičke čvrstoće i napuknuća materijala;	
— Sklapanje komponenti metalne konstrukcije, zakovični spojevi, lijepljeni spojevi;	
— Otkrivanje oštećenja preopterećenih komponenti, učinci korozije;	
— Zaštita na radu i zaštita od požara.	
6L.2 Materijali	2
— Čelik i njegove legure;	
— Laki metali i njihove lake legure;	
— Materijali zakovica;	
— Plastike;	
— Boje i farbe;	
— Ljepila za metal;	
— Vrste korozije;	
— Materijali i tehnologije za oblaganje (prirodni i sintetički).	
6L.3 Otkrivanje oštećenja	3
— Preopterećeni metalni zmajevi, poravnavanje, mjerjenje simetrije;	
— Prenos opterećenja;	
— Ispitivanje dinamičke čvrstoće i napuknuća materijala;	
— Otkrivanje slabih zakovičnih spojeva.	
6L.4 Sklapanje metalnih i kompozitnih konstrukcija	2
— Oplata;	
— Okvir;	
— Uzdužnici i ramenjače;	
— Konstrukcija okvira;	
— Problemi sa sistemima od više vrsta različitih materijala.	
6L.5 Pričvršćivači	2
— Razvrstavanje uklapanja i zazora,	
— Metrički i imperijalni sistem mjera;	
— Preveliki zavrtanj.	
6L.6 Izvršavanje praktičnih aktivnosti	2
— Osiguranje klinova, vijaka, krunastih matica, zatezača;	
— Povezivanje užadi pomoću uški za užad;	
— Popravke pomoću Nicopressa i Talurita;	
— Popravka presvlaka, površinskih oštećenja, tehnike zaustavljanja širenja pukotina zaustavnim rupama;	
— Popravka prozirnih površina;	
— Sječenje metalnih limova (aluminijске i lake legure, čelik i njegove legure);	
— Presavijanje, savijanje, obrada rubova, ravnanje, glaćanje, povijanje rubova;	

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Popravka zakovanih metalnih konstrukcija u skladu sa uputstvima ili crtežima za popravku; — Procjena grešaka pri zakivanju; — Podešavanje vazduhoplova. Izračunavanje mase balansiranja komandnih površina i obima kretanja komandnih površina, mjerjenje radnih sila; — Izvođenje 100-satnih/godišnjih pregleda na metalnom zmaju. 	

MODUL 7L — ZMAJ OPŠTE

	Nivo
7L.1 Sistem upravljanja vazduhoplovom u letu	3
<ul style="list-style-type: none"> — Komande pilotske kabine: komande u pilotskoj kabini, oznake u boji, oblici ručica; — Komandne površine, zakrilca, površine aerodinamičnih kočnica, komande, šarke, ležajevi, nosači, čvrste prenosne poluge komandi, prenosne poluge komandi, rogovi za upravljanje, remenice, kablovi, lanci, cijevi, valjci, šine, vijčane dizalice, površine, gibanja, podmazivanje, stabilizatori, balansiranje komandi; — Kombinacija komandi: zakrilce-krilce, zakrilce-aerodinamična kočnica; — Sistemi trimera. 	
7L.2 Zmaj	2
<ul style="list-style-type: none"> — Stajni trap: karakteristike stajnog trapa i upornica amortizera, izvlačenje, kočnice, bubanj, diskovi, točak, guma, mehanizam za uvlačenje, električno uvlačenje, izvanredne situacije; — Mjesta ugradnje krila na trup, mjesta ugradnje repne površine (vertikalnog i horizontalnog stabilizatora) na trup, mjesta ugradnje komandne površine; — Dopuštene mjere održavanja; — Vuča: oprema/mehanizam za vuču/dizanje; — Kabina: sjedišta i sigurnosni pojasevi, raspored u kabini, vjetrobranska stakla, prozori, naljepnice, odjeljak za prtljac, komande u pilotskoj kabini, sistem ventilacije kabine, ventilator; — Balast vode: rezervoari vode, vodovi, ventili, drenažni otvor, odušci, provjere; — Gorivni sistemi: rezervoari, vodovi, filteri, odušci, drenažni otvor, punjenje, razvodni ventil, pumpe, indikacija, provjere, spajanje; — Hidraulika: prikaz sistema, akumulatori, raspodjela pritiska i snage, indikacija; — Tečnosti i gasovi: hidraulična, drugi fluidi, nivoi, rezervoir, vodovi, ventili, filter; — Mjere zaštite: protivpožarni zidovi, zaštita od požara, zaštita od udara groma, zatezači, osigurači, ispraznjivači. 	
7L.3 Pričvršćivači	2
<ul style="list-style-type: none"> — Pouzdanost pinova, zakovica, vijaka; — Kontrolna užad, zatezači; — Spojnice za brzo otpuštanje (L'Hotellier, SZD, Poland). 	
7L.4 Osigurači	2

	Nivo
— Prihvatljivost metoda osiguranja, pinovi za osiguranje, pinovi sa čeličnom oprugom, žica za osiguranje, samoosiguravajuće maticе, boja;	
— Spojnice za brzo otpuštanje.	
7L.5 Vaganje i balansiranje	2
7L.6 Sistemi za spašavanje	2
7L.7 Moduli u vazduhoplovу	2
— Pitostatički sistem, vakuumski/dinamički sistem, hidrostatsko ispitivanje;	
— Letački instrumenti: brzinomjer, visinomjer, variometar (indikator vertikalne brzine), povezivanje i funkcionisanje, oznake;	
— Razmještaj i prikaz, panel, električni vodovi;	
— Žiroskopi, filteri, indikatori, ispitivanje funkcije;	
— Magnetski kompas: ugradnja i kompenzacija kompasa;	
— Jedrilice: akustični variometar, uređaji za snimanje podataka o letu, sistemi za izbjegavanje sudara;	
— Sistem za kiseonik.	
7L.8 Ugradnja i povezivanje modula u vazduhoplovу	2
— Letački instrumenti, zahtjevi za ugradnju (uslovi prinudnog slijetanja u skladu sa CS-22),	
— Električno ožičenje, izvori napajanja, vrste akumulatora, električni parametri, električni generator, automatski osigurač, energetski balans, uzemljenje, konektori, terminali, upozorenja, topivi osigurači, sijalice, svjetla, prekidači, voltmetri, ampermetri, električni mjerni instrumenti.	
7L.9 Pogon klipnih motora	2
Interfejs između pogonske grupe i zmaja vazduhoplova.	
7L.10 Elisa	2
— Pregled;	
— Zamjena;	
— Balansiranje.	
7L.11 Sistem za uvlačenje	2
— Kontrola položaja elise;	
— Sistem za uvlačenje motora i/ili elise.	
7L.12 Procedure fizičkog pregleda	2
— Čišćenje, upotreba osvjetljenja i ogledala;	
— Mjerni alati i instrumenti;	
— Mjerenje otklona komandi;	
— Obrtni moment vijaka i zavrtnja;	
— Trošenje ležajeva;	
— Oprema za pregled;	
— Kalibracija mjernih alata i instrumenata.	

MODUL 8L — POGONSKA GRUPA

	Nivo
8L.1 Granične vrijednosti buke — Objašnjenje pojma „nivo buke”; — Uvjerenje o buci; — Poboljšanje zvučne izolacije; — Moguće smanjenje emisija buke.	1
8L.2 Klipni motori — Četvorotaktni motor sa svjećicama, motor hlađen vazduhom, motor hlađen tečnošću; — Dvotaktni motor; — Motor sa rotirajućim klipom; — Efikasnost i faktori koji utiču na efikasnost (dijagram pritisak-zapremina, kriva snage); — Uređaji za regulisanje buke.	2
8L.3 Elisa — Krak elise, kapa elise, zadnja ploča, pritisak akumulatora, glavčina elise, — Rad elisa; — Elise promjenljivog koraka, elise koje je moguće mehanički, električno i hidraulički podesiti na zemlji i u letu; — Balansiranje (statičko, dinamičko); — Problemi sa bukom.	2
8L.4 Upravljački uređaji motora — Mehanički upravljački uređaji; — Električni upravljački uređaji; — Pokazatelji nivoa goriva; — Funkcije, karakteristike, uobičajene greške i indikatori greške.	2
8L.5 Crijeva — Materijali i mašinska obrada crijeva za gorivo i ulje; — Kontrola vijeka trajanja.	2
8L.6 Pomoćna oprema — Rad sistema magnetnog paljenja; — Kontrola rokova za održavanje; — Rad karburatora; — Uputstva za održavanje u vezi sa posebnim karakteristikama; — Električne pumpe za gorivo; — Rad upravljačkih uređaja elise; — Električno upravljanje elisom; — Hidrauličko upravljanje elisom.	2
8L.7 Sistem paljenja	2

	Nivo
— Konstrukcija: induksijsko paljenje, magnetnko paljenje i tiristorsko paljenje;	
— Efikasnost sistema za paljenje i zagrijvanje prije paljenja;	
— Moduli sistema za paljenje i zagrijavanje prije paljenja;	
— Pregled i ispitivanje svjećica.	
8L.8 Usisni i izduvni sistemi	2
— Rad i sklapanje;	
— Ugradnja prigušnika i grijaća;	
— Gondole i oplata motora;	
— Pregled i ispitivanje;	
— Ispitivanje emisije CO.	
8L.9 Goriva i maziva	2
— Karakteristike goriva;	
— Označavanje, ekološki prihvatljivo skladištenje;	
— Mineralna i sintetička ulja za podmazivanje i njihovi parametri: označavanje i karakteristike, primjena;	
— Ekološki prihvatljivo skladištenje i pravilno odlaganje korištenog ulja.	
8L.10 Dokumentacija	2
— Proizvođačka dokumentacija za motor i elisu;	
— Uputstva za kontinuiranu plovidbenost (ICA);	
— Letački priručnici vazduhoplova (AFM), priručnici za održavanje vazduhoplova (AMM);	
— Vrijeme između dvije obnove (TBO);	
— Nalozi za plovidbenost, tehničke napomene i servisni bilteni.	
8L.11 Ilustrativni materijali	2
— Cilindar sa ventilom;	
— Karburator;	
— Visokonaponski magneti;	
— Uredaj za mjerjenje diferencijalnog pritiska u cilindrima;	
— Pregrijani/oštećeni klipovi;	
— Svjećice motora kojima se drugačije upravljalio.	
8L.12 Praktično iskustvo	2
— Zaštita na radu/sprečavanje nesreća (rukovanje gorivima i mazivima, pokretanje motora);	
— Podešavanje upravljačkih poluga motora i Bovdenovih sajli;	
— Podešavanje broja okretaja u praznom hodu;	
— Provjera i podešavanje tačke paljenja;	
— Operativno ispitivanje magneta;	
— Provjera sistema paljenja;	
— Ispitivanje i čišćenje svjećica;	

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Izvođenje zadataka u vezi sa motorom pri 100-satnom/godišnjem pregledu aviona; — Ispitivanje kompresije cilindra; — Statičko ispitivanje i procjena rada motora; — Dokumentacija o radovima održavanja uključujući zamjenu komponenata. 	
8L.13 Razmjena gasova u motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem	2
<ul style="list-style-type: none"> — Četvorotaktni klipni motor i upravljačke jedinice; — Energetski gubici; — Tempiranje paljenja; — Ponašanje upravljačkih jedinica pri direktnom toku; — Vankelov motor i upravljačke jedinice; — Dvotaktni motor i upravljačke jedinice; — Ispiranje cilindra; — Ventilator za ispiranje cilindra; — Raspon snage praznog hoda i raspon snage. 	
8L.14 Paljenje, sagorijevanje i karburacija	2
<ul style="list-style-type: none"> — Paljenje; — Svjećice; — Sistem paljenja; — Proces sagorijevanja; — Uobičajeno sagorijevanje; — Efikasnost i pritisak sredine; — Eksplozije u motoru i oktanski broj; — Oblici komore za sagorijevanje; — Smješa goriva/vazduha u karburatoru; — Prinzip rada karburatora i jednačina karburatora; — Jednostavni karburator; — Problemi jednostavnih karburatora i njihova rješenja; — Modeli karburatora; — Smješa goriva/vazduha pri ubrizgavanju; — Mehanički regulisano ubrizgavanje; — Elektronski regulisano ubrizgavanje; — Kontinuirano ubrizgavanje; — Poređenje karburatora i sistema ubrizgavanja. 	
8L.15 Letački instrumenti u vazduhoplovima sa motorima sa ubrizgavanjem goriva	2
<ul style="list-style-type: none"> — Posebni letački instrumenti (motor sa ubrizgavanjem); — Tumačenje indikacija za vrijeme statičkog ispitivanja; — Tumačenje indikacija za vrijeme leta na različitim visinama. 	
8L.16 Održavanje vazduhoplova sa motorima sa ubrizgavanjem goriva	2

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Dokumentacija, proizvođačka dokumentacija itd.; — Opšta uputstva za održavanje (satni pregledi); — Funkcionalna ispitivanja; — Probni rad na zemlji; — Probni let; — Otkrivanje kvarova u sistemu ubrizgavanja i njihovo otklanjanje. 	
8L.17 Mjere zaštite na radu i sigurnosti Mjere zaštite na radu i sigurnosti pri radu na sistemima ubrizgavanja.	2
<p>8L.18 Vizuelna pomagala:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Karburator; — Komponente sistema ubrizgavanja; — Vazduhoplov sa motorom sa ubrizgavanjem; — Alat za rad na sistemima ubrizgavanja. 	2
<p>8L.19 Električni pogon</p> <ul style="list-style-type: none"> — Elektroenergetski sistem, baterije, ugradnja; — Elektromotor; — Provjere topote, buke i vibracija; — Ispitivanje navoja; — Električno ožičenje i kontrolni sistemi; — Sistemi nosača, izvlačenja i uvlačenja; — Sistemi kočenja motora/elise; — Sistemi ventilacije motora; — Praktično iskustvo u 100-satnim/godišnjim pregledima. 	2
<p>8L.20 Mlazni pogon</p> <ul style="list-style-type: none"> — Ugradnja motora; — Sistemi nosača, izvlačenja i uvlačenja; — Zaštita od požara; — Gorivni sistemi uključujući podmazivanje; — Sistemi za pokretanje motora, uz pomoć sabijenog gasa; — Procjena oštećenja motora; — Servisiranje motora; — Skidanje, ispitivanje i montaža motora; — Praktično iskustvo u neplaniranim/,run-time' (za vrijeme rada)/godišnjim pregledima. — Neplanirani pregledi. 	2
8L.21 Elektronska kontrole motora (<i>Full Authority Digital Engine Control, FADEC</i>)	2

MODUL 9L — TOPLOVAZDUŠNI BALON/ VAZDUŠNI BROD

Nivo

	Nivo
9L.1 Osnovni principi i sklapanje toplovazdušnih balona/vazdušnih brodova — Sklapanje i pojedinačni djelovi; — Kupole; — Materijali kupole; — Sistemi kupole, — Uobičajeni i posebni oblici; — Sistem za dovod goriva; — Gorionik, okvir gorionika, pomoćni nosači gorionika; — Cilindri kompresovanog gasa i crijeva za kompresovani gas, — Korpa i alternativni uređaji (sjedišta); — Pribor za podešavanje; — Poslovi održavanja i servisiranja; — Godišnji/100-satni pregled; — Dnevničići (<i>log books</i>), — Letački priručnici vazduhoplova (AFM), priručnici za održavanje vazduhoplova (AMM), — Podešavanje i priprema uzletanja (privremeno vezivanje radi uzletanja); — Uzletanje.	3
9L.2 Praktična obuka Rad sa komandama, poslovi održavanja i servisiranja (u skladu sa letačkim priručnikom).	3
9L.3 Kupola — Platna; — Šavovi; — Noseće trake, zaustavljači pucanja; — Gornji obruči; — Ventil za spuštanje i sistemi brzog ispuštanja vazduha; — Dio platna za trenutno otvaranje kupole; — Odušak za okretanje; — Dijafragme/katenarije (posebni oblici i vazdušni brodovi); — Valjci, koturi; — Upravljački i nosivi konopci; — Čvorovi; — Oznaka za prikaz temperature, temperaturna „zastavica”, termometar kupole; — Zatege; — Okovi i karabineri.	3
9L.4 Gorionik i gorivni sistem — Zavojnice gorionika; — Ventili za ispuštanje plamena, tečnosti i pomoćni ventili;	3

	Nivo
— Gorionik/mlaznice;	
— Pilot gorionici/isparivači /mlaznice;	
— Okvir gorionika;	
— Vodovi/crijeva za gorivo;	
— Cilindri/boce za gorivo, ventili i okovi.	
9L.5 Korpa i nosiva užad za korpe (uključujući alternativne uređaje)	3
— Vrste korpi (uključujući alternativne uređaje);	
— Materijali za korpe: trska i vrba, koža, drvo, obložni materijali, nosiva užad;	
— Sjedišta, valjkasti ležajevi;	
— Karabiner, alka i klinovi;	
— Pomoćni nosači gorionika;	
— Remeni cilindra za gorivo;	
— Pomoćna oprema.	
9L.6 Oprema	3
— Aparat za gašenje požara, vatrogasni pokrivač;	
— Instrumenti (pojedinačni ili kombinovani).	
9L.7 Manje popravke	3
— Šivenje;	
— Spajanje/vezivanje;	
— Popravka kože/ruba na korpi.	
9L.8 Postupci fizičkog pregleda	2
— Čišćenje, upotreba osvjetljenja i ogledala;	
— Mjerni alati i instrumenti;	
— Mjerenje otklona komandi (samo vazdušni brodovi);	
— Obrtni moment vijaka i zavrtnja;	
— Trošenje ležajeva (samo vazdušni brodovi);	
— Oprema za pregled;	
— Kalibracija mjernih alata i instrumenata;	
— Ispitivanje platna zatezanjem.	

MODULI 10L — PLINSKI BALON/VAZDUŠNI BROD (SLOBODNI/VEZANI)

	Nivo
10L.1 Osnovni principi i sklapanje plinskih balona/vazdušnih brodova	3
— Sklapanje pojedinačnih djelova;	
— Kupola i mrežni materijal;	
— Kupola, dio platna za trenutno otvaranje kupole, otvor u slučaju nužde, konopci i pojasevi;	
— Kruti plinski ventil;	

	Nivo
<ul style="list-style-type: none"> — Fleksibilni plinski ventil (padobran); — Mreža; — Nosivi obruč; — Korpa i pribor (uključujući alternativne uređaje); — Putanje elektrostatičkog pražnjenja; — Uže za privezivanje i uže za usporavanje; — Održavanje i servisiranje; — Godišnji pregled; — Letačka dokumentacija; — Letački priručnici vazduhoplova (AFM), priručnici za održavanje vazduhoplova (AMM); — Podešavanje i priprema uzljetanja; — Uzljetanje. 	
10L.2 Praktična obuka	3
<ul style="list-style-type: none"> — Rad sa komandama; — Poslovi održavanja i servisiranja (u skladu sa AMM-om i AFM-om); — Sigurnosna pravila pri upotrebi vodonika kao uzgonskog plina. 	
10L.3 Kupola	3
<ul style="list-style-type: none"> — Platna; — Motke i ojačanja motki; — Dio platna za trenutno otvaranje kupole i uže; — Konopci padobrana i nosivi konopci; — Ventili i užad; — Otvor za punjenje, Poeschelov obruč i užad; — Putanje elektrostatičkog pražnjenja. 	
10L.4 Ventil	3
<ul style="list-style-type: none"> — Opruge; — Brtve; — Spojevi navojem; — Kontrolna užad; — Putanje elektrostatičkog pražnjenja. 	
10L.5 Izrada mreže ili podešavanje (bez mreže)	3
<ul style="list-style-type: none"> — Vrste mreže i ostalih konopa; — Veličina i uglovi otvora mreže; — Mrežni prsten; — Metode pravljenja čvorova; — Putanje elektrostatičkog pražnjenja. 	
10L.6 Nosivi obruč	3

	Nivo
10L.7 Korpa (uključujući alternativne uređaje)	3
— Vrste korpi (uključujući alternativne uređaje);	
— Konopci sa omčom i klinovi;	
— Sistem balasta (vrećice i držači);	
— Putanje elektrostatičkog pražnjenja.	
10L.8 Uže za otvaranje kupole i užad za ventile	3
10L.9 Uže za privezivanje i uže za usporavanje	3
10L.10 Manje popravke	3
— Spajanje/vezivanje;	
— Povezivanje užadi od konoplje.	
10L.11 Oprema	3
Instrumenti (pojedinačni ili kombinovani).	
10L.12 Kabal za vezivanje (samo za vezane plinske balone)	3
— Vrste kabala;	
— Prihvatljiva oštećenja na kablu;	
— Zatezač za kabal;	
— Držači kabla.	
10L.13 Vitlo (samo za vezane plinske balone)	3
— Vrste vitla;	
— Mehanički sistem;	
— Električni sistem;	
— Sistem u slučaju nužde;	
— Veza vitla sa zemljom/opterećivanje vitla balastom.	
10L.14 Postupci fizičkog pregleda	2
— Čišćenje, upotreba osvjetljenja i ogledala;	
— Mjerni alati i instrumenti;	
— Mjerenje otklona komandi (samo vazdušni brodovi);	
— Obrtni moment vijaka i zavrtnja;	
— Trošenje ležajeva (samo vazdušni brodovi);	
— Oprema za pregled;	
— Kalibracija mjernih alata i instrumenata;	
— Ispitivanje platna zatezanjem.	

MODULI 11L — TOPLOVAZDUŠNI/PLINSKI VAZDUŠNI BRODOVI

	Nivo
11L.1 Osnovna načela i sklapanje malih vazdušnih brodova	3
— Kupola, mali baloni (<i>ballonets</i>);	

	Nivo
— Ventili, otvori; — Gondola; — Pogon; — Letački priručnici vazduhoplova (AFM) i priručnici za održavanje vazduhoplova (AMM), — Podešavanje i priprema uzljetanja.	
11L.2 Praktična obuka — Rad sa komandama; — Poslovi održavanja i servisiranja (u skladu sa AMM-om i AFM-om).	3
11L.3 Kupola — Platna; — Dio platna za trenutno otvaranje kupole i užad; — Ventili; — Sistem katenarija.	3
11L.4 Gondola (uključujući alternativne uređaje) — Vrste gondola (uključujući alternativne uređaje); — Vrste zmajeva i materijali; — Otkrivanje oštećenja.	3
11L.5 Električni sistem — Osnove o strujnim kolima u vazdušnom brodu; — Izvori električne energije (baterije, učvršćivanje, ventilacija, korozija); — Olovne, nikl-kadmijumove (NiCd) ili drugi baterije, suve baterije; — Generatori; — Ožičenje, električne veze; — Topivi osigurači; — Spoljni izvor napajanja; — Energetski balans.	3
11L.6 Pogon — Rad sistema magnetnog paljenja; — Gorivni sistem: rezervoari, vodovi, filteri, odušci, drenažni otvori, punjenje, razvodni ventil, pumpe, indikacija, provjere, spajanje; — Pogonski instrumenti; — Osnove o mjerenu i instrumentima; — Mjerenje okretaja; — Mjerenje pritiska; — Mjerenje temperature; — Mjerenje nivoa goriva/energije.	3
11L.7 Oprema	3

	Nivo
— Aparat za gašenje požara, vatrogasni pokrivač;	
— Instrumenti (pojedinačni ili kombinovani).	

MODUL 12L — RADIOKOMUNIKACIJE/ELT/TRANSPOUNDER/INSTRUMENTI

	Nivo
12L.1 Radiokomunikacije/ELT	2
— Raspored kanala;	
— Osnovno funkcionalno ispitivanje;	
— Baterije;	
— Zahtjevi za ispitivanje i održavanje.	
12L.2 Transponder	2
— Osnovne operacije;	
— Uobičajena prenosna konfiguracija uključujući antenu;	
— Objasnjenja Modova rada A, C, S;	
— Zahtjevi za ispitivanje i održavanje.	
12L.3 Instrumenti	2
— Ručni visinomjeri/variometri;	
— Baterije;	
— Osnovno funkcionalno ispitivanje.	

Dodatak VIII

Standard osnovnih ispita za dozvolu za održavanje vazduhoplova kategorije L

(27) dodaju se sljedeći Dodaci VII i VIII:

- (a) Osnova za standardizaciju ispita u odnosu na zahtjeve povezane sa osnovnim znanjem iz Dodatka VII je sljedeća:
  - (i) Svi osnovni ispiti moraju da se sprovode u obliku pitanja sa više ponuđenih odgovora kako je navedeno u tački (ii). Ponuđeni netačni odgovori moraju da izgledaju jednako uvjerljivi nekome ko nije upućen u nastavnu jedinicu. Svi ponuđeni odgovori treba da se jasno odnose na pitanje i da imaju sličan vokabular, gramatičku konstrukciju i dužinu. Kod numeričkih pitanja, netačni odgovori treba da odgovaraju proceduralnim greškama kao što su pogrešno primijenjene korekcije ili pogrešne konverzije jedinica: ne smiju biti nasumično izabrani brojevi;
  - (ii) Svako pitanje sa više ponuđenih odgovora mora da ima tri alternativna odgovora od kojih je samo jedan tačan, a za svaki modul kandidatu se daje vrijeme za rješavanje koje u prosjeku iznosi 75 sekundi po pitanju;
  - (iii) prolazna ocjena za svaki modul je 75 %;
  - (iv) kazneno bodovanje (negativni bodovi za pogrešne odgovore) se ne primjenjuje;
  - (v) nivo zahtjevanog znanja u pitanjima mora da bude srazmjeran nivou tehnologije kategorije vazduhoplova.

- (b) Broj pitanja po modulu je sljedeći:
- (i) modul 1L „Osnovno znanje”: 12 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 15 minuta;
  - (ii) modul 2L „Ljudski faktori”: 8 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 10 minuta;
  - (iii) modul 3L „Vazduhoplovni propisi”: 24 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 30 minuta;
  - (iv) modul 4L „Zmaj drveni/sa metalnim cijevima i platnom”: 32 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 40 minuta;
  - (v) modul 5L „Kompozitni zmaj”: 32 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 40 minuta;
  - (vi) modul 6L „Metalni zmaj”: 32 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 40 minuta;
  - (vii) modul 7L „Zmaj opšte”: 64 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 80 minuta;
  - (viii) modul 8L „Pogonska grupa”: 48 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 60 minuta;
  - (ix) modul 9L „Toplovazdušni balon/vazdušni brod”: 36 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 45 minuta;
  - (x) modul 10L „Plinski balon/vazdušni brod (slobodni/vezani)": 40 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 50 minuta;
  - (xi) modul 11L „Toplovazdušni/plinski vazdušni brodovi": 36 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 45 minuta;
  - (xii) modul 12L „Radiokomunikacije/ELT/Transponder/Instrumenti": 16 pitanja. Dozvoljeno vrijeme: 20 minuta."
-

ANEKS IV

Aneks IV mijenja se kako slijedi:

(1) u tački 147.A.145, tačka (a) zamjenjuje se sljedećim:

- „(a) Organizacija za obuku iz održavanja može da obavlja sljedeće kako je dozvoljeno i u skladu sa priručnikom organizacije za obuku iz održavanja:
- (i) sprovođenje kurseva osnovne obuke u skladu sa nastavnim programom iz Aneksa III (Dio-66), ili njegovog dijela;
  - (ii) sprovođenje kurseva obuke za tip vazduhoplova/poslove na vazduhoplovu u skladu sa Aneksom III (Dio-66);
  - (iii) sprovođenje ispita kandidata koji su pohađali kurseve osnovne ili obuke za tip vazduhoplova kod organizacije za obuku iz održavanja;
  - (iv) sprovođenje ispita kandidata koji nisu pohađali kurs obuke za tip vazduhoplova kod organizacije za obuku iz održavanja;
  - (v) sprovođenje ispita kandidata koji nisu pohađali kurs osnovne obuke kod organizacije za obuku iz održavanja, pod uslovom da:
    - (1) se ispit sprovodi na jednoj od lokacija navedenih u potvrdi o odobrenju, ili
    - (2) ako se ispit sprovodi na lokacijama koje nisu navedene u potvrdi o odobrenju, kako je dozvoljeno tačkama (b) i (c) važi jedno od sljedećeg:
      - ispit se sprovodi upotrebom pitanja iz Evropske centralne banke pitanja (*European Central Question Bank, ECQB*), ili
      - u nedostatku pitanja iz ECQB-a, nadležne vlasti biraju pitanja za ispit;

(vi) izdavanje svjedočanstava u skladu sa Dodatkom III nakon uspješnog završavanja odobrene osnovne obuke i kurseva za tip vazduhoplova i ispita navedenih u (a)(i), (a)(ii) i (a)(iii), (a)(iv) i (a)(v) kako je primjenljivo.

(2) Dodaci I i II zamjenjuju se sljedećim:

„*Dodatak I*

Trajanje kursa osnovne obuke

Minimalno trajanje kompletног kursa osnovne obuke je sljedeće:

Osnovni kurs	Trajanje (u satima)	Odnos teorijske obuke (u %)
A1	800	30 do 35
A2	650	30 do 35
A3	800	30 do 35
A4	800	30 do 35
B1.1	2400	50 do 60
B.1.2	2000	50 do 60
B.1.3	2400	50 do 60
B.1.4	2400	50 do 60

B2	2400	50 do 60
B2L	1500 (*)	50 do 60
B3	1000	50 do 60

(*) Ovaj broj sati se povećava u zavisnosti od dodatnog ovlašćenja za sistem prema sljedećem:

Ovlašćenje za sistem	Trajanje (u satima)	Odnos teorijske obuke (u %)
COM/NAV	90	50 do 60
INSTRUMENTI	55	
AUTOMATSKO LETENJE	80	
NADZOR	40	
SISTEMI ZMAJA	100	

Dodatak II

Odobrenje organizacije za obuku iz održavanja iz Aneksa IV (Dio-147) – EASA obrazac 11

UVJERENJE O ODOBRENJU ORGANIZACIJE ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVAL CERTIFICATE

BROJ:

REFERENCE:

ME.147.[XXXX]

Na osnovu Uredbe (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbe Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi i u skladu sa dolje navedenim uslovima, Agencija za civilno vazduhoplovstvo ovim potvrđuje da je:

Pursuant to Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014, for the time being in force and subject to the condition specified below, the Civil Aviation Agency hereby certifies:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Sekcijom A Aneksa IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014 odobrena za sprovođenje obuke i ispita navedenih u priloženoj listi odobrenja i da izdaje odgovarajuća svjedočanstva o završenoj obuci kandidata koristeći gore navedene reference.

as a maintenance training organisation in compliance with Section A of Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014, approved to provide training and conduct examinations listed in the approval schedule attached and to issue related certificates of recognition to students using the above reference.

USLOVI:

CONDITIONS:

1. Ovo odobrenje je ograničeno obimom radova navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja iz Sekcije A, Aneksa IV (Dio-147); i

This approval is limited to what is specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition as referred to in Section A of Annex IV (Part-147); and

2. Ovo odobrenje zahtijeva usaglašenost sa procedurama navedenim u odobrenom priručniku organizacije za obuku iz održavanja; i

this approval requires compliance with the procedures specified in the approved maintenance training organisation exposition; and

3. Ovo odobrenje je važeće dok je odobrena organizacija za obuku iz održavanja usaglašena sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EU) br. 1321/2014;

this approval is valid whilst the approved maintenance training organisation remains in compliance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EU) No 1321/2014;

4. Pod uslovom da postoji usaglašenost sa gore pomenutim uslovima, ovo odobrenje ima neograničen rok važenja, osim ako nije prethodno vraćeno, zamjenjeno, suspendovano ili ukinuto.

subject to compliance with the foregoing conditions, this approval shall remain valid for an unlimited duration unless the approval has previously been surrendered, superseded, suspended or revoked.

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum ove revizije:

Date of this revision:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležne vlasti: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

LISTA ODOBRENJA ORGANIZACIJE ZA ZA OBUKU I ISPITE IZ ODRŽAVANJA
MAINTENANCE TRAINING AND EXAMINATION ORGANISATION APPROVALSCHEDULE

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

Organizacija: [NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
Organisation:

KLASA CLASS	KATEGORIJA DOZVOLE LICENCE CATEGORY	OGRAĐENJE LIMITATION	
OSNOVNA (*) <i>BASIC</i>	B1 (*)	TB1.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>
		TB1.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>
		TB1.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>
		TB1.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>
	B2 (*)(***)	TB2 (*)	AVIONIKA (*) <i>AVIONICS</i>
	B2L (*)	TB2L (*)	AVIONIKA (navesti ovlašćenje za sistem) (*) <i>AVIONICS (indicate system ratings)</i>
	B3 (*)	TB3 (*)	NEPRESURIZOVANE AVIONI SA KLIPNIM MOTORIMA ČIJA JE MTOM 2000 KG I MANJA (*) <i>PISTON-ENGINE NON-PRESSURISED AEROPLANES OF 2 000 KG MTOM AND BELOW</i>
	A (*)	TA.1 (*)	TURBINSKI AVIONI (*) <i>AEROPLANES TURBINE</i>
		TA.2 (*)	KLIPNI AVIONI (*) <i>AEROPLANES PISTON</i>
		TA.3 (*)	TURBINSKI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS TURBINE</i>
		TA.4 (*)	KLIPNI HELIKOPTERI (*) <i>HELICOPTERS PISTON</i>
	L (*)	TL (*)	NAVESTI KONKRETNU PODKATEGORIJU DOZVOLE (*) <i>QUOTE THE SPECIFIC LICENCE SUBCATEGORY</i>
TIP / POSLOVI(*) <i>TYPE / TASKS</i>	C (*)	T4 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	B1 (*)	T1 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	B2 (*)	T2 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>
	A (*)	T3 (*)	[NAVESTI TIP VAZDUHOPLOVA] (**) <i>[QUOTE AIRCRAFT TYPE]</i>

Ovo odobrenje ograničeno je na one obuke i ispite koji su navedeni u obimu radova odobrenog priručnika organizacije za obuku iz održavanja.

This approval schedule is limited to those trainings and examinations specified in the scope of work section of the approved maintenance training organisation exposition.

Referenca Priručnika organizacije za obuku iz održavanja:

Maintenance training organisation exposition reference:

Datum prvog izdanja:

Date of original issue:

Datum posljednje odobrene revizije:

Date of last revision approved:

Broj revizije:

Revision No:

Potpis:

Signed:

Za nadležnu vlast: Agencija za civilno vazduhoplovstvo

For the competent authority: Civil Aviation Agency

Obrazac 11 izdanje 5 (Istovjetan sa EASA Form 11 Issue 5)

(*) Obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

(**) Upisati odgovrajuće ovlašćenje ili ograničenje

(***) Odobrenje za osnovni B2 kurs/ispitivanje uključuje odobrenje za B2L kurs/ispitivanje za sva ovlašćenja za sistem.”;

(3) EASA Obrazac 149, 2 izdanje iz Dodatka III zamjenjuje se sljedećim:

Stranica 1 od 1
Page 1 of 1

SVJEDOČANSTVO O ZAVRŠENOJ OBUCI
CERTIFICATE OF RECOGNITION

Broj svjedočanstva:
Reference: ME.147.[XXXX].[YYYY]

Ovo svjedočanstvo o završenoj obuci izdaje se:

This certificate of recognition is issued to:

[IME]
[NAME]
[DATUM i MJESTO ROĐENJA]
[DATE and PLACE OF BIRTH]

Od strane:

By:

[NAZIV I ADRESA ORGANIZACIJE]
[COMPANY NAME AND ADDRESS]

Broj uvjerenja: ME.147.[XXXX]
Reference:

organizacija za obuku iz održavanja odobrena da sprovodi obuku i ispite u okviru svoje liste odobrenja i u skladu sa Aneksom IV (Dio-147) Uredbe (EZ) br. 1321/2014.

a maintenance training organisation approved to provide training and conduct examinations within its approval schedule and in accordance with Annex IV (Part-147) of Regulation (EC) No 1321/2014.

Ovim svjedočanstvom potvrđuje se da je gore imenovani ili uspješno položio teorijske (**) ili praktične elemente (**) odobrene obuke za tip navedene niže kao i odgovarajuće ispite u skladu sa Uredbom (EZ) br. 216/2008 Evropskog parlamenta i Savjeta i Uredbom Komisije (EU) br. 1321/2014 koja je trenutno na snazi.

This certificate confirms that the above named person either successfully passed the theoretical (**) and/or the practical elements (**) of the approved type training course stated below and related examinations in compliance with Regulation (EC) No 216/2008 of the European Parliament and of the Council and to Commission Regulation (EU) No 1321/2014 for the time being in force.

[KURS OBUKE ZA TIP VAZDUHOPLOVA(*)]
[AIRCRAFT TYPE TRAINING COURSE(*)]
[DATUMI POČETKA i ZAVRŠETKA]
[START and END DATES]
[NAVESTI TEORIJSKE I/ILI PRAKTIČNE ELEMENTE]
[SPECIFY THEORETICAL ELEMENTS AND/OR PRACTICAL ELEMENTS]
ili
or
[ISPIT ZA TIP VAZDUHOPLOVA(*)]
[AIRCRAFT TYPE EXAMINATION(*)]
[DATUM ZAVRŠETKA]
[END DATE]

Datum:

Date: .....

Potpis:

Signed: .....

U ime: [NAZIV ORGANIZACIJE]

For: [COMPANY NAME]

(*) Obrisati po potrebi ako organizacija nije odobrena

ANEKS V

Aneks Va mijenja se kako slijedi:

(1) u sadržaju, nakon unosa „Odjeljak E – Organizacija za održavanje” umeće se sljedeća tačka T.A.501:

„T.A.501 **Organizacija za održavanje**”;

(2) u tački T.A.201 tačka 3 zamjenjuje se sljedećim:

„(3) Organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti iz tačke (2) obezbjeđuje da održavanje i otpuštanje vazduhoplova u upotrebu obavlja organizacija za održavanje koja ispunjava zahtjeve iz Odjeljka E ovog Aneksa (Dio-T). U tu svrhu, kada organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti sama ne ispunjava ove zahtjeve, ona sklapa ugovor sa organizacijom za održavanje koja ispunjava te zahtjeve.”;

(3) odredbama Odjeljka E Organizacija za održavanje dodaje se sljedeći naslov:

„T.A.501 **Organizacija za održavanje**”;

(4) Tačka T.A.716. zamjenjuje se sljedećim:

„T.A.716 **Nalazi**

Po prijemu obaveštenja o nalazima u skladu sa tačkom T.B.705, organizacija za obezbjeđivanje kontinuirane plovidbenosti mora da utvrdi korektivni akcioni plan i demonstrira korektivnu akciju na način prihvatljiv nadležnim vlastima u vremenskom periodu koji je dogovoren sa tim vlastima.”.

_____”

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Službeni list RCG", broj 29/07, i „Službeni list CG", br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za nekretnine donijela je

**RJEŠENjE
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA
KO VILUSI**

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Vilusi.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 11. juna 2019. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRCG," broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Nikšić do 11. juna 2020. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 02- 3755

Podgorica, 5. juna 2019. godine

Direktor,
Dragan Kovačević, s.r.

Na osnovu člana 73 stav 2 Zakona o državnom premjeru i katastru nepokretnosti ("Službeni list RCG", broj 29/07, i „Službeni list CG", br. 32/11, 43/15, 37/17 i 17/18), Uprava za nekretnine donijela je

**RJEŠENjE
O POTVRĐIVANJU BAZE PODATAKA KATASTRA NEPOKRETNOSTI ZA
KO SLATINA II**

1. Potvrđuje se baza podataka za KO Slatina II.
2. Primjena baze podataka katastra nepokretnosti počinje od 11. juna 2019. godine.
3. Katastarski operat za katastarsku opštinu, iz tačke 1 ovog rješenja, izrađen po Zakonu o premjeru i katastru zemljišta ("Službeni list SRCG," broj 37/74), prestaje da važi, a čuva se kod organa uprave nadležnog za poslove premjera i katastra nepokretnosti Opštine Andrijevica do 11. juna 2020. godine, nakon čega će se kao dokumentacija trajne vrijednosti arhivirati u skladu sa propisima o arhivskoj djelatnosti.
4. Ovo rješenje će se objaviti u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 02-3752

Podgorica, 5. juna 2019. godine

Direktor,
Dragan Kovačević, s.r.

Komisija za tržište kapitala (u daljem tekstu: Komisija) na osnovu člana 47 Zakona o tržištu kapitala ("Sl. list CG", br. 01/18) i člana 6 stav 15 alineja 3 Statuta Komisije za tržište kapitala ("Sl. list CG", br. 17/18), na 61. sjednici od 03. juna 2019. godine, donosi

**PRAVILNIK
O IZMJENAMA PRAVILNIKA O NAKNADAMA ZA RAD KOMISIJE ZA TRŽIŠTE
KAPITALA – CJENOVNika**

Član 1

Član 6 stav 1 Pravilnika o naknadama za rad Komisije za tržište kapitala - Cjenovnika ("Službeni list Crne Gore", br. 083/18), mijenja se i glasi:

"Emitenti čije su hartije od vrijednosti uključene na trgovanje na regulisanom tržištu na godišnjem nivou plaćaju naknadu za objavljivanje finansijskih izvještaja u iznosu od 1.000 EUR."

Član 2

U članu 6 stav 2 mijenja se i glasi:

"Emitenti u kojima je u toku postupak stečaja ili likvidacije, kao i emitenti koji plaćaju naknadu iz čl. 16, 18. i 19. ovih Pravila, nijesu obveznici plaćanja ove naknade."

Član 3

Ovaj Pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

Broj: 01/9-2111/2-18

Podgorica, 03.06.2019. godine

Komisija za tržište kapitala

Predsjednik Komisije

dr **Zoran Đikanović**, s.r.

Na osnovu člana 15 stav 7 Uredbe o Vladi Crne Gore („Službeni list CG”, br. 80/08, 14/17 i 28/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENJU SAVJETNIKA ZAMJENIKA GLAVNOG PREGOVARAČA -
NACIONALNOG IPA KOORDINATORA

1. Razrješava se Vučić Ćetković dužnosti savjetnika zamjenika glavnog pregovarača - Nacionalnog IPA koordinatora, na lični zahtjev, zbog prelaska na novu dužnost, zaključno sa 31. majem 2019. godine.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-2056/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANju V.D. POMOĆNICE DIREKTORA PORESKE UPRAVE

Za v.d. pomoćnice direktora Poreske uprave - rukovoditeljku Sektora za usluge i registraciju, određuje se Dušanka Vujišić, diplomirana pravnica, do stupanja na snagu Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Poreske uprave.

Broj: 07-2093/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 60 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG“, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V.D. GENERALNE DIREKTORICE
DIREKTORATA ZA RAZVOJ KONKURENTNOSTI I INVESTICIJE U TURIZMU U
MINISTARSTVU ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

Oliveri Brajović, v.d. generalne direktorice Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, prestaje vršenje navedene dužnosti, zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za v.d. generalne direktorice ovog direktorata.

Broj: 07-3115/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 60 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENjA DUŽNOSTI V.D. GENERALNE DIREKTORICE
DIREKTORATA ZA INSPEKCIJSKE POSLOVE I LICENCIRANjE U
MINISTARSTVU ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

Rini Ivančević, v.d. generalne direktorice Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, prestaje vršenje navedene dužnosti, zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određena za v.d. generalne direktorice ovog direktorata.

Broj: 07-2111/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 60 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU VRŠENJA DUŽNOSTI V.D. GENERALNOG DIREKTORA
DIREKTORATA GLAVNOG DRŽAVNOG ARHITEKTE U MINISTARSTVU
ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

Prof. dr Dušanu Vuksanoviću, v.d. generalnog direktora Direktorata glavnog državnog arhitekte u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, prestaje vršenje navedene dužnosti, zbog isteka vremena od šest mjeseci na koje je određen za v.d. generalnog direktora ovog direktorata.

Broj: 07-2113/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O ODREDIVANju V.D. GENERALNE DIREKTORICE DIREKTORATA ZA
RAZVOJ KONKURENTNOSTI I INVESTICIJE U TURIZMU U MINISTARSTVU
ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

Za v.d. generalne direktorice Direktorata za razvoj konkurentnosti i investicije u turizmu u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, određuje se Olivera Brajović, diplomirana pravnica, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2116/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O ODREDIVANjU V.D. GENERALNE DIREKTORICE DIREKTORATA ZA
INSPEKCIJSKE POSLOVE I
LICENCIRANjE U MINISTARSTVU ODRŽIVOG
RAZVOJA I TURIZMA

Za v.d. generalne direktorice Direktorata za inspekcijske poslove i licenciranje u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, određuje se Rina Ivančević, diplomirana inženjerka građevine, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2112/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st. 1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E

O ODREĐIVANJU V.D. GENERALNOG DIREKTORA DIREKTORATA GLAVNOG DRŽAVNOG ARHITEKTE U MINISTARSTVU ODRŽIVOG RAZVOJA I TURIZMA

Za v.d. generalnog direktora Direktorata glavnog državnog arhitekte u Ministarstvu održivog razvoja i turizma, određuje se prof. dr Dušan Vuksanović, diplomirani inženjer arhitekture, do postavljenja generalnog direktora ovog direktorata u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2114/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 57 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG”, broj 70/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENJU GENERALNOG SEKRETARA
MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

Razrješava se Veselin Šuković dužnosti generalnog sekretara Ministarstva vanjskih poslova, zbog prelaska na novu dužnost.

Broj: 07-2130/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 57 stav 2 Zakona o vanjskim poslovima („Službeni list CG“ broj 70/17), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU GENERALNOG SEKRETARA
MINISTARSTVA VANJSKIH POSLOVA

Za generalnog sekretara Ministarstva vanjskih poslova, imenuje se Miodrag Kankaraš, diplomirani pravnik.

Broj: 07-2131/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG", broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU MANDATA DIREKTORA LUČKE UPRAVE

Vladimiru Stjepčeviću, direktoru Lučke uprave, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave pomorske sigurnosti i upravljanja lukama.

Broj: 07-2141/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 35 Zakona o državnoj upravi ("Službeni list CG", broj 78/18), a u vezi sa članom 60 stav 1 alineja 4 i članom 134 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG", broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O PRESTANKU MANDATA DIREKTORA DIREKCIJE ZA ŽELjEZNICE

Miroslavu Kukavičiću, direktoru Direkcije za željeznice, prestaje mandat, zbog ukidanja navedenog radnog mjesta donošenjem novog Pravilnika o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za željeznice.

Broj: 07-2140/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 61 st.1 i 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O ODREĐIVANJU V.D. DIREKTORA UPRAVE ZA ŽELJEZNICE

Za v.d. direktora Uprave za željeznice, određuje se Miroslav Kukavičić, diplomirani građevinski inženjer, do imenovanja direktora ove uprave u skladu sa zakonom, a najduže do šest mjeseci.

Broj: 07-2140/4

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 8 alineja 7, a u vezi sa članom 10 stav 4 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“ („Službeni list CG“, br. 77/17, 19/18 i 72/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENJU ODBORA DIREKTORA DRUŠTVA SA OGRANIČENOM
ODGOVORNOŠĆU „SKIJALIŠTA CRNE GORE“

1. Razrješava se Odbor direktora Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“, zbog isteka mandata, u sastavu:

- Zoran Vujović, dipl.ecc, član
- Spasoje Vujošević, dipl.ecc, član i
- Dragana Čenić, dipl.ing.arhitekture, članica.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-2153/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 8 alineja 7, a u vezi sa članom 10 stav 3 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“ („Službeni list CG“, br. 77/17, 19/18 i 72/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O IMENOVANJU ODBORA DIREKTORA DRUŠTVA
SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU „SKIJALIŠTA CRNE GORE“

1. Imenuje se Odbor direktora Društva sa ograničenom odgovornošću „Skijališta Crne Gore“, u sastavu:

- Zoran Vujović, dipl.ecc, član
- Spasoje Vujošević, dipl.ecc, član i
- Dragana Čenić, dipl.ing.arhitekture, članica.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-2153/4

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 34 stav 2 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, broj 78/18), a u vezi sa članom 57 stav 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

**R J E Š E Nj E
O POSTAVLjENjU POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POLICIJE**

Za pomoćnika direktora Uprave policije - rukovodioca Sektora za borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije, postavlja se Zoran Lazović, diplomirani pravnik.

Broj: 07-2146/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.**

Na osnovu člana 34 stav 2 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, broj 78/18), a u vezi sa članom 57 stav 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

**R J E Š E Nj E
O POSTAVLjENjU POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POLICIJE**

Za pomoćnika direktora Uprave policije - rukovodioca Sektora specijalne policije, postavlja se Zoran Tomčić, sa završenom Vojnom akademijom.

Broj: 07-2147/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.**

Na osnovu člana 34 stav 2 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, broj 78/18), a u vezi sa članom 57 stav 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

**R J E Š E Nj E
O POSTAVLjENjU POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POLICIJE**

Za pomoćnika direktora Uprave policije - rukovodioca Sektora za sprečavanje pranja novca i finansiranja terorizma, postavlja se Dejan Đurović, diplomirani ekonomista.

Broj: 07-2148/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.**

Na osnovu člana 34 stav 2 Zakona o državnoj upravi („Službeni list CG”, broj 78/18), a u vezi sa članom 57 stav 2 Zakona o državnim službenicima i namještenicima („Službeni list CG”, broj 2/18), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

**R J E Š E Nj E
O POSTAVLjENjU POMOĆNIKA DIREKTORA UPRAVE POLICIJE**

Za pomoćnika direktora Uprave policije - rukovodioca organizacionih jedinica za ljudske resurse, finansije i tehničku podršku, postavlja se Drago Spičanović, diplomirani pravnik.

Broj: 07-2149/3

Podgorica, 30. maja 2019. godine

**Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.**

Shodno članu 15 stav 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Radio-difuzni centar“ - Podgorica („Službeni list CG“, br. 21/09, 24/12 i 16/13), a u vezi sa članom 44 stav 1 alineja 2 Statuta Radio-difuznog centra d.o.o. Podgorica, Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
**O RAZRJEŠENjU PREDSJEDNIKA ODBORA DIREKTORA „RADIO-DIFUZNI
CENTAR“ DOO PODGORICA**

1. Razrješava se Srđan Stanković dužnosti predsjednika Odbora direktora „Radio-difuzni centar“ d.o.o. Podgorica, zbog podnošenja ostavke.
2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-1586/5
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Shodno članu 15 stav 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Radio-difuzni centar” - Podgorica („Službeni list CG”, br. 21/09, 24/12 i 16/13), a u vezi sa članom 44 stav 1 alineja 2 Statuta Radio-difuznog centra d.o.o. Podgorica, Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
O RAZRJEŠENJU ČLANA ODBORA DIREKTORA „RADIO-DIFUZNI CENTAR”
DOO PODGORICA

1. Razrješava se Dejan Medojević dužnosti člana Odbora direktora „Radio-difuzni centar” d.o.o. Podgorica, zbog podnošenja ostavke.

2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 07-1586/6

Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.

Na osnovu člana 15 stav 2 Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću „Radio-difuzni centar“ - Podgorica („Službeni list CG“, br. 21/09, 24/12 i 16/13), Vlada Crne Gore, na sjednici od 30. maja 2019. godine, donijela je

R J E Š E Nj E
**O IMENOVANJU DVA ČLANA ODBORA DIREKTORA „RADIO-DIFUZNI
CENTAR“ DOO PODGORICA**

1. Za članove Odbora direktora „Radio-difuzni centar“ d.o.o. Podgorica, imenuju se:
- Branislav Đuranović, ing. mašinstva i
- Grujica Lazović, ing. računarstva.
2. Ovo rješenje objaviće se u „Službenom listu Crne Gore“.

Broj: 07-2160/3
Podgorica, 30. maja 2019. godine

Vlada Crne Gore
Predsjednik,
Duško Marković, s.r.